

OMGEVINGSVERGUNNING

BG Noord Hoogeveen,
zonnepark Hendrik Reindersweg 14b te Pesse

vastgesteld

28 februari 2019

Omgevingsvergunning BG Noord Hogeveen, Zonnepark Hendrik Reindersweg 14b Te Pesse
Gemeente Hogeveen

Status: Vastgesteld

Datum: 28 Februari 2019

IMRO-Idn: NL.IMRO.0118.2018PB9006004-VG01

**BG Noord Hoogeveen, zonnepark Hendrik Reindersweg 14b te
Pesse**

Inhoudsopgave

Ruimtelijke onderbouwing	5
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Locatie	7
1.3 Nut en noodzaak	8
1.4 Planologisch regime	8
1.5 Afwijken van het bestemmingsplan	9
1.6 Planmethodiek en verbeelding	9
1.7 Leeswijzer	9
Hoofdstuk 2 Gebieds- en projectbeschrijving	11
2.1 Het projectgebied	11
2.2 Projectbeschrijving	12
Hoofdstuk 3 Beleidskader	15
3.1 Rijksbeleid	15
3.2 Provinciaal beleid	16
3.3 Gemeentelijk beleid	19
Hoofdstuk 4 Omgevingsaspecten	25
4.1 Milieuzonering	25
4.2 Reflectie en duisternis	25
4.3 Geluid	25
4.4 Water	26
4.5 Bodem	28
4.6 Archeologie en Cultuurhistorie	28
4.7 Ecologie	30
4.8 Externe Veiligheid	31
4.9 Luchtkwaliteit	31
4.10 Milieueffectrapportage	31
Hoofdstuk 5 Procedure en uitvoerbaarheid	33
5.1 Procedure	33
5.2 Participatie	33
5.3 Economische uitvoerbaarheid	33
5.4 Maatschappelijke uitvoerbaarheid	33
Hoofdstuk 6 Conclusies	35
Bijlagen	37
Bijlage 1 Landschappelijke inpassing	38
Bijlage 2 Plattegrond met maatvoering	66
Bijlage 3 Watertoets	68
Bijlage 4 Ecologische Quickscan	72
Bijlage 5 Maatschappelijke uitvoerbaarheid	83
Bijlage 6 Reactienota vooroverleg	85

Ruimtelijke onderbouwing

Hoofdstuk 1   Inleiding

1.1   Aanleiding

Aanleiding voor deze ruimtelijke onderbouwing is het voornemen voor het oprichten van een zonnepark op een stuk landbouwgrond tussen de Hendrik Reindersweg en het Zwarte Water in Pesse. Het gaat om een gebied van bijna 32 ha. Herbo GroenLeven B.V. is voornemens om een zonnepark te realiseren op deze locatie. Door Lindemans Landschapsarchitecten is een landschappelijke inpassing opgesteld. Deze ontwikkeling is niet passend in het bestemmingsplan. Om de ontwikkeling mogelijk te maken wordt een procedure voor een omgevingsvergunning doorlopen.

1.2   Locatie

Het projectgebied ligt ten noordoosten van de kern Pesse in de gemeente Hoogeveen, aan de Hendrik Reindersweg. Het projectgebied heeft een oppervlak van bijna 32 ha. De locatie betreft de volgende kadastrale percelen: kadastrale gemeentecode HGV00, sectie T, percelen 777, 780, 781, 1903 t/m 1907, 2215 en 2216.

De locatie kent een aantal voordelen voor de aanleg van een zonnepark. Vanaf de openbare weg is het gebied niet of nauwelijks te zien. Aan de westkant van het perceel ligt een stuk bos en een brede groenstrook/boswal die zicht op het gebied onttrekt. Aan de oostkant eindigt de weg het Zwarte Water op een afstand 250 m van het perceel.

Figuur 1: Ligging projectgebied

1.3 Nut en noodzaak

De uitstoot van broeikasgassen als gevolg van de energiebehoefte kan worden beperkt door energiebesparing en door grootschalige inzet van duurzame energiebronnen. Een dergelijke omschakeling in de Nederlandse elektriciteitsvoorziening betekent een forse inspanning. Nederland heeft voor wat betreft de doelstelling op het gebied van duurzame energie aansluiting gezocht bij de taakstelling die in Europees verband is geformuleerd. Deze EU-taakstelling voor duurzame energie bedraagt voor Nederland 14% van het energiegebruik in 2020.

De Nederlandse regering heeft met het Nationaal Energieakkoord die Europese taakstelling voor Nederland verhoogd naar 16% in het jaar 2023. In 2023 moet dus 16% van het totale jaarlijkse energieverbruik afkomstig zijn uit duurzame energiebronnen. Voor de overheid is zonne-energie, naast andere vormen van duurzame energie, een van de bronnen van duurzame energie die benut moet worden om aan die doelstelling te kunnen voldoen.

Zonne-energie zal een belangrijk aandeel gaan leveren in de toekomstige duurzame energievoorziening. Zonne-energie is degelijk en betrouwbaar, flexibel te ontwikkelen en kan dicht bij de gebruiker worden gerealiseerd. Maar zonne-energie vraagt ook om ruimte. Deels kan die ruimte gevonden worden door bestaande bouwwerken te benutten en door extra functies aan een ruimte toe te voegen. Een goed voorbeeld hiervan is een parkeerterrein met zonnecarports. Maar dan nog is er veel extra ruimte nodig. Voor de komende 10 jaar wordt de behoefte op zonne-energie ingeschat op 14 gigawatt (getallen gebaseerd op de Nationale Energieverkenning 2016). Wanneer daarvan een derde op daken van woningen en bedrijfspanden wordt gerealiseerd, blijft er nog steeds circa 10 gigawatt over die op land zal moeten worden opgesteld. Dit komt overeen met circa 10.000 hectare zonnestroom.

De gemeente Hoogeveen heeft eveneens duurzaamheidsdoelstellingen. Hierop wordt in paragraaf 3.3 nader ingegaan. Het jaarlijks energieverbruik van huishoudens en bedrijven in de gemeente Hoogeveen bedroeg in 2017 ruim 42.155 MWh en 204.596 m³ aardgas. Slechts een gering aandeel daarvan wordt duurzaam opgewekt (bron: <http://www.energieinbeeld.nl>).

1.4 Planologisch regime

De vigerende planologische regeling wordt gevormd door de beheersverordening Buitengebied Noord Hoogeveen, 2017 vastgesteld op 28 juni 2018. Een fragment van de digitale weergave van de besluitvlakken van de beheersverordening is op de navolgende figuur weergegeven. Het projectgebied kent een aantal besluitvlakken waarbinnen de beheersverordening regels verbindt. De besluitvlakken zijn:

- Besluit-vlak Agrarisch - 1
- Besluit-vlak Leiding - Gas 1
- Besluit-vlak open gebied
- Besluit-vlak hydrologisch aandachtsgebied
- Besluit-vlak laagvliegroute

Figuur 2: Uitsnede beheersverordening Buitengebied Noord Hoogeveen, 2017

Binnen de regels die gelden op grond van de beheersverordening is het niet mogelijk een zonnepark op te richten. Er zal dus van het vigerende planologische beleidskader moeten worden afgeweken.

1.5 Afwijken van het bestemmingsplan

Voor de gevallen, waarbij buitenplannen afwijken van het bestemmingsplan, of de beheersverordening op grond van artikel 2.12, eerste lid, sub a, onder 1° of 2° Wabo niet mogelijk is, biedt artikel 2.12, eerste lid, sub a, onder 3° Wabo de mogelijkheid om van het bestemmingsplan af te wijken met een omgevingsvergunning, als de activiteit niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening en de motivering van het besluit een goede ruimtelijke onderbouwing bevat. In deze ruimtelijke onderbouwing komen alle relevante aspecten vanuit de ruimtelijke ordening voor dit project aan de orde en toont aan dat het project in overeenstemming is met een goede ruimtelijke ordening.

1.6 Planmethodiek en verbeelding

Volgens de Wet ruimtelijke ordening en het Besluit ruimtelijke ordening is een analoog en digitaal besluitvlak van het projectgebied gemaakt. Er zijn geen bouw- en gebruiksregels opgesteld voor dit plan. De omgevingsvergunning (het besluit) –inclusief deze ruimtelijke onderbouwing- vormen namelijk de directe bouwtitel voor het plan.

1.7 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk geeft de beschrijving van de bestaande situatie en het project weer. Het derde hoofdstuk gaat in op het van toepassing zijnde beleidskader. Hoofdstuk vier behandelt de omgevingsaspecten. Hoofdstuk vijf gaat in op de procedurele aspecten en de economische uitvoerbaarheid. Het zesde en laatste hoofdstuk geeft de conclusies van de onderbouwing weer.

Hoofdstuk 2   Gebieds- en projectbeschrijving

2.1   Het projectgebied

Het projectgebied waarop het zonnepark is beoogd ligt tussen de Hendrik Reindersweg en het Zwarte Water, ten noordoosten van Pesse. Het projectgebied is onderdeel van de zandgronden in het noorden en westen van de gemeente. Op de zandgronden liggen de essen met bijbehorende esdorpen, kampen en goorns. Hier zijn ook de latere heideontginningen terug te vinden. De zandgronden hebben een kleinschaliger en meer besloten karakter dan de veengebieden. Binnen de kaders van de patronen van dit landschap is het mogelijk om zonneparken te realiseren.

Het projectgebied heeft een oppervlakte van bijna 32 ha en bestaat uit verschillende agrarische percelen. Het projectgebied is in de huidige situatie agrarisch in gebruik.

Figuur 3: Zicht op het projectgebied vanuit oosten

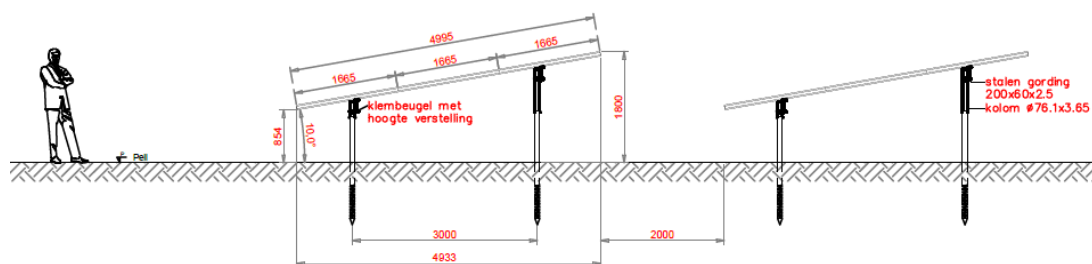

Figuur 4: Zicht op het projectgebied vanuit westen

2.2 Projectbeschrijving

Het voornemen is om het projectgebied in te richten met zonnepanelen. Het projectgebied (ca. 32 ha) biedt ruimte voor ongeveer 100.000 panelen. In totaal kan in het projectgebied ca. 34,5 MWp aan zonne-energie worden opgewekt. Hiermee kunnen ca. 9600 huishoudens van elektriciteit worden voorzien. De realisatie van het energielandschap levert daarmee een bijdrage aan de energievoorziening in de gemeente Hogeveen.

De opstelling van het zonnepark zal een zuidopstelling worden. De bestaande kavelrichting en vorm blijven in het zonnepark behouden. De panelen hebben een hoogte van 1,80 m hoog en hebben een onderlinge afstand van 2 m. In de navolgende figuur is het principe van de opstelling weergegeven.

Figuur 5: Principeprofiel van de toe te passen opstelling

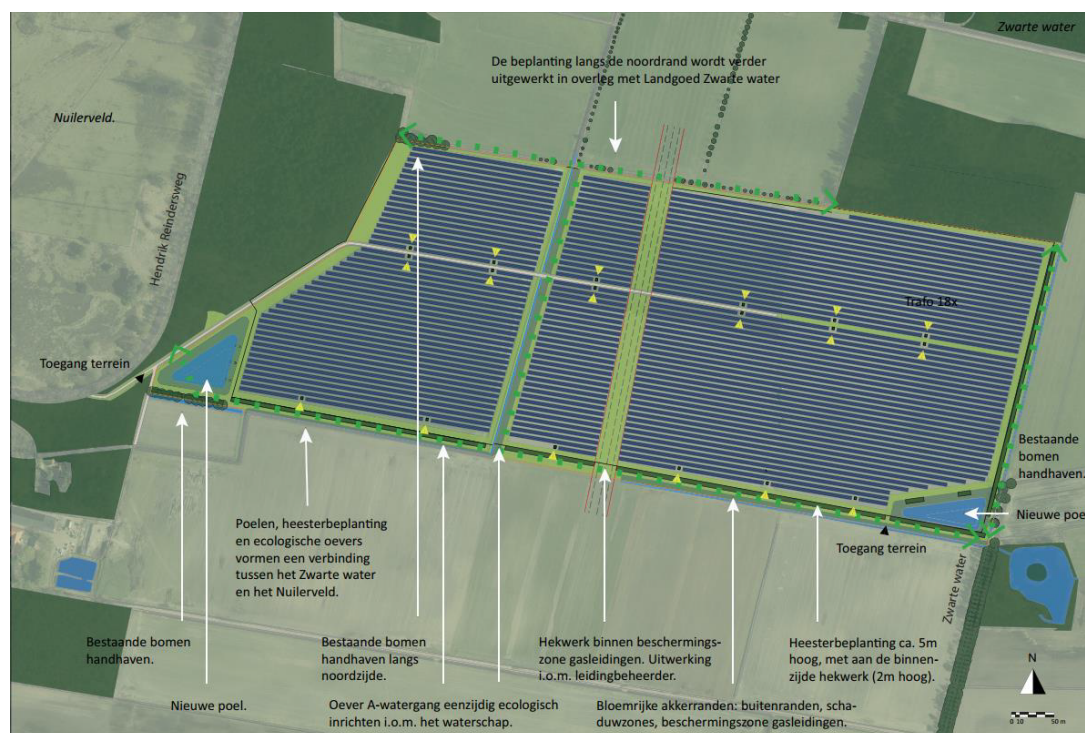
De hoofdontsluiting van het zonnepark is voorzien aansluitend op de Hendrik Reindersweg. Vanaf de ingang lopen er onderhoudspaden over het zonnepark. Hierover zijn ook de trafo's te bereiken. Het zonnepark wordt op 18 trafo's aangesloten. Het zonnepark wordt grotendeels omheind met een

hekwerk. De invulling van het terrein is meegenomen in de overzichtstekening van de landschappelijke inpassing, als wel in de bijgevoegde plankaarten.

Landschappelijke inpassing

Voor het projectgebied wordt een ontwerp met landschappelijke inpassing gemaakt door Lindemans Landschapsarchitecten. Deze landschappelijke inpassing is onderbouwd in het rapport *Zonnepark Pesse – landschappelijke inpassing*, Lindemans Landschapsarchitecten, zoals opgenomen in bijlage 1. Onderstaand wordt kort ingegaan op het ontwerp en de landschappelijke inpassing. De kern van het plan is het aansluiten bij de bestaande ecologische en landschappelijke elementen en deze verder te versterken. Een weergave van de inpassing is in de navolgende figuur gegeven.

Figuur 6: Fragment landschappelijke inpassing

In de landschappelijke inpassing wordt toegelicht welke ruimtelijke waarden in het plangebied van invloed zijn op de vormgeving van het zonnepark. De ruimtelijke waarden hebben betrekking op de beleving van het landschap. De waarden beschrijven de wijze waarop mensen in het gebied het project zien, in relatie tot de omgeving en in relatie tot andere landschappen.

De gemeente Hogeveen heeft in juni 2017 het Afwegingskader zonne-energie Hogeveen opgesteld. In dit document worden de uitgangspunten geformuleerd waaraan een zonneweide in Hogeveen moet voldoen. Het plangebied ligt in een zandgebied, daarvoor gelden de volgende uitgangspunten:

De zandgronden hebben een overwegend besloten karakter. Zonneweides kunnen goed in de landschappelijke structuur worden ingebed en voorzien van een passende inpassing. Zonneweides kunnen zo opgaan in het landschappelijke totaalbeeld, afgestemd op de maat, schaal en de bestaande patronen van het landschap. Panelen tot een hoogte van 1,8 meter kunnen goed landschappelijk ingebed worden. Dit is de maximale toegestane hoogte voor dit landschapstype.

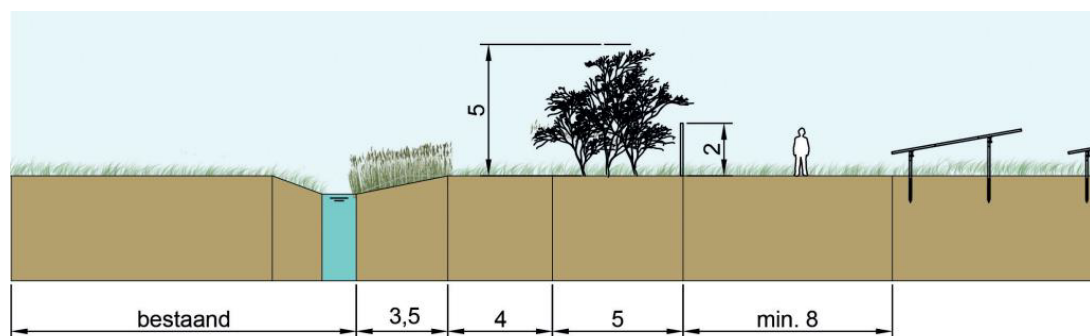
De landschappelijke inpassing van het Zonnepark Pesse is gebaseerd op de randvoorwaarden die de gemeente Hogeveen heeft geformuleerd. Dat houdt in dat de landschappelijke inpassing gebaseerd wordt op de kenmerken van het zandgebied, om zo een blijvende landschappelijke impuls aan het gebied te geven. Met een goede landschappelijke inpassing kunnen zonneparken opgaan in het besloten karakter van het zandlandschap.

De landschappelijke inpassing voorziet in beplanting aan de zuid en oostzijde met heestersingels. Aan de noord- en westzijde wordt bestaande beplanting gebruikt. Vanaf de openbare wegen gaat het zonnepark op in de bosschages aan de horizon.

Kenmerkend aan de locatie is de aanwezigheid van de leemlaag hoog ten opzichte van het maaiveld. Deze leemlaag is slecht waterdoorlatend. Dit geeft de gelegenheid om poelen te realiseren. De oever van de centraal door het gebied lopende A-watergang wordt eenzijdig ecologisch ingericht (in overleg met het waterschap). De poelen, heesterbeplanting en ecologische oevers vormen een verbinding tussen het Zwarte water en het Nuilerveld.

De landschappelijke impuls waarin zonnepark Pesse voorziet heeft daarmee een grote ecologische component. Het zonnepark voorziet in zowel natte, als droge ecologische verbindingzones tussen deze natuurgebieden. Daarnaast biedt de aanleg van poelen de mogelijkheid om het terrein geschikter te maken voor amfibieën en insecten. De poelen vormen daarmee een aanvullende ecologische meerwaarde. De dichte beplanting van de heestersingels sluiten aan bij de karakteristieke beslotenheid van het zandlandschap.

De randen van het zonnepark maken gebruik van de bestaande heesterbeplanting. Deze wordt versterkt met aanvullende heesterbeplanting. Dit is in de onderstaande figuur weergegeven.

Figuur 7: Profiel uitwerking zuidelijke rand

Het zonnepark krijgt twee toegangen. Een vanaf de Hendrik Reindersweg en een tweede vanaf het Zwarte water. Bij beide komt een poort in het hekwerk en een opstelplaats voor nooddiensten.

Beheer en onderhoud

In Landschappelijke inpassingsplan is ingegaan op de aanleg, het beheer en onderhoud van de inpassing van het zonneveld. Hiernaast vindt natuurlijk ook onderhoud van de technische installatie plaats. Dit betreft het normaal onderhoud van de panelen en omvormers. Daarnaast vindt er een constante monitoring van het functioneren van het zonnepark plaats. Zie hiervoor de separaat bijgevoegde documenten.

Hoofdstuk 3   Beleidskader

3.1   Rijksbeleid

3.1.1   Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

De rol van de rijksoverheid in het ruimtelijke beleid voor nationale elektriciteitsvoorziening is gelegen in het zorgen voor voldoende ruimte voor een adequate infrastructuur. Energiezekerheid is een belangrijk economisch goed. De verdere integratie van de Europese energiemarkt maakt dat er een steeds groter beroep op internationale verbindingen wordt gedaan en hoogspanningsverbindingen mogelijk om uitbreiding vragen. Het Rijk wijst daarbij de tracés van hoogspanningsverbindingen (vanaf 220 kV) en locaties voor de opwekking van elektriciteit (vanaf 500 MW) aan en zorgt voor de inpassing hiervan. Het project valt hier niet onder, aangezien circa 34,5 MWp zal worden opgewekt.

Het Rijk zet in op een transitie naar een duurzame, hernieuwbare energievoorziening en het geschikt maken van de elektriciteitsinfrastructuur op de langere termijn voor meer decentrale opwekking van elektriciteit.

In de Structuurvisie wordt aangegeven dat het aandeel van duurzame energiebronnen als wind, zon, biomassa en bodemenergie in de totale energievoorziening omhoog moet. De ambitie is dat Nederland in 2040 een robuust internationaal energienetwerk kent en dat de energietransitie ver gevorderd is.

Het is primair de taak van provincies en gemeenten om voldoende ruimte te bieden voor duurzame energievoorziening (zoals zonne-energie en biomassa). Het ruimtelijk rijksbeleid voor (duurzame) energie beperkt zich daarom enkel tot grootschalige windenergie op land en op zee, gelet op de grote invloed op de omgeving en de omvang van deze opgave. Voor andere energiefuncties is geen nationaal ruimtelijk beleid nodig, naast het faciliteren van ontwikkelingen door het aanpassen van wet- en regelgeving en het delen en ontwikkelen van kennis.

Het project betreft de realisatie van een grootschalig zonnepark. Het project levert daarmee een positieve bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstelling zoals in het rijksbeleid geformuleerd is.

3.1.2   Barro en Bro

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

De borging van de uitspraken uit de SVIR heeft in juridische zin plaatsgevonden in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). In het Barro zijn de verschillende nationale belangen vastgelegd die doorwerking moeten krijgen bij lagere overheden. Het gaat om de volgende nationale belangen: rijksvaarwegen, project Mainportontwikkeling Rotterdam, kustfundament, grote rivieren, Waddenzee en waddengebied, defensie, Ecologische Hoofdstructuur, erfgoederen van universele waarden, hoofdwegen en hoofdspoorwegen, elektriciteitsvoorziening, buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen, primaire waterkeringen buiten het kustfundament en het IJsselmeer-gebied.

Het onderhavige project heeft geen betrekking op de voornoemde rijksbelangen, aangezien circa 34,5 MWp zal worden opgewekt. Het project is daarmee in overeenstemming met het rijksbeleid, zoals opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening.

Ladder voor duurzame verstedelijking

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte is de ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd. Deze ladder is per 1 oktober 2012 als motiveringseis in het Besluit ruimtelijke ordening opgenomen. Daarin staat dat pas als herstructurering of transformatie van bestaand stedelijk gebied onvoldoende ruimte biedt om aan de ruimtevraag van het plan te voldoen, er sprake kan zijn van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Het begrip "stedelijke ontwikkeling" is daarbij als volgt gedefinieerd: "ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen."

Afweging

Een zonnepark betreft geen stedelijke functie in de zin van de ladder voor duurzame verstedelijking, zoals hiervoor genoemd. De uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 18 februari 2015 (201400570/1/R6) bevestigt dat functies die niet onder begripsbepaling zijn genoemd en ook niet in de handreiking zijn genoemd, niet als verstedelijking worden aangemerkt. Daarbij merkt de Afdeling op dat de strekking van de regeling gericht is op het tegengaan van leegstand. Het zonnepark leidt niet tot leegstand elders. De ladder van duurzame verstedelijking is op dit project niet van toepassing.

3.1.3 Energieakkoord voor duurzame groei

In september 2013 sloten meer dan 40 organisaties het Energieakkoord voor duurzame groei. Eén van de doelen is het vergroten van het aandeel van hernieuwbare energieopwekking (nu ruim 4%) naar 14% in 2020. Een verdere stijging van dit aandeel naar 16% is beoogd in 2023. Om dit te bereiken, is een tiental pijlers geformuleerd. Pijler 3: gaat over het stimuleren van decentrale duurzame energie, waaronder zonne-energie. In het Energieakkoord is aangegeven dat voor deze vorm vooral belemmeringen weggehaald moeten worden. Belemmeringen zijn onder meer (niet uitputtend) een goede ruimtelijke inpassing om belemmeringen bij vrijwaringsgebieden waar mogelijk weg te nemen, het actualiseren van bouwregelgeving aan een grotere inzet van hernieuwbare energie, het actualiseren van vergunningsprocedures gericht op snellere toepassing van innovaties en het verkorten van project doorlooptijden. Het project betreft de realisatie van een grootschalig zonnepark. Het project sluit daarmee aan bij de doelstellingen van het Energieakkoord

3.2 Provinciaal beleid

3.2.1 Omgevingsvisie Drenthe

Provinciale Staten hebben op 2 juli 2014 ingestemd met de Actualisatie Omgevingsvisie Drenthe 2014. De Omgevingsvisie is hét kader voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe. De provincie beschrijft hierin wat de gewenste ruimtelijk-economische ontwikkeling tot 2020 is. Daarbij is de volgende missie geformuleerd: "het ontwikkelen van een bruisend Drenthe, passend bij de kernkwaliteiten die de provincie rijk is." De kernkwaliteiten dragen bij aan de identiteit en aantrekkelijkheid van Drenthe. Het provinciaal belang ligt in het behouden en waar mogelijk ontwikkelen van deze kernkwaliteiten.

Omdat niet alle kernkwaliteiten goed te duiden zijn in het fysiek-ruimtelijk domein zijn deze vertaald naar indicatoren.

Kernkwaliteiten	Indicatoren
Rust	Stilte Duisternis
Ruimte	Openheid van het landschap

Natuur	Biodiversiteit
Landschap	Diversiteit Gaafheid van landschappen
Oorspronkelijkheid	Cultuurhistorische waarden Archeologische waarden Aardkundige waarden
Veiligheid	Sociale veiligheid Externe veiligheid Verkeersveiligheid
Noaberschap, Menselijke maat, Kleinschaligheid (Drentse schaal)	Leefbaarheid Passend bij Drenthe

Het projectgebied ligt op grond van de kernkwaliteit 'Landschap' in het landschapstype 'Esdorpenlandschap'. Van provinciaal belang zijn:

- de essen: deze voor het esdorpenlandschap kenmerkende open ruimtes zijn veelal omgeven met esrandbeplanting.
- de beekdalen: onbebouwd gebied met kleinschalige beplantingstructuren en beekdal(rand)beplanting.

Het provinciaal beleid is gericht op behoud van de open ruimte en het versterken van esrandbeplanting en behoud van het onbebouwde karakter en het versterken van karakteristieke beekdal(rand)beplanting.

Ter plaatse van het projectgebied is ten aanzien van de kernkwaliteit 'Aardkundige waarden' sprake van een generiek en middel beschermingsniveau. In deze gebieden wil de provincie de lokale aardkundige kenmerken voor de toekomst bewaren. Van gemeenten wordt verwacht dat zij in deze gebieden nagaan welke kenmerkende aardkundige waarden aanwezig zijn en dat zij hieraan bescherming geven via het gemeentelijk bestemmingsplannen en initiatieven daar op beoordelen. Het planontwerp houdt rekening met deze kernwaarden en is passend daarin.

Het provinciaal beleid ten aanzien van cultuurhistorie is beschreven in het Cultuurhistorisch Kompas. Het provinciaal belang Cultuurhistorie is vastgelegd in de Cultuurhistorische Hoofdstructuur. Het veiligstellen van cultuurhistorische waarden en tegelijkertijd het bieden van ruimte voor ontwikkelingen, vraagt om een heldere wijze van sturing. Er wordt onderscheid gemaakt tussen drie sturingsniveaus: respecteren, voorwaarden stellen en eisen stellen.

Voor het projectgebied geldt 'respecteren' als sturingsniveau. Bij ontwikkelingen ligt de provinciale inzet bij het waarborgen van de cultuurhistorische samenhang voor de toekomst. Initiatiefnemers hebben de verantwoordelijkheid om de cultuurhistorische hoofdstructuur als inspiratiebron te benutten voor ontwikkelingen.

In paragraaf 4.6 is een verantwoording van de cultuurhistorische inpassing opgenomen.

Qua energie zet de provincie in de Omgevingsvisie in op een hogere productie van zonnestroom (zonnepanelen) en zonnewarmte (zonnectoren). Er wordt gestreefd naar een uitbreiding van zonnewarmte in 2020 tot 125TJ. Voor zonnestroom is de doelstelling 151TJ in 2020 (ruim 60 MW). Ten opzichte van de productie in 2010, betekent dit een forse toename, zowel voor zonnewarmte (+85K) als voor zonnestroom (+143TJ). Om bij deze ontwikkelingen de ruimtelijke kwaliteit te borgen, hanteert de provincie de zogeheten 'zonneladder'. Deze zonneladder heeft betrekking op grootschalige ontwikkelingen en bestaat uit drie treden:

1. Gebouwgebonden; zon op daken: De productie van zonne-energie wordt zo mogelijk gerealiseerd met behulp van gebouwgebonden installaties.
2. Grondgebonden; zon op maaiveld: De aanleg van grondgebonden zonne-installaties op maaiveld is toegestaan in bestaand stedelijk gebied. Gedacht kan worden aan bedrijventerreinen en woningbouwlocaties die op korte tot middellange termijn geen invulling zullen krijgen. Er gelden daarbij voorwaarden die bijdragen aan een zorgvuldige ruimtelijke inpassing.
3. Initiatieven met maatschappelijk draagvlak: Grondgebonden zonne-installaties buiten bestaand stedelijk gebied kunnen alleen dan op een positieve houding van de provincie rekenen wanneer de initiatieven voorzien zijn van een breed maatschappelijk draagvlak en

wanneer ze kunnen rekenen op betrokkenheid vanuit de directe omgeving.

De voorgenomen ontwikkeling valt onder trede 3. De noodzaak tot het realiseren van grondgebonden projecten is gemotiveerd in de gemeentelijke beleidsnota 'Afwegingskader Zonne-energie Hoogeveen' (zie paragraaf 3.3.3). De initiatiefnemer heeft de omwonenden geïnformeerd over het project. Het project heeft draagvlak vanuit de directe omgeving.

De mogelijkheden voor participatie zijn onderwerp van studie.

De provincie werkt aan een revisie van de provinciale omgevingsvisie. De Omgevingsvisie Drenthe 2018 ligt vanaf 5 april 2018 ter inzage. Volledigheidshalve is voor deze ruimtelijke onderbouwing al gekeken naar de beleidsteksten van deze ontwerp-Omgevingsvisie. Hieruit spreekt een 'Ja-mits'-benadering voor opstellingen van zonnepanelen. Voor grondgebonden opstellingen wordt als voorwaarde gehanteerd dat er sprake moet zijn van een combinatie met andere functies en/of dat het op gebiedsniveau tot integrale meerwaarde leidt. Bij de realisatie van zonneakkers streeft de gemeente naar een balans tussen zonneakkers en landschap, om de afwisseling van het landschap en de herkenbaarheid van de landschapstypen te behouden, inclusief de natuurlijke en cultuurhistorische aspecten. Aandachtspunt hierbij is voldoende afstand tussen de individuele zonneakkers (of clusters van zonneakkers). De benodigde afstand is afhankelijk van schaal van het landschap. Daarnaast moet de maat van het individuele zonneveld passen bij het landschap.

De voorgenomen ontwikkeling wordt uitgewerkt met aandacht voor de ruimtelijke en cultuurhistorische context en wordt landschappelijk zorgvuldig ingepast. Uit hoofdstuk 2 blijkt eveneens dat het zonnepark een ecologische meerwaarde zal realiseren. Realisatie van het zonnepark past daarmee ook binnen de uitgezette beleidslijn in de ontwerp-Omgevingsvisie Drenthe 2018.

3.2.2 Omgevingsverordening Drenthe

In de Provinciale Omgevingsverordening vertaalt de provincie Drenthe zijn Omgevingsvisie (deels) door naar concrete regels. Op 23 september 2015 is de actualiseerde versie door Provinciale Staten vastgesteld. De ruimtelijke kwaliteit van Drenthe wordt in de verordening op drie manieren gefundeerd: kernkwaliteiten, milieu- en leefomgeving en zorgvuldig ruimtegebruik. Elk van de drie elementen is terug te vinden in de bepalingen van de verordening. In artikel 3.30 is opgenomen dat een ruimtelijk plan voorzien kan in de realisatie van zonne-akkers, "mits de realisatie voldoet aan de door provinciale staten vastgestelde en in de Omgevingsvisie opgenomen "zonneladder" en de ter uitvoering daarvan door gedeputeerde staten vastgestelde "Beleidskader Zonne-akkers". Dit beleidskader draagt de titel Ruimtelijke verkenning zonne-akkers in de Provincie Drenthe (4 april 2014). In de verkenning ligt de nadruk op inpassing in het landschap. "Initiatiefnemers van zonne-akkers zouden geprikkeld moeten worden met de aanleg van de zonne-akker ook kwaliteit aan het landschap toe te voegen. Nadrukkelijk moeten zonne-akkers niet als een bedreiging worden gezien maar als kans om deze kwaliteit te realiseren. De landschappelijke ontwerp-opgave moet zich daarbij vooral richten op de randen en zich bewust zijn van de locatie en de ambities voor de locaties qua huidige en toekomstige functie en vanuit de kernkwaliteiten." De gemeente Hoogeveen heeft dit nader uitgewerkt in haar Afwegingskader zonne-energie Hoogeveen (zie paragraaf 3.3). Ook voor de landschappelijke inpassing (zie paragraaf 2.2) is nadrukkelijk aansluiting gezocht bij het provinciaal beleid op dit punt.

Naast de ontwerp-Omgevingsvisie Drenthe 2018 is de provincie ook bezig met een revisie van de Provinciale Omgevingsverordening. De ontwerp Provinciale Omgevingsverordening Drenthe 2018 ligt eveneens sinds 5 april 2018 ter inzage. Artikel 2.24 van deze verordening richt zich op zonne-energie en luidt als volgt:

Een ruimtelijk plan kan voorzien in de realisatie van zonne-akkers indien uit het desbetreffende ruimtelijk plan blijkt dat:

- a. dit gebeurt op een wijze die passend is binnen het landschap, en;
- b. er sprake is van een combinatie met andere functies, en/of er sprake is van een meerwaarde voor andere provinciale doelen en belangen

Het beoogde zonnepark wordt zorgvuldig ruimtelijke ingepast en draagt bij aan het provinciale belang om de open ruimte te behouden en middels de landschappelijke inpassing kan de esrandbeplanting en karakteristieke beekdal(rand)beplanting worden versterkt. Het voornemen is daarmee ook passend binnen de uitgangspunten van de toekomstige Provinciale Omgevingsverordening Drenthe 2018.

3.3 Gemeentelijk beleid

3.3.1 Structuurvisie Hogeveen 2.0

De gemeenteraad heeft in de vergadering van 13 december 2012 voor het grondgebied van Hogeveen de Structuurvisie Hogeveen 2.0 vastgesteld. De bestaande fysieke Structuurvisie "Hogeveen ruim gezien 2015-2030" vastgesteld in 2004 is daarmee geactualiseerd en op onderdelen bijgesteld. Het resultaat staat in de oplegnotitie Structuurvisie Hogeveen 2.0 met de structuurvisiekaart Hogeveen 2015-2030. Op de structuurvisiekaart is het projectgebied onderdeel van het 'semi open zandgebied met agrarische functies'.

De visie geeft aan hoe Hogeveen tot 2030 omgaat met thema's als wonen, voorzieningen, bedrijvigheid, bereikbaarheid, landschap en duurzaamheid. Duurzaamheid loopt als rode draad door de gehele Structuurvisie. Hogeveen streeft naar een ecologische, economische en sociale duurzaamheid. Een duurzame leefomgeving waarin de kwaliteit van leven voor inwoners en bedrijven nu en voor de toekomst geborgd is. Voor een leefbare en duurzame samenleving zijn energiebesparing, gebruik van duurzame energie, vermindering van de uitstoot van schadelijke stoffen en materiaalkeuze belangrijke uitgangspunten voor Hogeveen. De leefomgeving moet de lange-termijnveranderingen in het klimaat en weersextremen zo veel mogelijk kunnen opvangen door vergroening en voldoende waterberging. Groen en water krijgen aandacht vanwege de rol bij een veranderend klimaat, maar ook om de biodiversiteit en aantrekkingskracht van Hogeveen te vergroten. De ambities op het gebied van duurzaamheid zijn nader uitgewerkt in onder andere de milieuvisie en het klimaatbeleid.

Het klimaatbeleid van 2010 stelt dat de gemeente Hogeveen haar eigen organisatie in 2020 CO₂-neutraal wil hebben ingericht. Daarnaast is de ambitie om het gehele grondgebied van Hogeveen in 2040 CO₂-neutraal ingericht te hebben inclusief de industrie. Het streven is naar een energiehuishouding die betrouwbaar en betaalbaar is, met een minimum aan uitstoot van broeikasgassen. Voor de realisatie hiervan zullen alle vormen van duurzame energie (grootschalig) ingezet moeten worden: zonne-energie, geothermie, warmte-koudeopslag, warmtenetten, biomassa, waterkracht en windenergie.

In het verlengde hiervan heeft de gemeente Hogeveen op 7 december 2017 het Afwegingskader zonne-energie Hogeveen vastgesteld. Het planvoornemen wordt verderop in deze paragraaf aan dit afwegingskader getoetst.

3.3.2 Nota Ruimtelijke Kwaliteit

De Nota Ruimtelijke Kwaliteit vervangt de gemeentelijke welstandsnota uit 2007 met de oplegnotitie welstandsvrij bouwen. De pilot welstandsvrij bouwen is succesvol verlopen en krijgt nu vervolg in de Nota Ruimtelijke Kwaliteit.

Op grond van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit gelden voor het projectgebied geen welstandscriteria.

3.3.3 Afwegingskader zonne-energie Hoogeveen

De gemeente Hoogeveen heeft als doelstelling om in 2040 klimaatneutraal te zijn.

Om aan de gemeentelijke klimaatdoelstelling te kunnen voldoen dient in 2040 circa 6.000 Tj aan duurzame energie opgewekt te worden. Dit komt overeen met het huidige energieverbruik in de gemeente. Op één hectare kunnen circa 3.000 zonnepanelen worden geplaatst. Hiermee kan jaarlijks ongeveer 3,7 Tj duurzame energie mee worden opgewekt. Om Hoogeveen energieneutraal te krijgen met zonneparken is 1621 hectare aan zonnepark nodig. Dit komt overeen met circa 4.863.000 zonnepanelen. Dit is geen realistisch scenario. De gemeente zet daarom in op het opwekken van duurzame energie op daken (stap 1) en zoveel mogelijk op andere plaatsen in het bebouwde gebied (stap 2). Met deze stappen is de gemeente al enkele jaren zeer intensief bezig, in de vorm van tal van projecten en regelingen gericht op het stimuleren van bedrijven, inwoners, organisaties en verenigingen. Hoewel het aantal zonnepanelen op daken en binnen de bebouwde kom aanzienlijk is toegenomen de laatste jaren is zeker dat stap 3 ook nodig is (buiten bebouwd gebied) om energieneutraal te worden. De urgentie van de energietransitie is dermate hoog dat inzet op de bovengenoemde drie stappen van de zonneladder tegelijkertijd nodig is en de gemeente geen afwachtende houding kan aannemen tot de capaciteit van stap 1 en 2 volledig zijn benut. Hieronder wordt een nadere toelichting gegeven op de inspanningen met betrekking tot stap 1, 2 en 3.

Stap 1: Op daken De gemeente Hoogeveen faciliteert eigenaren van zowel woningen als bedrijfsgebouwen zoveel mogelijk om zonnepanelen op daken aan te brengen. Op de gemeentelijke website is een zonnekaart voor alle daken binnen de gemeente te raadplegen. Hieruit blijkt of er voldoende zoninstraling op het dak aanwezig is voor zonnepanelen. Met een rekenmodule kan berekend worden wat de investering in zonnepanelen zal gaan opleveren. Er zijn verschillende campagnes voor huiseigenaren geweest, bijvoorbeeld "Zon zoekt Drent" om mensen bewust te maken van het voordeel van zonnepanelen. De gemeente biedt hiervoor leningen aan om de aanschaf van zonnepanelen te kunnen financieren. De Hoogeveense bedrijven zijn uitgenodigd voor bijeenkomsten over het plaatsen van zonnepanelen. Diverse bedrijven hebben opdracht gegeven voor het plaatsen ervan. Na de bouwvakantie volgt een nieuwe bijeenkomst. Het aantal zonnepanelen op daken is in de afgelopen jaren behoorlijk toegenomen. In 2012 waren er nog slechts 1.000 zonnepanelen aanwezig, in 2017 waren dit al 15.000 geregistreerde zonnepanelen. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren nog flink gaat toenemen. Uit dit aantal blijkt wel dat er nog een lange weg te gaan is om hiermee een significante rol te spelen bij het behalen van de klimaatdoelstelling.

Stap 2: Binnen bebouwd gebied Er wordt door de gemeente naar mogelijkheden gezocht om binnen het bebouwde gebied zonnepanelen te kunnen plaatsen. Voorbeeld hiervan is het overkappen van parkeerterreinen. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met ontwikkelaars.

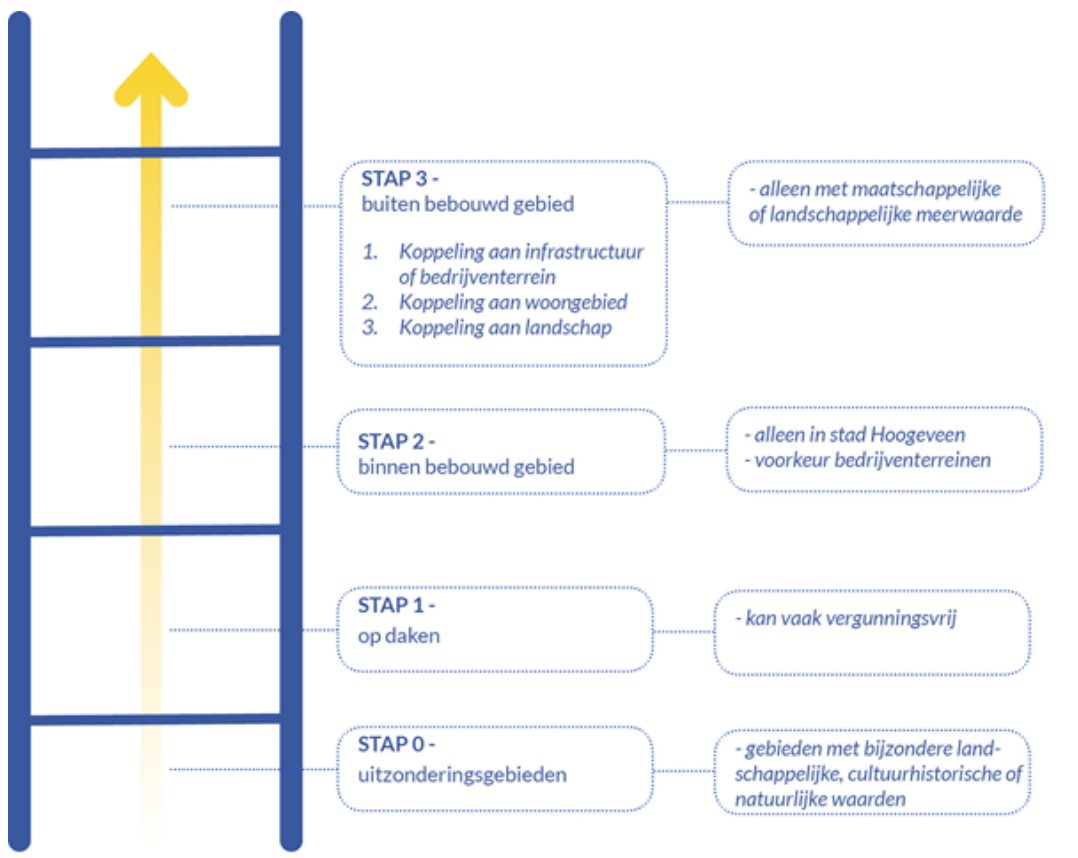
Stap 3: Buiten bebouwd gebied Uit de bovenstaande getallen blijkt dat het, vanwege de klimaatopgave, noodzakelijk is om ook zonne-energie op te wekken in het buitengebied. Hier kunnen significante hoeveelheden duurzame energie worden opgewekt. De gemeente zet daarom gelijktijdig in op het opwekken van zonne-energie op daken, binnen bebouwd gebied en buiten bebouwd gebied.

Er komen ook steeds meer verzoeken bij de gemeente binnen voor de realisatie van (grootschalige) zonneparken, ook wel zonneweides of zonneakkers genoemd. De gemeente heeft hiertoe een gemeentebreed afwegingskader opgesteld waaraan de initiatieven voor de realisatie van (grootschalige) zonneweides kan worden getoetst: afwegingskader Zonne-energie Hoogeveen.

Het Hoogeveense beleid kenmerkt zich door een uitnodigend karakter; op voorhand worden geen locaties aangewezen en slechts enkele locaties worden uitgesloten. Voor het toestaan van zonneweides worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- waar mogelijk inzetten op multifunctioneel ruimtegebruik;
- koppeling tussen de plek waar de energie wordt opgewekt en verbruikt;
- omvang van een zonneweide sluit in maat en schaal aan bij de omgeving;
- een zonneweide is altijd ingepast in de omgeving;
- zonneweide initiatieven vanuit de dorpen (met maatschappelijk draagvlak en meerwaarde) hebben voorrang op initiatieven van derden;
- geen zonneweides in landschappelijk, natuurlijk of cultuurhistorisch waardevol gebied.

Initiatiefnemers van een zonneweide moeten de keuze voor hun locatie motiveren aan de hand van de zonneladder (zie de navolgende figuur).

Figuur 8: Weergave zonneladder

Stap 0

Het projectgebied is niet gelegen in een uitzonderingsgebied. Het wordt niet gerekend tot een gebied met bijzondere landschappelijke, cultuurhistorische of natuurlijke waarden.

Stap 1

Zoals bovenstaand reeds aangegeven zet de gemeente gelijktijdig in op het opwekken van zonne-energie op daken, binnen bebouwd gebied en buiten bebouwd gebied. Om de klimaatopgave te halen, is het noodzakelijk om ook zonne-energie op te wekken in het buitengebied. Hier kunnen significante hoeveelheden duurzame energie worden opgewekt. Het project gaat om de realisatie van een zonnepark van bijna 32 ha. Een zonnepark met dergelijke omvang kan niet op daken worden gerealiseerd. Binnen het projectgebied zijn ook geen gebouwen aanwezig, die gebruikt kunnen worden voor het opwekken van zonne-energie.

Stap 2

Het projectgebied is niet gelegen binnen bestaand stedelijk gebied. Het is ook niet realistisch om te verwachten dat een zonnepark met een oppervlakte van bijna 32 ha, binnen bestaand stedelijk gebied kan worden gerealiseerd.

Stap 3

Het project komt daarmee uit in stap 3 en wordt gerealiseerd buiten bestaand stedelijk gebied. Het realiseren van zonneweides buiten bebouwd gebied dient altijd te voldoen aan de voorwaarde dat het initiatief op draagvlak vanuit de directe omgeving kan rekenen en er aandacht is besteed aan de inbedding van een zonneweide in het landschap. Als een zonneweide vrijliggend in het landschap van Hogeveen wordt gerealiseerd, moet er een blijvende landschappelijke impuls aan het gebied worden gegeven. Daarnaast geldt als randvoorwaarde dat de zonneweide geen afbreuk doet aan aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden (zoals vastgelegd in de gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaart) en aan aanwezige natuurwaarden. Voor de aanleg van een zonneweide vindt in elk geval geen grootschalige bomenkap plaats.

Onderhavig zonnepark ligt vrij in het buitengebied. Er geldt een maximummaat voor het totaal aan zonneweides in het landelijk gebied. Deze maat is afhankelijk van het landschapstype. In onderhavig geval mag maximaal 10% van de totale oppervlakte van het landschapstype worden benut als zonneweide. Daarnaast is een maximale hoogte van 1,8 m toegestaan.

Om een blijvende landschappelijke impuls te kunnen geven aan het landschap is in voorkomende gevallen een goede landschappelijke inpassing van groot belang. De manier waarop dat het best passend is, is afhankelijk van het landschapstype. Het projectgebied ligt in het landschapstype 'Zand jonge ontginningen'.

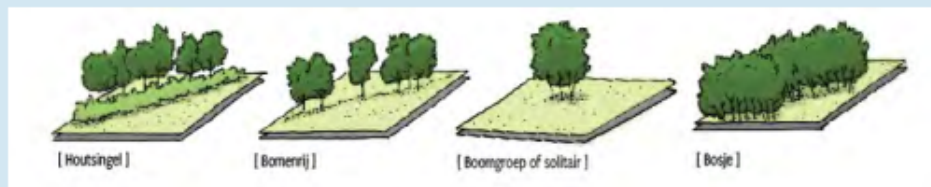
De zandgronden hebben een overwegend besloten karakter. Zonneparken kunnen goed in de landschappelijke structuur worden ingebed en voorzien van een passende inpassing. Zonneparken kunnen zo opgaan in het landschappelijke totaalbeeld, afgestemd op de maat, schaal en de bestaande patronen van het landschap. Vanuit de landschappelijke karakteristiek van het gebied worden de volgende randvoorwaarden meegegeven.

Opzet en inrichting

- Zonnepanelen zoveel mogelijk in een rechthoekige tot vierkante opzet plaatsen;
- Het zonnepark respecteert bestaande perceelgrenzen en beplantingsstructuren;
- Houd belangrijke doorzichten vanaf de weg naar het landschap vrij.
- Ontsluiting zonnepark bij voorkeur op dichtstbijzijnde weg;
- Noodzakelijke voorzieningen zoals transformatorhuisjes e.d. bij voorkeur zo dicht mogelijk bij de ontsluiting plaatsen/afstand tot woningen zo groot mogelijk.

Inpassing

- Behoud voor zover mogelijk de bestaande landschapsbeplanting, mits streekeigen en van voldoende kwaliteit;
- Nieuwe landschapsbeplanting onttrekt het zonnepark voor een deel aan het zicht en draagt (voor een deel) bij aan structuurversterking van het landschap;
- Geef extra aandacht aan de inpassing aan de zijden van het zonnepark die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn;
- Geschikte vormen van inpassing zijn:

Vormgeving

- Geef aandacht aan een hoogwaardige vormgeving van (zichtbare) hekwerken en andere bouwwerken;
- Combineer waar mogelijk hekwerken met beplanting of een aarden wal, zodat hekwerken niet zichtbaar zijn vanaf de weg;
- Kies voor zonnepanelen met een donkere tot zwarte kleurstelling met coating om hinderlijke schittering te voorkomen.

Figuur 9: weergave uitgangspunten landschappelijke inpassing

Voor het plan is een landschappelijke inpassing opgesteld. Dit rapport is bijgevoegd en is in hoofdstuk 2 besproken. Het beoogde zonnepark is hierin uitgewerkt aan de hand van de genoemde inpassingsprincipes en voldoet aan bovenstaande randvoorwaarden. De aanleg van het zonnepark zal een blijvende landschappelijke impuls opleveren.

3.3.4 Conclusie gemeentelijk beleid

Het voorgenomen plan sluit aan op de doelstelling van de gemeente Hoogeveen om meer energie duurzaam op te wekken, voldoet aan het “afwegingskader zonne-energie Hoogeveen”, en het zonnepark wordt op zorgvuldige wijze landschappelijk ingepast.

Hoofdstuk 4   Omgevingsaspecten

4.1   Milieuzonering

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is ruimtelijke afstemming tussen bedrijfsactiviteiten, voorzieningen en gevoelige functies (woningen) noodzakelijk.

Een zonnepark vormt geen milieuhinderlijke bedrijfsactiviteit in termen van milieuzonering. Eventuele geluidhinder zou door transformatoren kunnen ontstaan. Het betreft transformatoren die vergelijkbaar zijn aan die in woonwijken. Voor transformatorstations (een buitengewoon conservatieve benadering van de te plaatsen transformatoren) geldt een te hanteren afstand van 30 m. De afstand van transformatorstations zal ten minste 30 m ten opzichte van de dichtstbijzijnde woning bedragen. Omgekeerd is een zonnepark geen kwetsbaar, of gevoelig object. Een zonnepark levert geen beperkingen op voor inrichtingen in de omgeving.

Geconcludeerd wordt dat het aspect bedrijven en milieuzonering de ontwikkeling niet in de weg staat.

4.2   Reflectie en duisternis

Zonnepanelen worden vaak in verband gebracht met reflectie van licht. Moderne zonnepanelen hebben echter niet veel reflecties om de eenvoudige reden dat licht dat gereflecteerd wordt niet effectief is voor het opwekken van elektriciteit. Het percentage reflecties gaat om 3 à 5% bij een normale lichtinval (bron:

http://www.recgroup.com/sites/default/files/documents/reflectivity_and_iam.pdf). De reflecties (voor zover nog aanwezig) hangen daarbij af van de locatie (stand en hoogte spiegelend vlak) en de stand van de zon (de tijd en de tijd van het jaar). De hoek van de invallende lichtstraal bepaalt de hoek van de uitvallende lichtstraal. Hoe steiler de helling van de panelen, hoe groter de kans op hinder. Wanneer de panelen vrij vlak (35 graden of minder) worden opgesteld, gaat de reflectie veelal omhoog. Dan is er voor de omgeving geen hinder door reflectie. Logischerwijs is achter de zonnepanelen (noordzijde) ook geen sprake van een spiegelend effect. De zonnepanelen op deze locatie zijn worden gerealiseerd in een hellingshoek van 10 graden. Hinder door reflectie is bij de gekozen opstelling daarom niet te verwachten.

Met betrekking tot duisternis kan worden opgemerkt dat het project geen lichtuitstraling zal hebben. Er is op het terrein geen sprake van verlichting.

4.3   Geluid

Een zonnepark vormt een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer. Het zonnepark is een type A-inrichting. De inrichting valt daarmee onder de werkingssfeer van het Activiteitenbesluit maar er is geen melding of omgevingsvergunning voor het onderdeel milieu nodig. Er worden geen geluidvoorzieningen toegepast om dieren te weren. Op voorhand kan worden geconstateerd dat deze inrichting geen relevante geluidbelasting veroorzaakt. Specifiek geluidsonderzoek is dan ook niet aan de orde.

Een zonnepark is geen geluidgevoelig object, waardoor onderzoek in het kader van de Wet geluidhinder achterwege blijft. Tevens is de in het bestemmingsplan opgenomen 'geluidszone met 50 dB(A)-contour' niet van invloed op het te realiseren zonnepark.

Het plan is wat betreft geluidshinder uitvoerbaar.

4.4 Water

Beleidskader

Op grond van artikel 3.1.6 uit het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) moet in de toelichting op ruimtelijke plannen een waterparagraaf worden opgenomen. Hierin dient te worden ingegaan op de wijze waarop rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishouding.

Het projectgebied ligt in het beheergebied van het waterschap Drents Overijsselse Delta. Het waterbeleid voor dit gebied is vastgelegd in het Waterbeheerplan 2016-2021, de beleidsnota Water Raakt!, Strategische Nota Rioleringsbeleid 2007, Visie Beheer en Onderhoud 2050, Beleid Beheer en Onderhoud Stedelijk water 2013-2018 en het Beleidskader Recreatief Medegebruik.

Inrichting projectgebied

Het verharde oppervlak neemt door de realisatie van het zonnepark toe. Het gaat hierbij primair om fundering (palen op betonplaat) waarop de panelen rusten. Er worden geen gesloten oppervlakten gecreëerd. Het hemelwater kan tussen de panelen door in de bodem infiltreren. Wel zal er een transformatorhuisje gebouwd worden. Het totale oppervlak aan verharding blijft beneden de compensatienorm van 1.500 m².

Beschrijving gevolgen waterhuishouding

De waterhuishoudkundige situatie zal door de realisatie van het zonnepark niet tot nauwelijks wijzigen. Het regenwater zal van de zonnepanelen afspoelen op de bodem. Het regenwater stroomt af de vrije ruimte tussen de opstellingen. Daar wordt geen gesloten verharding aangelegd; het regenwater kan onbelemmerd infiltreren. Compensatie van verharding is daardoor ook niet aan de orde. De zonnepanelen en de constructie wordt uitgevoerd van niet-uitloogbare materialen. Het plan zal een geringe invloed hebben op de waterhuishouding.

Watertoetsprocedure

Op 9 mei 2018 is de digitale watertoetsprocedure doorlopen (zie bijlage 3). Het waterschap Drents Overijsselse Delta heeft het project bestudeerd en is op 18 mei 2018 tot de conclusie gekomen dat de korte watertoetsprocedure van toepassing is. Concreet betekent dit dat direct kan worden doorgegaan met de planvorming, onder de voorwaarde dat de standaard waterparagraaf zoals toegestuurd wordt toegepast. De tekst is onderstaand integraal (schuingedrukt) opgenomen. In deze waterparagraaf is het wateradvies van het waterschap automatisch verwerkt. Het waterschap Drents Overijsselse Delta beschouwt hiermee het plan als afgehandeld.

STANDAARD WATERPARAGRAAF KORTE PROCEDURE

In het kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het verplicht ruimtelijke plannen te 'toetsen op water', de zogenaamde watertoets. De watertoets is een waarborg voor water in ruimtelijke plannen en besluiten. Deze waterparagraaf heeft betrekking op Zonnepark Hendrik Reindersweg te Pesse.

Relevant beleid

Het beleid van het waterschap Drents Overijsselse Delta staat beschreven in het waterbeheerplan 2016-2021. Specifiek voor het stedelijke gebied heeft het waterschap het beleid geformuleerd in 'Water Raakt!'. Daarnaast is de Keur een belangrijk regelstellend instrument waarmee in ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden. U kunt de genoemde documenten raadplegen op onze site www.wdodelta.nl.

Invloed op de waterhuishouding

Het plan heeft geen schadelijke gevolgen voor de waterkwaliteit en ecologie. Binnen het bestemmingsplan worden niet meer dan tien wooneenheden gerealiseerd en de toename van het verharde oppervlak bedraagt niet meer dan 1500 m². Binnen het plangebied is geen sprake van (grond)wateroverlast.

Voor de aanleghoogte wordt een ontwateringsdiepte geadviseerd van minimaal 80 centimeter. Dit is de afstand tussen de gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) en onderzijde bouwvloer. Bij het bouwen zonder kruipruimte kan worden volstaan met een kleinere ontwateringsdiepte. Om wateroverlast binnen woningen en bedrijven te voorkomen adviseren wij om een drempelhoogte van 30 centimeter boven het straatpeil te hanteren (as van de weg). Voor lager gelegen ruimtes, zoals kelders en parkeergarages, wordt aandacht besteed aan het voorkomen van wateroverlast door bijvoorbeeld instromend hemelwater.

Voorkeursbeleid hemelwater

Bij de afvoer van overtollig hemelwater moet het afstromend hemelwater ter plaatse in de bodem dan wel op het oppervlaktewater worden teruggebracht. Het waterschap heeft de voorkeur om het hemelwater, daar waar mogelijk, te infiltreren in de bodem. Oppervlakkige afvoer naar de infiltratievoorziening en infiltratie via wadi's heeft daarbij de voorkeur. Als oppervlakkige infiltratie niet mogelijk is, is ondergrondse infiltratie door middel van bijvoorbeeld een infiltratierool (IT-riool) of infiltratiekratten een mogelijkheid. Als infiltratie niet mogelijk is dan kan hemelwater via een bodempassage worden geloosd op oppervlaktewater. De afvoer van overtollig hemelwater uit het plangebied mag, ongeacht de toegepaste methode, niet tot wateroverlast leiden op aangrenzende percelen of het omliggende watersysteem. Schoon hemelwater (bijvoorbeeld vanaf dakoppervlakken) kan direct worden afgevoerd naar oppervlaktewater.

De waterhuishoudkundige situatie zal door de realisatie van het zonnepark niet tot nauwelijks wijzigen. Het regenwater zal van de zonnepanelen afspoelen en in de bodem infiltreren. Onder de panelen wordt geen gesloten verharding aangebracht die een belemmering vormt voor de infiltratie. Er zal geen sprake zijn van wateroverlast veroorzaakt door de afvoer van overtollig hemelwater.

Watervergunning (of melding) op grond van de Keur

Het wateradvies dat is afgegeven in het kader van de watertoets is geen watervergunning of melding. Gaat u werkzaamheden verrichten in de beschermingszone van een waterstaatswerk (dus: een dijk of een watergang)? Wordt hemelwater afgevoerd op oppervlaktewater of wordt er grondwater onttrokken? Dan moet u een watervergunning aanvragen op de website: www.omgevingsloket.nl. Op basis van de door u ingevulde gegevens ziet u hieronder welke watervergunning u nodig heeft. Indien hieronder geen specificatie staat, hoeft u geen watervergunning aan te vragen.

A watergangen

In het plan bevindt zich een A-watergang en/of B-watergang. Deze watergangen hebben een belangrijke functie voor de waterafvoer- en berging. Deze watergangen staan op de legger van het waterschap en de Keur is van toepassing. Volgens de Keur zijn alle activiteiten die plaatsvinden in, op of langs watergangen van het waterschap vergunningsplichtig. Voor minder ingrijpende activiteiten hebben zijn algemene regels vastgesteld. Hierdoor kan er sprake zijn van vrijstelling of hoeven deze activiteiten alleen te worden gemeld. Er is in het plan rekening gehouden met de Keur van het waterschap. Er wordt tijdig melding gemaakt of een vergunning aangevraagd.

Watertoetsproces

De initiatiefnemer heeft het Waterschap Drents Overijsselse Delta geïnformeerd over het plan door gebruik te maken van de digitale watertoets. De beantwoording van de vragen heeft er toe geleid dat de korte procedure van de watertoets is toegepast. De bestemming en de grootte van het plan hebben een geringe invloed op de waterhuishouding in ruimtelijke zin.

Deze conclusie is automatisch getrokken op basis van de ingevoerde gegevens op www.dewatertoets.nl. Het proces van de watertoets is goed doorlopen. Het waterschap Drents Overijsselse Delta gaat akkoord met het plan.

4.5 Bodem

Het Besluit Bodemkwaliteit streeft naar duurzaam bodembeheer waarbij een balans gezocht wordt tussen bescherming van de bodemkwaliteit voor mens en milieu enerzijds en het gebruiken van de bodem voor maatschappelijke ontwikkelingen anderzijds. Het Besluit bevat regels voor kwaliteitsborging (Kwalibo), bouwstoffen, grond en baggerspecie. Bij het opstellen van ruimtelijke plannen moet de vraag worden gesteld of de aanwezige bodemkwaliteit past bij het huidige of toekomstige gebruik van die bodem en of deze optimaal op elkaar kunnen worden afgestemd. Het uitgangspunt hierbij is dat aanwezige bodemverontreiniging geen onaanvaardbaar risico oplevert voor de gebruikers van de bodem en dat de bodemkwaliteit niet verslechtert door grondverzet. Dit is het zogenaamde stand still-beginsel.

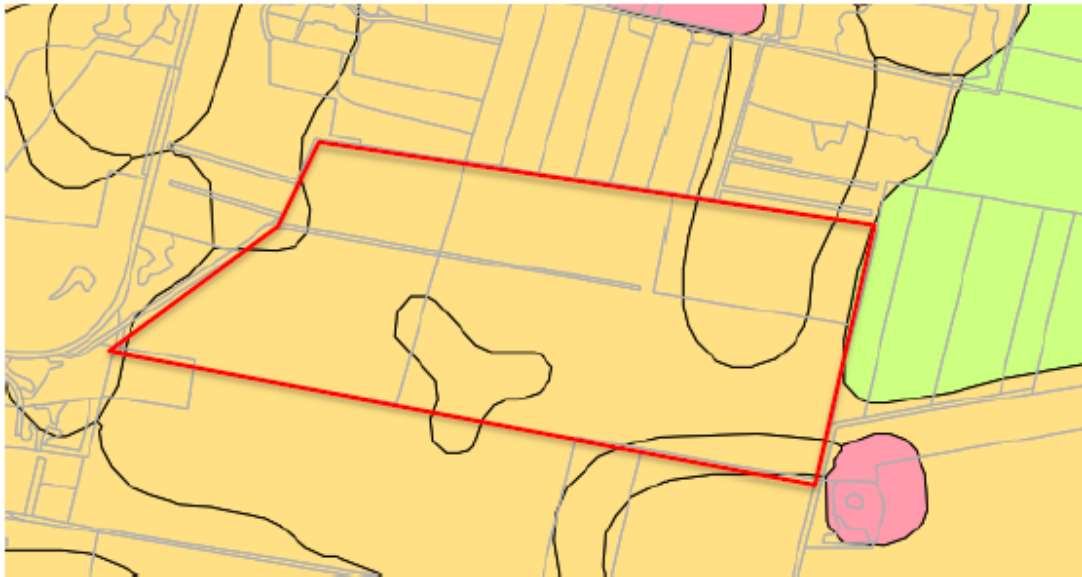
Het zonnepark wordt gevormd door bouwwerken, waar geen personen verblijven. Daarnaast zijn er geen grootschalige bodemingrepen aan de orde, waardoor grond moet worden afgevoerd of iets dergelijks. Het projectgebied bestaat uit akkerland. Er zijn geen indicaties dat er op dit moment sprake is van bodem- en/of grondwatervervuiling. De huidige landbouwfunctie wordt ook op de bodemkwaliteitskaart van de gemeente weergegeven (Landbouw/natuur). Het gebruik van het projectgebied als zonnepark heeft geen invloed op de bodemkwaliteit of op een eventueel hernieuwd agrarisch gebruik in de toekomst. Bodemonderzoek kan derhalve achterwege blijven. De kwaliteit van de bodem staat daardoor de uitvoerbaarheid van de omgevingsvergunning niet in de weg.

4.6 Archeologie en Cultuurhistorie

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is vastgelegd dat bij ruimtelijke planontwikkelingen een samenhangende afweging van alle belangen moet plaatsvinden. Tot die belangen wordt ook het cultureel erfgoed gerekend. In artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) is daarom sinds 1 juli 2012 de verplichting opgenomen om in de ruimtelijke ordening "rekening te houden met aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten". De gemeente Hoogeveen heeft in navolging hiervan eigen cultuurhistorisch beleid ontwikkeld op het terrein van de deelgebieden archeologie, historische geografie en historische bebouwing. Op 24 november 2016 heeft de gemeenteraad de cultuurhistorische beleidskaarten en onderliggende rapporten voor archeologie, historische geografie en bebouwing vastgesteld.

Archeologie

Op de archeologische verwachtingskaart behoort het projectgebied tot het landschapstype 'Grondmorene - relatief hooggelegen - al dan niet met welvingen (bedekt met dekzand, zwam golvend' (roze kleur) en geldt er een hoge verwachtingswaarde. Tevens zijn er in het projectgebied drie dekzandruggen (al dan niet meer oud – bouwlanddek) aanwezig (bruine kleur). In het zuidoosten van het projectgebied loopt een beekdal van provinciaal belang. Alle elementen hebben de Waarde – Archeologie 3 toegekend gekregen. Dit betekent dat bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 1000 m2 verkennend archeologisch onderzoek moet worden gedaan.

Figuur 10: Uitsnede verwachtingskaart archeologie

De graafwerkzaamheden van het zonnepark zijn vooral nodig voor de realisatie van de landschappelijke inpassing. Deze zullen een oppervlakte groter dan 1000 m² behelzen.

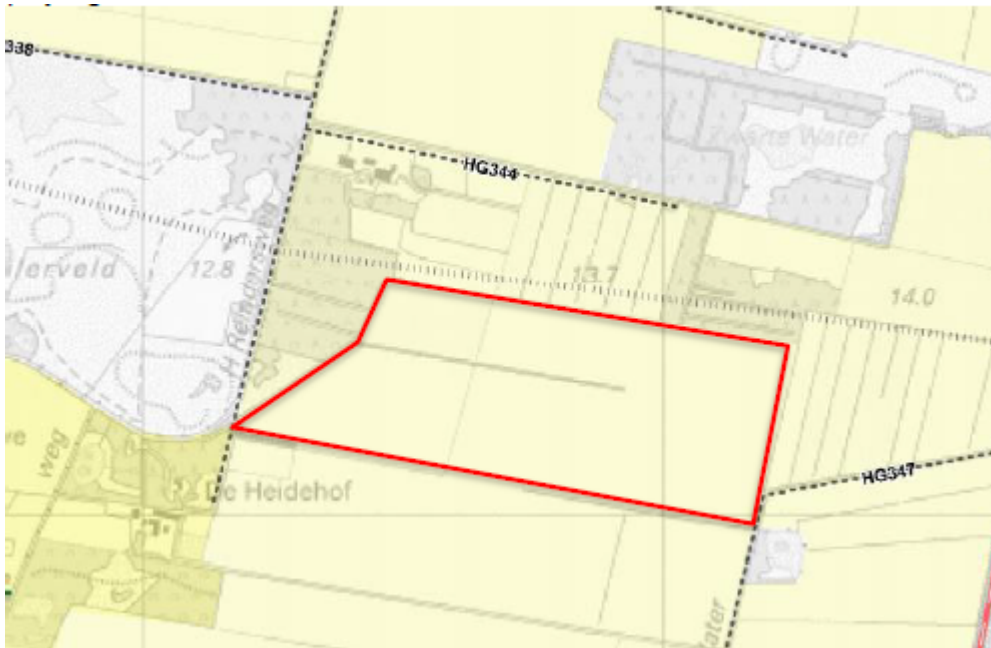
1. Voorafgaand aan de start van de bouwwerkzaamheden wordt een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd door een archeologisch en/of opgravingsbevoegde instantie op basis van een vooraf aan de gemeente overgelegd plan van aanpak;
2. De bevindingen van het veldonderzoek worden binnen vier weken na afronding van het veldwerk en minimaal 2 weken voor de start van bouwwerkzaamheden schriftelijk aan de gemeente ter beoordeling worden voorgelegd.

Voor het zonnepark zelf kan archeologie worden ingepast bij de planuitvoering. Zo kan de opstelling worden gefundeerd op betonplaten. Ook de middenspanningskabel kan op geringe diepte ingegraven worden en voor de veiligheid afgedekt met een betonplaat. Op die manier wordt door het project geen schade toegebracht aan archeologische waarden.

Cultuurhistorie

Op de historisch geografische beleidskaart staat het projectgebied het projectgebied als jonge veldontginning aangeduid. Er geldt voor de projectlocatie geen specifieke waarde. Direct langs het projectgebied lopen enkele verkavelingsgrenzen die structuurbepalend zijn (stippellijnen). Deze liggen buiten het projectgebied. Tevens worden de zonnepanelen dusdanig in het veld geplaatst dat deze de bestaande verkavelingsstructuur volgen.

Het project verstoort daarmee geen cultuurhistorische elementen in of grenzend aan het projectgebied.

Figuur 11: Uitsnede bronnenkaart historische geografie

4.7 Ecologie

Bij ruimtelijke plannen is het van belang om aandacht te besteden aan beschermde natuurwaarden. De effecten op natuurwaarden dienen te worden beoordeeld in relatie tot bestaande wet- en regelgeving op het gebied van soortenbescherming en gebiedsbescherming. De wettelijke grondslag hiervan ligt per 1 januari 2017 in de Wet natuurbescherming.

In de huidige situatie is sprake van agrarisch gebruik, met beperkte ecologische waarde. De relevante wijzigingen in het projectgebied zijn:

- egaliseren van het terrein en vervolgens inzaaien met gras;
- aanleg zonnenveld, voorzieningen en aanleg landschappelijke inpassing. Bij de aanleg van het zonnepark wordt gebruik gemaakt van licht materieel. De tijdelijke bouwplaats wordt voorzien van rijplaten;
- het gebruik van het terrein als zonnenveld.

De ecologische effecten van het project zullen zeer beperkt zijn. Daarbij kan het project juist veel bijdragen aan de biodiversiteit. Met name de ruimte onder de panelen leent zich goed voor de ontwikkeling van gevarieerde flora. Hiermee worden voor bijen, vlinders en overige insecten gunstige omstandigheden gecreëerd.

De randen van de zonneparken lenen zich voor zones van natuurontwikkeling bijvoorbeeld met veldstruweel naast de zonnepanelen. De inrichting daarvan is echter afhankelijk van de mogelijkheden die het agrarisch areaal in de omgeving daartoe biedt.

Door Bureau Waardenburg is een ecologische inventarisatie uitgevoerd. De notie is opgenomen in bijlage 4). In de notitie wordt geconstateerd dat in redelijkheid kan worden gesteld dat natuurwet en -regelgeving de uitvoerbaarheid van het ruimtelijke plan niet in de weg staat.

Geconcludeerd mag worden dat door het project een zekere meerwaarde voor de biodiversiteit ontstaat. Het project zal positief bijdragen aan de natuur in de omgeving.

4.8 Externe Veiligheid

Externe veiligheid gaat om het beperken van de kans op en het effect van een ernstig ongeval voor de omgeving door:

- het gebruik, de opslag en productie van gevaarlijke stoffen (inrichtingen);
- het transport van gevaarlijke stoffen (buisleidingen, wegen, waterwegen en spoorwegen);
- het gebruik van luchthavens.

Een zonnepark is geen kwetsbaar of bekend kwetsbaar object in de zin van het Besluit externe veiligheid inrichtingen (er zijn geen personen aanwezig). Uit het oogpunt van externe veiligheid zijn dan ook geen belemmeringen aan de orde.

Ter plaatse van het projectgebied zijn aardgastransportleidingen aanwezig. Deze zijn ingepast in het planontwerp. De plaatsing van bouwwerken, in casu een hekwerk, zal in overleg met de leidingbeheerder plaatsvinden.

4.9 Luchtkwaliteit

Nederland heeft de Europese regels ten aanzien van luchtkwaliteit geïmplementeerd in de Wet milieubeheer. De in deze wet gehanteerde normen gelden overal, met uitzondering van een arbeidsplaats (hierop is de Arbeidsomstandighedenwet van toepassing).

Het project gaat in de gebruiksfase niet gepaard met verbranding van (fossiele) brandstoffen. Ook is er geen sprake van een significante verkeersaantrekkende werking. Er vinden enkel verkeersbewegingen plaats in de aanlegfase. In de gebruiksfase vindt incidenteel verkeer plaats die samenhangt met het beheer en onderhoud van de zonneparken. Luchtverontreiniging is daardoor niet aan de orde. Het aspect luchtkwaliteit staat de realisatie van het zonnepark dan ook niet in de weg.

4.10 Milieueffectrapportage

In bijlage C en D van het Besluit m.e.r. is aangegeven welke activiteiten in het kader van het bestemmingsplan plan-m.e.r.-plichtig, project-m.e.r.-plichtig of m.e.r.-beoordelingsplichtig zijn. Voor deze activiteiten zijn in het Besluit m.e.r. drempelwaarden opgenomen. Daarnaast moet het bevoegd gezag bij de betreffende activiteiten die niet aan de bijbehorende drempelwaarden voldoen, na gaan of sprake kan zijn van belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu, gelet op de omstandigheden als bedoeld in bijlage III van de EEGrichtlijn milieueffectbeoordeling.

Realisatie van projecten met zonne-energie worden niet in het Besluit milieueffectrapportage genoemd. Zonneparken staan als zodanig niet op de D-, of C-lijst. Wel zijn er twee activiteiten op de D-lijst waar zon onder lijkt te kunnen vallen:

- D9: Een landinrichtingsproject dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan;
- D22.1: De oprichting, wijziging of uitbreiding van een industriële installatie bestemd voor de productie van elektriciteit, stoom en warm water.

Er is geen sprake van een landinrichting als bedoeld in de Wet inrichting landelijk gebied³. De ontwikkeling van een zonnepark met een omvang zoals in dit project begroot kan niet onder categorie D9 wordt geschaard, behalve in het geval dat een zonnepark onderdeel uitmaakt van een groter landinrichtingsproject.

Ook categorie D22.1 is niet van toepassing, aangezien er productie van elektriciteit, stoom en warm water nodig is, om hieronder te vallen. In dit geval is dus voor zonneparken geen vormvrije m.e.r. beoordeling nodig.

Gelet op de kenmerken van het project (zonnepark) en de aard van de milieu-effecten (zeer beperkt),

wordt geconcludeerd dat ook anderszins er geen aanleiding is voor het uitvoeren van een m.e.r.-beoordeling.

Hoofdstuk 5 Procedure en uitvoerbaarheid

5.1 Procedure

Artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) en artikel 6.18 Besluit omgevingsrecht (Bor) verplicht om bij de voorbereiding van een omgevingsvergunning overleg te voeren met het Rijk, de provincie en het waterschap. Dit overleg is vormvrij en de betreffende instanties kunnen ook aangeven wanneer overleg niet nodig is.

Burgers en maatschappelijke instanties worden tijdens de termijn van terinzagelegging van het ontwerpbesluit in de gelegenheid gesteld hun zienswijze kenbaar te maken.

5.2 Participatie

De initiatiefnemers vinden participatie van de omwonenden belangrijk uit het oogpunt van draagvlak en betrokkenheid van de omgeving. Daarvoor zijn verschillende modellen. Dit kan vorm worden gegeven door een deel van de financiering in te vullen via een in de groene sector gespecialiseerd crowdfundingbedrijf. Zie voor een toelichting: <https://www.zonnepanelendelen.nl/page/hoe-werkt-het>.

Ook is al in het beginstadium van de planvorming is in overleg getreden met de direct omwonenden. Tevens is overleg gevoerd met Landgoed 'het Zwarte Water'. De verslaglegging van deze overleggen is opgenomen als bijlage 5. Dit geldt eveneens voor de informatieavond die op 27 augustus 2018 heeft plaatsgevonden.

5.3 Economische uitvoerbaarheid

Er zijn geen gemeentelijke kosten (met uitzondering van de kosten voor het in procedure brengen van de omgevingsvergunning) aan het plan verbonden. De kosten die de gemeente maakt voor de procedure kunnen worden gedekt uit de leges. Met de gemeente een planschadeovereenkomst afgesloten.

Gelet op de aard (geen gebouw) en omvang van het planvoornemen kan een exploitatieplan achterwege blijven. De uitvoering van het planvoornemen en daarmee samenhangende kosten komen voor rekening van de initiatiefnemer.

5.4 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Vooroverleg

In het kader van het vooroverleg 3.1.1. Wro is de conceptvergunning aanvraag door de gemeente voorgelegd aan verscheidene vooroverlegpartners. Van meerdere partijen zijn reacties ontvangen.

In de meeste gevallen betrof het een akkoord, omdat geen belangen van de partners in het geding waren. De provincie Drenthe en het waterschap hebben inhoudelijke reacties gegeven. De reacties zijn samengevat en van antwoord voorzien in de notitie de Reactienota op vooroverleg (zie bijlage 6).

Zienswijzen

De ontwerp omgevingsvergunning heeft vervolgens van 6 december 2018 tot en met 16 januari 2019 terinzage gelegen. Een ieder is in die periode in de gelegenheid gesteld zienswijzen in te dienen. Op de ontwerp omgevingsvergunning zijn vier zienswijzen ingediend. De zienswijzen zijn van een gemeentelijke reactie voorzien in de reactienota zienswijzen zonnepark Hendrik

Reindersweg 14b (voorlopig adres) te Pesse (zoals opgenomen in bijlage 7).

Hoofdstuk 6   Conclusies

In voorliggende ruimtelijke onderbouwing is de voorgenomen bouw en het gebruik van de gronden als zonnepark getoetst aan het ruimtelijk beleid en het beleid en de normstelling ten aanzien van relevante sectorale aspecten. Uit de toetsing blijkt het volgende:

- De beoogde ontwikkeling is niet in strijd met het rijks-, provinciaal en gemeentelijk ruimtelijk beleid;
- De beoogde ontwikkeling past binnen de bestaande ruimtelijke en functionele structuur;
- De diverse omgevingsaspecten staan de uitvoering van het project niet in de weg;
- Er is sprake van een economisch uitvoerbaar project;
- Het project levert een bijdrage aan de ambities met betrekking tot het opwekken van duurzame energie.

Bijlagen

Bijlage 1   Landschappelijke inpassing

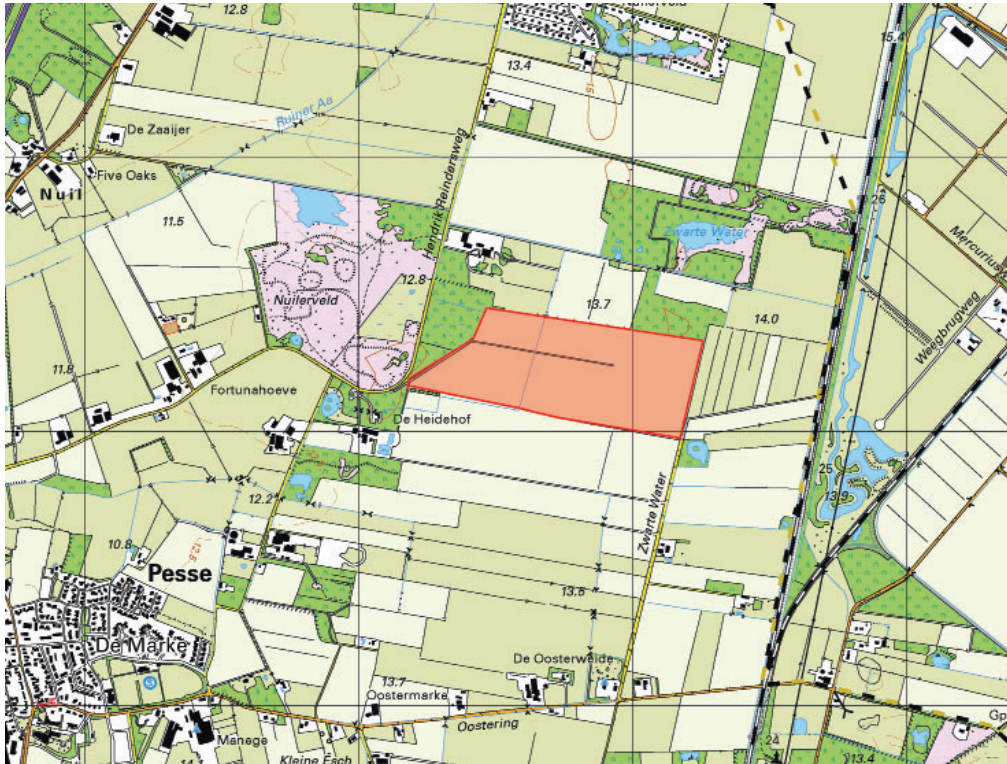
Zonnepark Pesse - landschappelijke inpassing

Lindemans Landschapsarchitecten
04-12-2018

Inleiding - Project en plangebied

Boven: Topografische kaart 1:25 000. Bron: Kadaster 2015

In rood het plangebied.

Inleiding

HerBo Groenleven BV bereid plannen voor ten behoeve van een zonnepark oostelijk van de Hendrik Reindersweg te Pesse. Het betreft een initiatief voor de ontwikkeling een zonnepark van 31,7 ha.

Landschappelijke inpassing

Onderdeel van de voorbereidingen van het zonnepark is het opstellen van een plan voor landschappelijke inpassing.

Het doel van landschappelijke inpassing bestaat uit het benoemen van de kwaliteit van het landschap rond het plangebied en die kwaliteit verwerken of versterken in de inrichtingsplannen voor het zonnepark.

Het benoemen van de ruimtelijke kwaliteit is gebaseerd op een terreinbezoek, een landschapsanalyse aan de hand van kaartmateriaal, informatie uit provinciale en gemeentelijke beleidsstukken en een vooroverleg met vertegenwoordigers van de gemeente Hoogeveen.

De landschappelijke inpassing beperkt zich tot het 'hoe?' als het gaat om het aanleggen van een zonnepark op deze locatie.

Uitgangspunten

In deze landschappelijke inpassing wordt toegelicht welke ruimtelijke waarden in het plangebied van invloed zijn op de vormgeving van het zonnepark.

De ruimtelijke waarden hebben betrekking op de beleving van het landschap. De waarden beschrijven de wijze waarop mensen in het gebied het project zien, in relatie tot de omgeving en in relatie tot andere landschappen.

De gemeente Hoogeveen heeft in juni 2017 de Energievisie Afwegingskader zonne-energie Hoogeveen opgesteld. In dit document worden de uitgangspunten geformuleerd waaraan een zonneweide in Hoogeveen moet voldoen. Het plangebied ligt in een zandgebied, daarvoor gelden de volgende uitgangspunten:

De zandgronden hebben een overwegend besloten karakter. Zonneweides kunnen goed in de landschappelijke structuur worden ingebed en voorzien van een passende inpassing. Zonneweides kunnen zo opgaan in het landschappelijke totaalbeeld, afgestemd op de maat, schaal en de bestaande patronen van het landschap. Panelen tot een hoogte van 1,8 meter kunnen

goed landschappelijk ingebed worden. Dit is de maximale toegestane hoogte voor dit landschapstype.

Vanuit de landschappelijke karakteristiek van het gebied kunnen de volgende randvoorwaarden meegegeven worden:

Opzet en inrichting

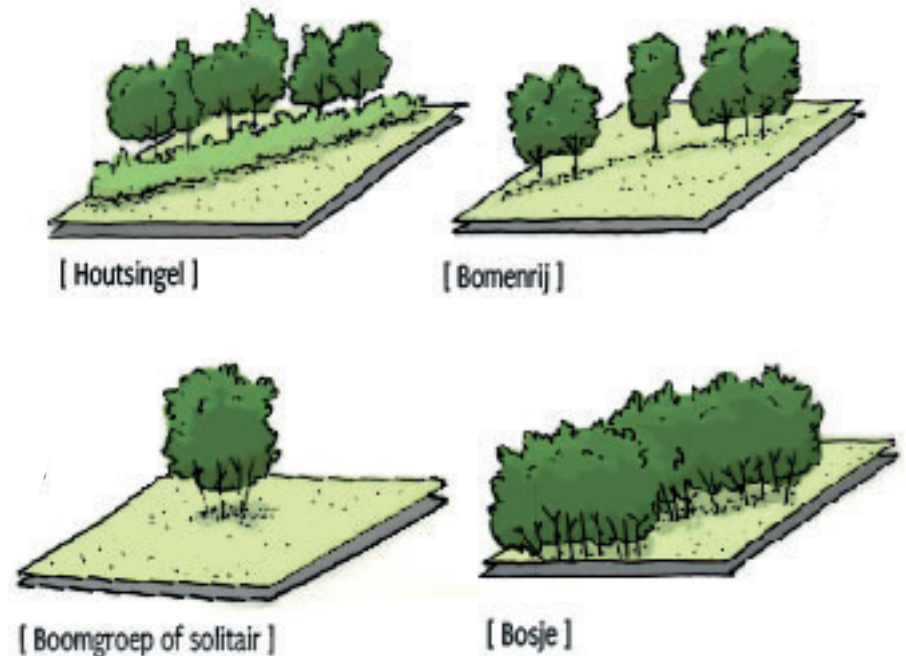
- Zonnepanelen zoveel mogelijk in een rechthoekige tot vierkante opzet plaat sen;
- De zonneweide respecteert bestaande perceelsgrenzen, beplantings-structuren;
- Houd belangrijke doorzichten vanaf de weg naar het landschap vrij.
- Ontsluiting zonneweide bij voorkeur op dichtstbijzijnde weg;
- Noodzakelijke voorzieningen zoals transformatorhuisjes e.d. bij voorkeur zo dicht mogelijk bij de ontsluiting plaatsen;

Inpassing

- Behoud voor zover mogelijk de bestaande landschapsbeplanting, mits streekeigen en van voldoende kwaliteit;
- Nieuwe landschapsbeplanting onttrekt de zonneweide voor een deel aan het zicht en draagt (voor een deel) bij aan structuurversterking van het land-schap;
- Geef extra aandacht aan de inpassing aan de zijden van de zonneweide die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn;
- Geschikte vormen van inpassing, afhankelijk van het besloten of open karakter van het veenlandschap zijn weergegeven op de afbeelding rechts:

Vormgeving

- Geef aandacht aan een hoogwaardige vormgeving van (zichtbare) hek-werken en andere bouwwerken;
- Combineer waar mogelijk hekwerken met beplanting of een aarden wal, zo dat hekwerken niet zichtbaar zijn vanaf de weg;
- Kies voor zonnepanelen met een donkere tot zwarte kleurstelling.

Geschikte vormen van landschappelijke inpassing.
Bron: Afwegingskader zonne-energie Hoogeveen

Projectgebied

1. Zandpad vanaf de Hendrik Reindersweg. Toegang terrein.

2. Vanaf de westrand richting bosschage van het Zwarte water.

3. Watergang midden op terrein, richting noorden.

4. Westelijke bosrand tussen de locatie en de Hendrik Reindersweg.

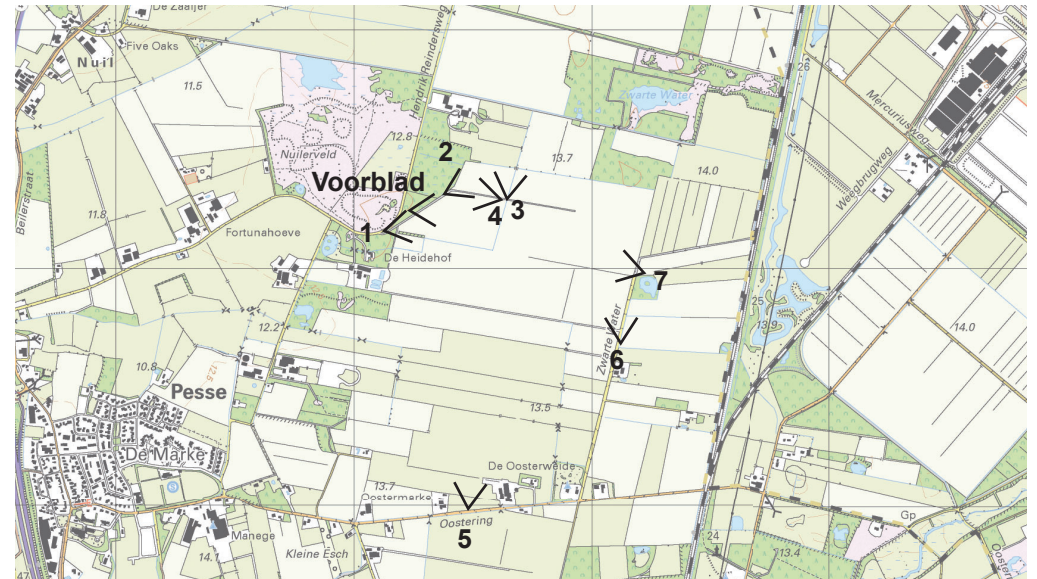
5. Zicht vanaf de Oostering. Aan de horizon het bos ten noorden en westen van het plangebied.

6. Beplanting langs de weg Zwarte water. Links in de achtergrond het plangebied.

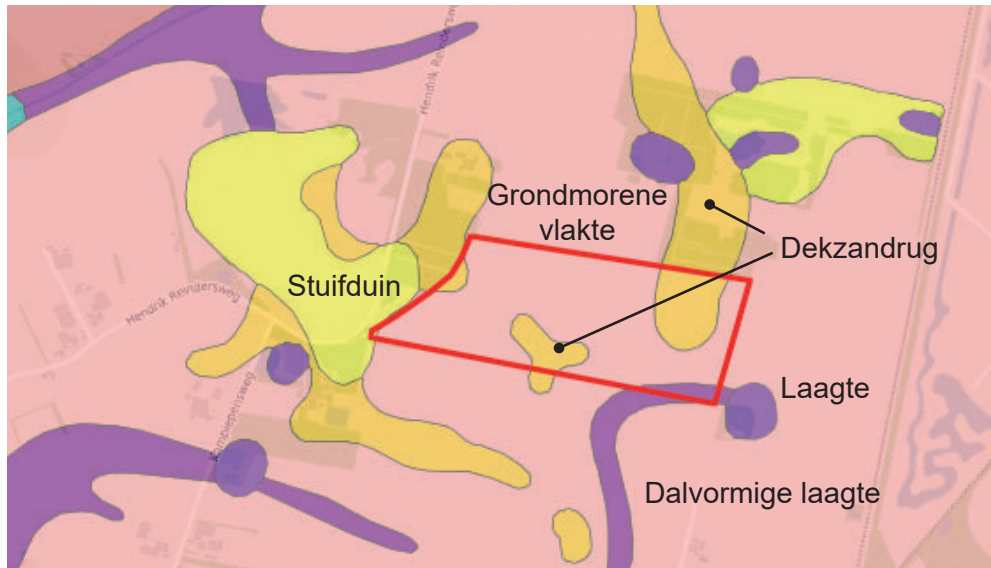
7. Zicht over het plangebied vanaf de zuidoosthoek.

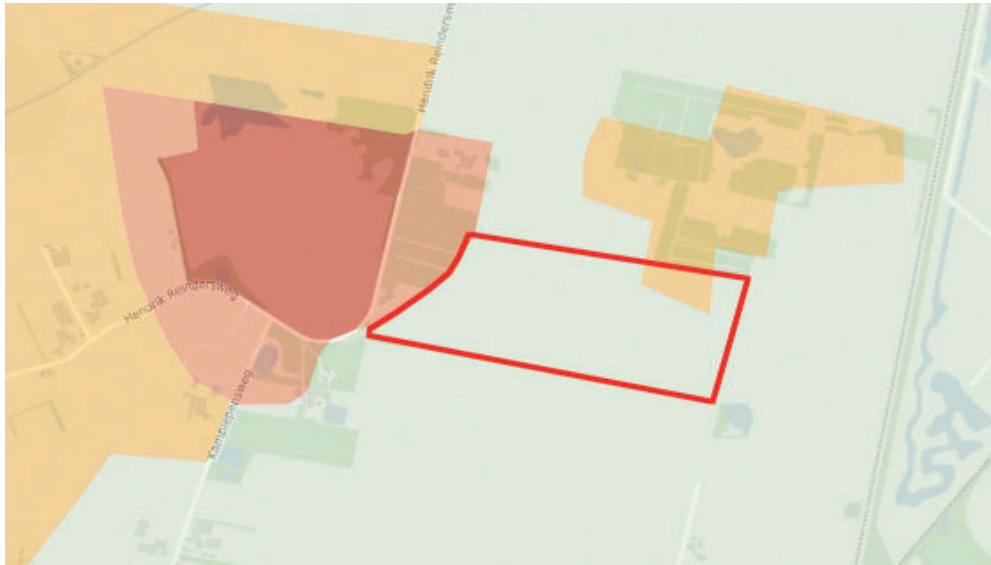
Locatie van de foto's

Landschapsanalyse

Geomorfologische kaart. Bron: provincie Drenthe

Aardkundige waarde. Bron: provincie Drenthe

Ontstaansgeschiedenis

Ondergrond

Het plangebied ligt in een jonge veldonginning, een heide ontginning.

De basis voor dit landschap is in de laatste ijstijd gelegd.

Het plangebied ligt op een keileemplateau. De laag keileem (grondmorene) is afgezet door gletsjers in de laatste ijstijd. De geomorfologische kaart laat zien dat het plangebied in een grondmorene vlakte ligt.

Aan zowel de oost als de westzijde van het plangebied gaat de grondmorene vlakte over in dekzandruggen en stuifduinen.

De dekzandruggen en stuifzanden worden beschermd vanwege hun aardkundige waarde. Aan de noordoostzijde en de zuidzijde liggen dekzandruggen binnen het plangebied.

Bodem en waterhuishouding

De keileem is in het gehele plangebied met een laag zand bedekt. Keileem vormt een dichte laag in de bodem die waterinfiltratie verhindert. Hierdoor blijft het regenwater relatief dicht aan de oppervlakte en kunnen in een zandgebied natte omstandigheden ontstaan. Het gehele gebied is een infiltratiegebied waar neerslag kan inzijgen.

Over het terrein, van noord naar zuid, loopt een hoofdwatgang van het waterschap. Deze watgang loopt aan de zuidzijde van het plangebied in westelijke richting. Het plangebied ligt in een peilvak met een peil van 11,85 m NAP.

Maaiveld

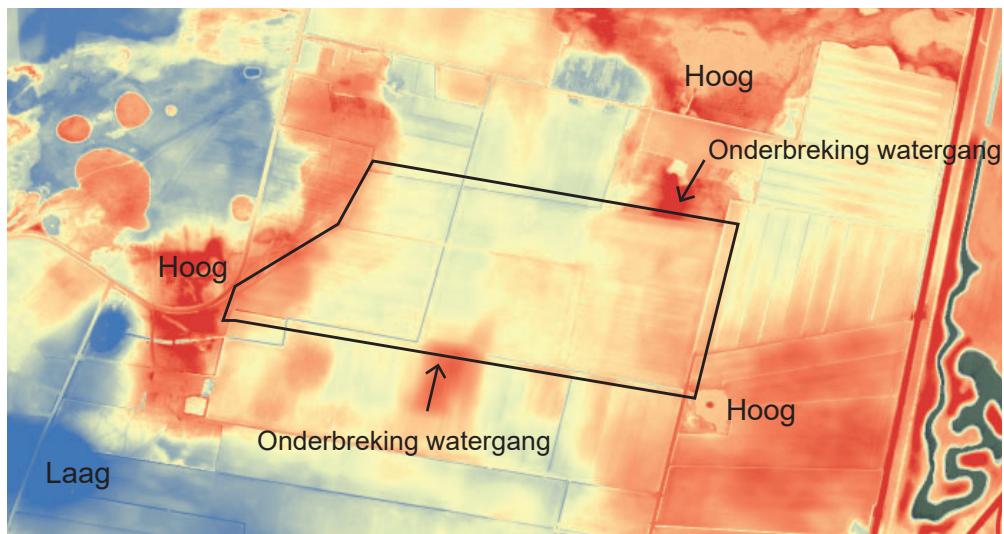
Het plangebied vormt een laagte tussen de hogere dekzandruggen en stuifzanden. Waar de dekzandruggen binnen het plangebied liggen vormen ze plaatselijk hogere delen. Watgangen worden op deze plekken onderbroken.

Bodem. Bron provincie Drenthe

IKAW en beekdalen als archeologische waarde. Bron: provincie Drenthe

Maaiveldhoogte. Bron AHN2

Landschapsanalyse

Topografische kaart ca. 1930. Bron: Kadaster.

Topografische kaart ca. 1960. Bron: Kadaster.

Topografische kaart ca. 1950. Bron: Kadaster.

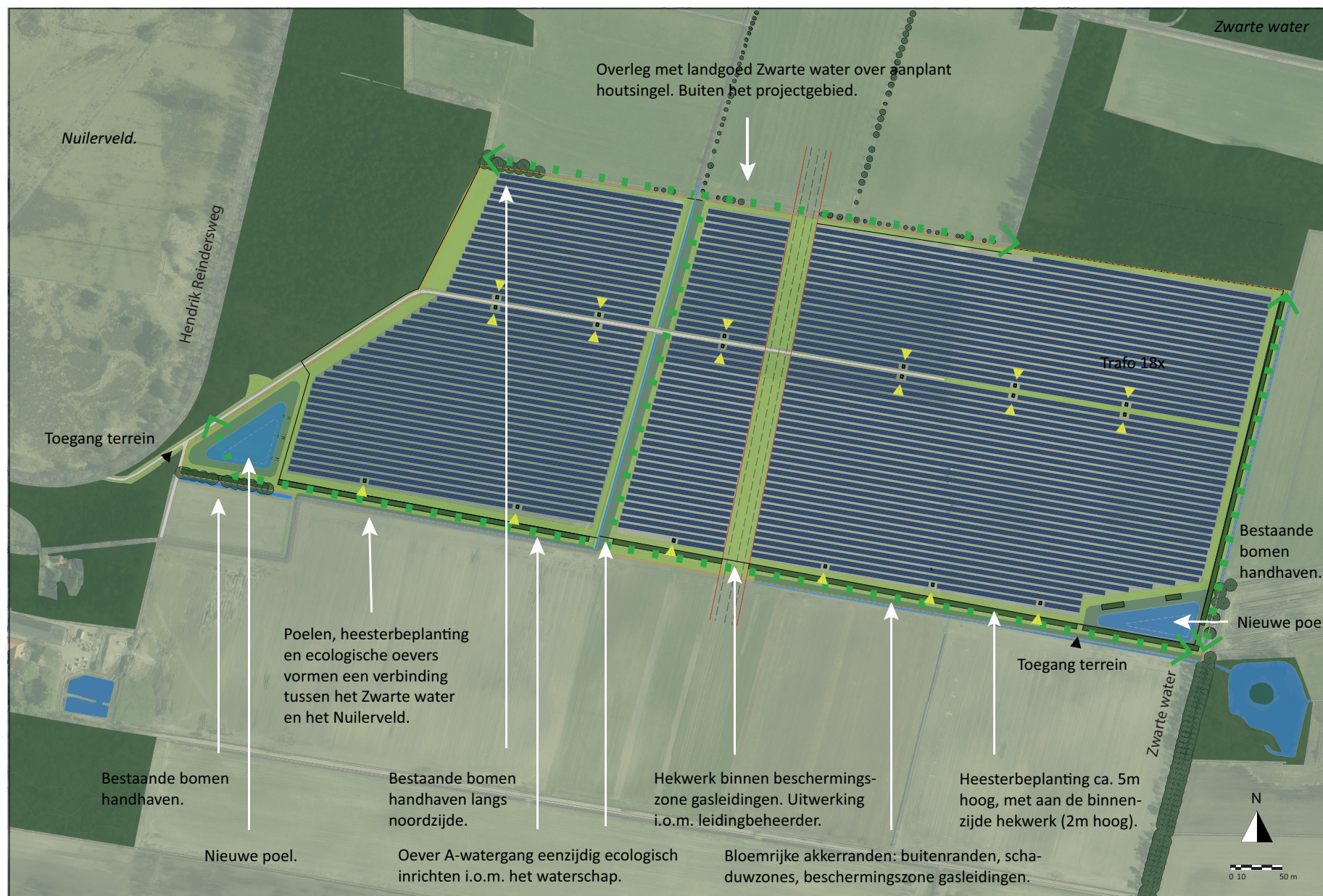
Topografische kaart ca. 1970. Bron: Kadaster.

Ontwerp - Plankaart

Ontwerp - Toelichting

De landschappelijke inpassing van het Zonnepark Pesse is gebaseerd op de randvoorwaarden die de gemeente Hoogeveen heeft geformuleerd. Dat houdt in dat de landschappelijke inpassing gebaseerd wordt op de kenmerken van het zandgebied, om zo een blijvende landschappelijke impuls aan het gebied te geven. Met een goede landschappelijke inpassing kunnen zonneparken opgaan in het besloten karakter van het zandlandschap.

Het begrip tijdelijkheid is een belangrijk onderdeel van de regelgeving en het subsidiestelsel rond zonneparken. Contractueel wordt vastgelegd dat de locatie van een zonnepark na de exploitatieperiode weer wordt opgeruimd. De blijvende landschappelijke impuls zal bestaan uit de aangelegde ecologische verbindingszone incl. beide poelen.

Het zonnepark ligt niet direct aan doorgaande openbare wegen, maar enigszins achteraf. De beleving van het zonnepark is voornamelijk van enige afstand. De uitzondering hierop is de doodlopende weg Zwarte water die langs de zuidoosthoek van het terrein loopt.

De landschappelijke inpassing voorziet in beplanting aan de zuid en oostzijde met heestersingels. Aan de noord- en westzijde wordt bestaande beplanting gebruikt. Vanaf de openbare wegen gaat het zonnepark op in de bosschages aan de horizon.

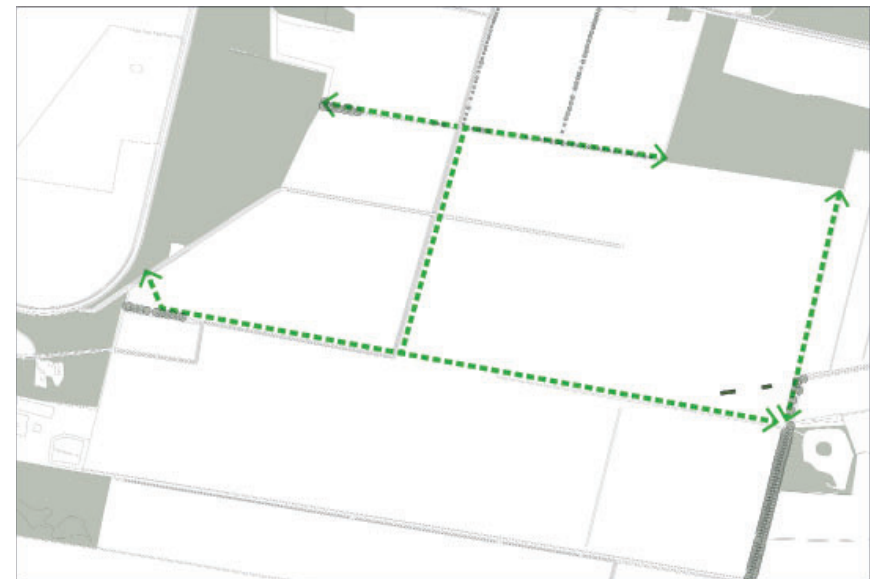
Aan het terrein grenzen twee natuurgebieden, het Nuilerveld en het Zwarte water. Beide gebieden bestaan uit bosschages en heide op voormalige stuifzanden. Het zonnepark kan een bijdrage leveren aan de lokale ecologische kwaliteit door als verbindingszone te fungeren. Daarnaast biedt de aanleg van poelen de mogelijkheid om het terrein geschikter te maken voor amfibieën en insecten.

Het reliëf op het terrein is zodanig, dat een volledige afscherming met (brede watervoevende) sloten niet goed mogelijk is. Daardoor zijn hekwerken, achter de heestersingels noodzakelijk. De heestersingels worden maximaal 5m hoog. Vanwege de ligging ten opzichte van de zonnepanelen worden geen boomvormers gebruikt. Het hekwerk houdt (plaatselijk) ca. 20 cm afstand tot het maaiveld om geen belemmering voor de kleinere fauna te vormen. Op plekken waar bestaande beplanting het terrein afschermt, wordt geen nieuwe beplanting aangeplant.

De randen van het terrein zijn opgebouwd met de volgende elementen: slootrand, onderhoudspad, struweel en schaduwzone aan de binnenzijde. Dit geheel fungeert als droge ecologische verbinding. In de schaduwzone ligt ook het onderhoudspad voor het zonnepark.

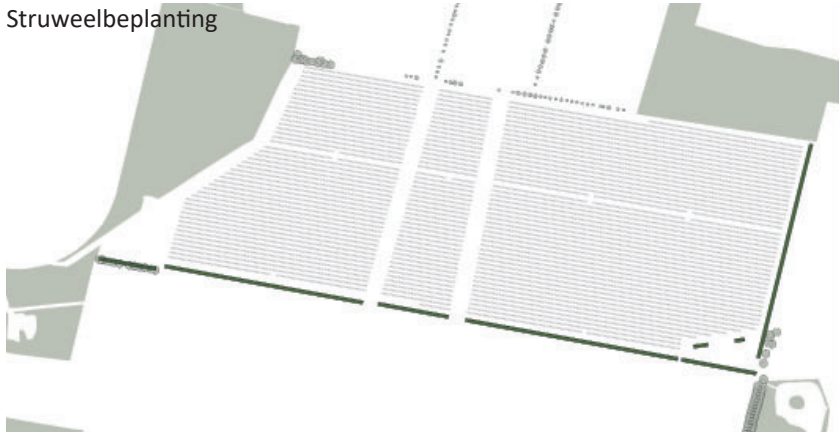
EHS 2013: bestaande natuurgebieden en een ecologische verbindingszone.

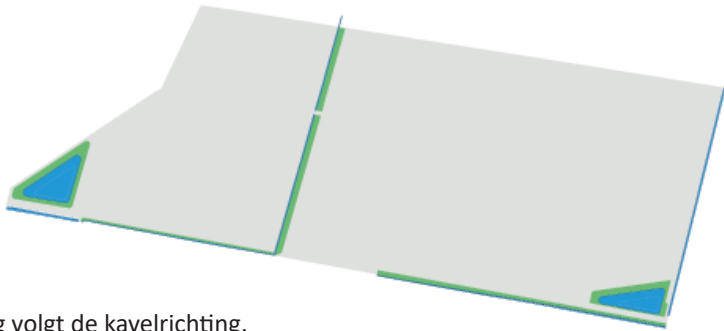
Ecologische verbindingen langs en over het terrein.

Ontwerp - Toelichting

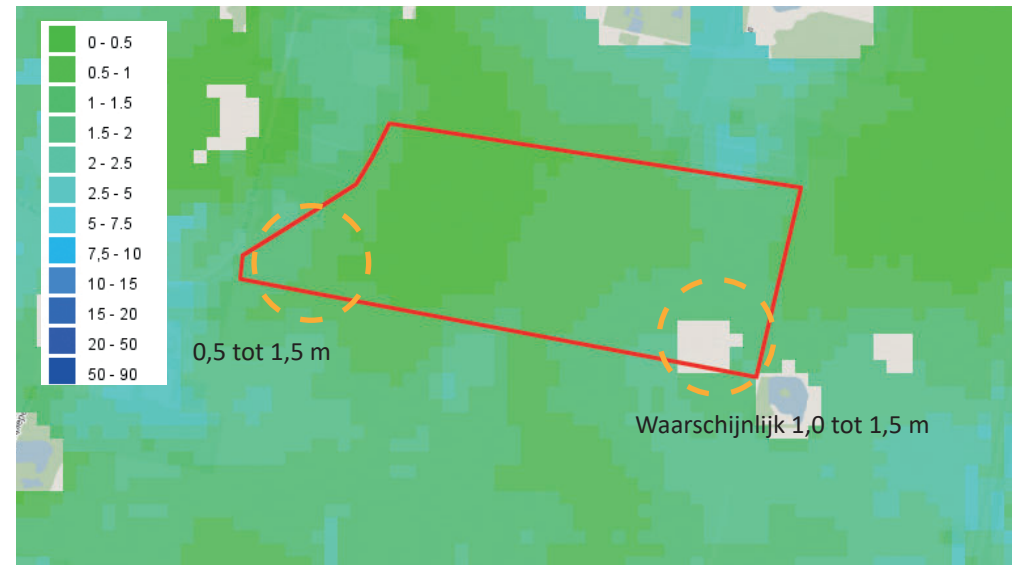
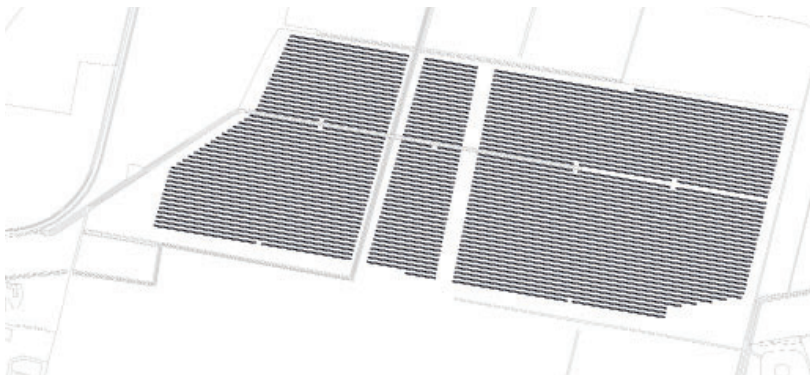
Struweelbeplanting

Natuurvriendelijke oevers en poelen

Opstelling volgt de kavelrichting.

Diepte van de bovenzijde van het keileempakket. In meters onder maaiveld.
Bron: bodematlas provincie Drenthe

Diepte van de onderzijde van het keileempakket. In meters onder maaiveld.
Bron: bodematlas provincie Drenthe

Ontwerp - Toelichting

Het terrein wordt doorsneden door een hoofdwatgang. Deze hoofdwatgang wordt eenzijdig ingericht met een natuurvriendelijke oever. Midden op het terrein is dat de oostelijke oever. Aan de zuidzijde van het terrein is dat de noordoever. Deze natuurvriendelijke oevers vormen een natte verbinding tussen beide natuurgebieden.

De bestaande beplanting aan de oost- en westzijde van het terrein blijft behouden. Hierdoor worden delen van het terrein door schaduwwerking niet geschikt voor zonnepanelen. Hier worden twee poelen aangelegd. Deze poelen worden tot in het keileem gegraven en worden deels 1,5 m diep. De noordoever krijgt een zeer flauwe helling om ze voor amfibieën geschikter te maken. Ter hoogte van de oostelijke poel wordt de struweelbeplanting onderbroken, zodat de poel vanaf de weg Zwarte water zichtbaar is.

De landschappelijke impuls waarin zonnepark Pesse voorziet heeft een grote ecologische component. Het zonnepark voorziet in zowel natte, als droge ecologische verbindingzones. De poelen vormen een aanvullende ecologische meerwaarde. De dichte beplanting van de heestersingels sluiten aan bij de karakteristieke beslotenheid van het zandlandschap.

Op het terrein loopt ook een leidingenstrook voor gastransport. Daar wordt het struweel onderbroken en zullen geen panelen geplaatst worden. Het hekwerk loopt wel over deze strook.

De opstelling wordt met de kavelrichting meegedraaid en is daarom niet pal zuidgericht. Op het zonnepark komen ook 18 trafo's.

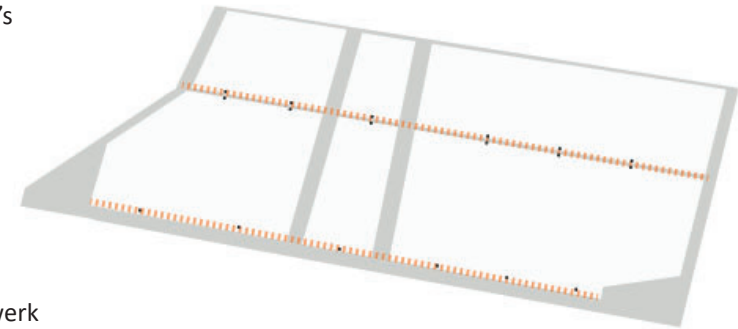
Het zonnepark krijgt twee toegangen. Een vanaf de Hendrik Reindersweg en een tweede vanaf het Zwarte water. Bij beide komt een poort in het hekwerk en een opstelplaats voor nooddiensten.

Struweelbeplanting

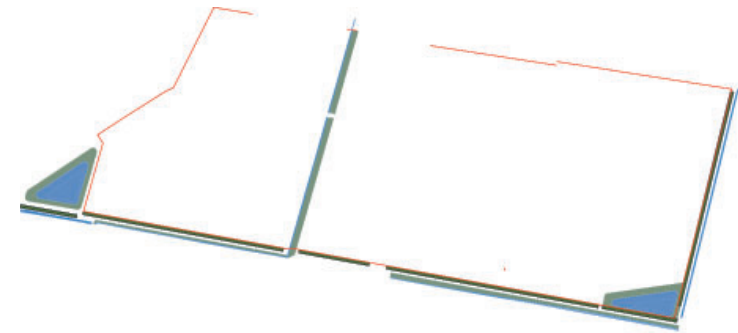
De struweelbeplanting bestaat uit de volgende soorten

25% Meidoorn	Crataegus monogyna
25% Gelderse roos	Viburnum opulus
25% Vuilboom	Rhamnus frangula
10% Hazelaar	Corylus avellana
10% Sleedoorn	Prunus spinosa
5% Hondсроos	Rosa canina

Trafo's

Hekwerk

Beheer

De grasvegetaties in het zonnepark worden 1x per jaar gemaaid en afgevoerd. Deze delen worden gefaseerd gemaaid, zodat er altijd stukken met hoog gras zijn als dekking en zaden kunnen rijpen.

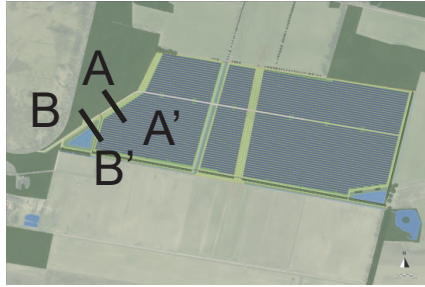
Na aanleg wordt het gehele terrein ingezaaid met een geschikt natuurlijk grasmengsel. Het beheer is erop gericht deze grasvegetatie in stand te houden.

De natuurvriendelijke oevers en de oevers van de poelen worden 1x in de twee jaar gemaaid. Opschot van jonge bomen wordt na het broedseizoen, 's zomers gemaaid om de boompjes uit te putten.

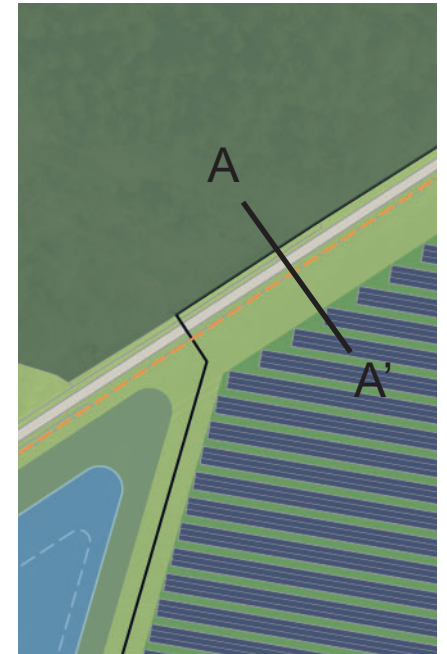
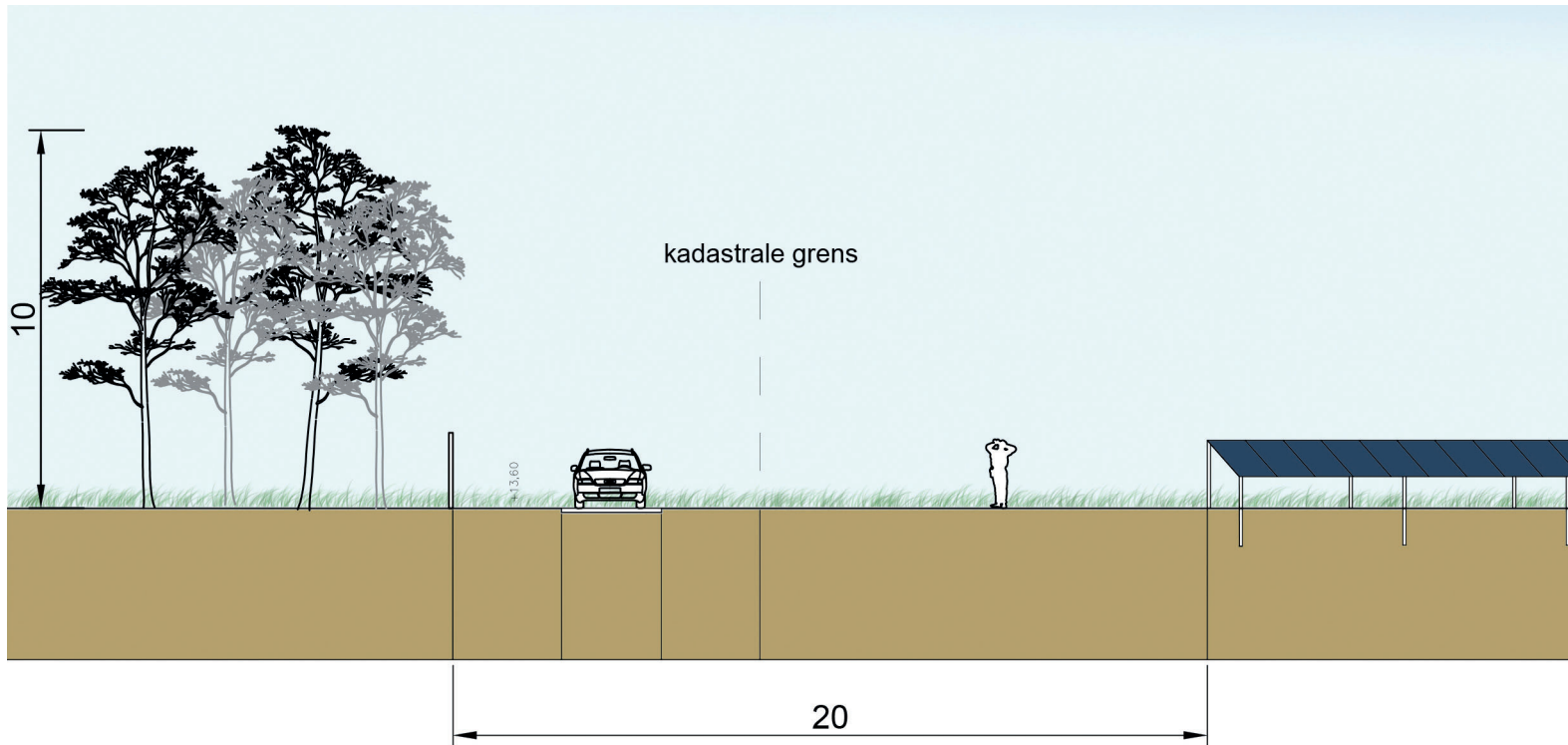
Wanneer de oeverplanten te dominant worden wordt hun aandeel in de poelen tot 30% teruggebracht. Hierdoor krijgen onderwaterplanten meer kans waardoor de ecologische waarde van de poelen toeneemt.

De heestersingels kunnen vrij uitgroeien. Wanneer de heesters hoger dan 5 m worden zullen ze gesnoeid worden. Het is niet de bedoeling dat de heestersingels een haag worden. Het is ook niet de bedoeling dat de heestersingels laag bij de grond afgezet worden. Er zal met beleid gesnoeid moeten worden.

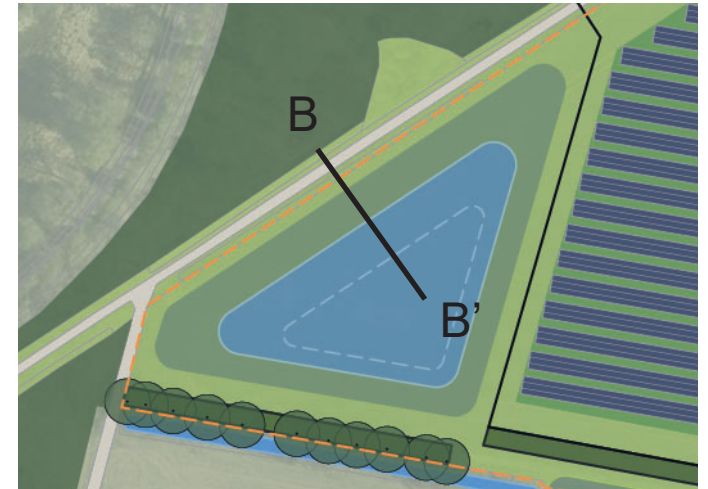
Profielen - noordwestzijde

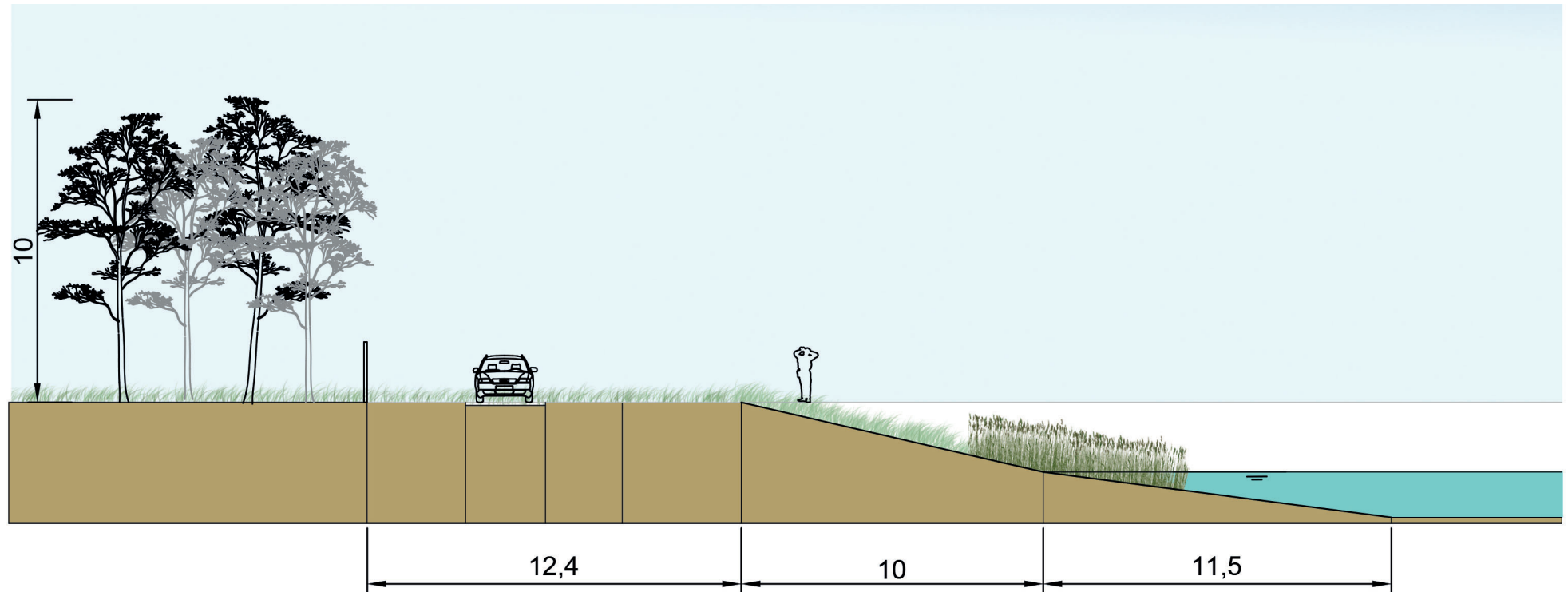
A - A'

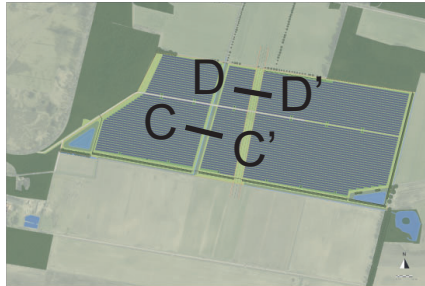

B - B'

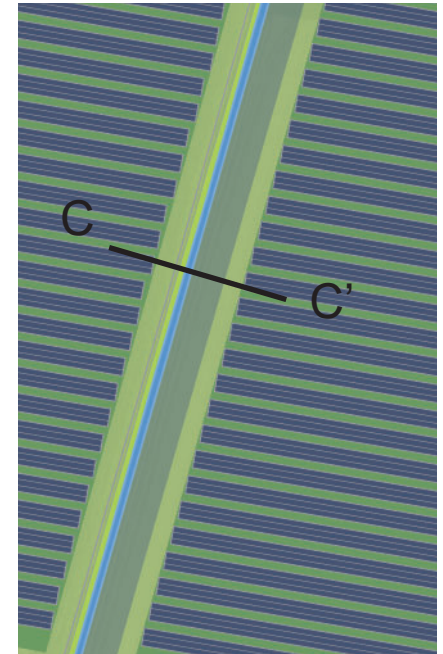
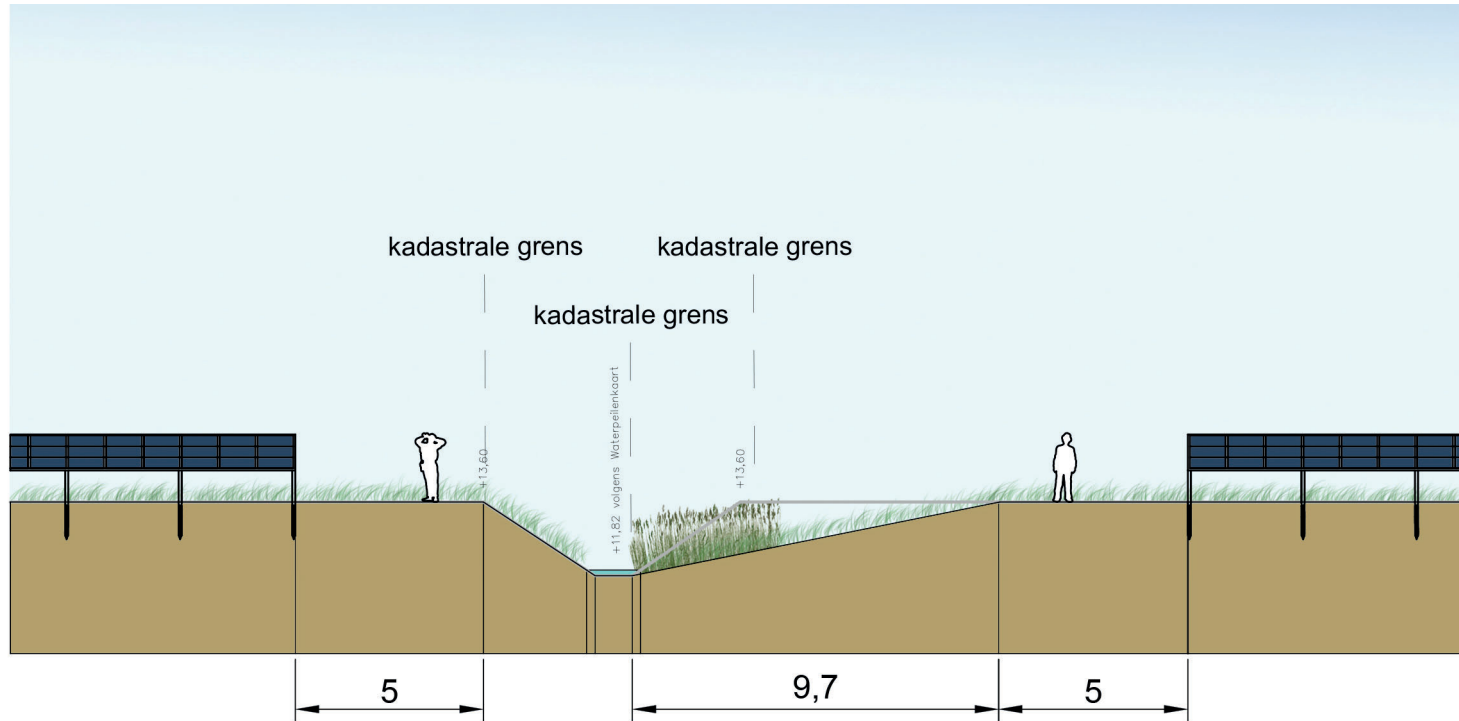

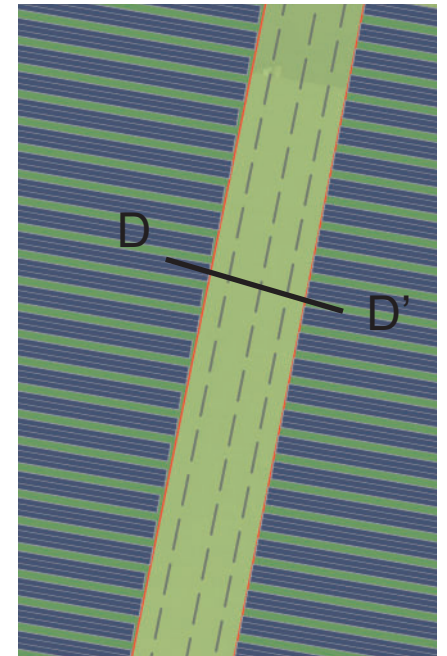
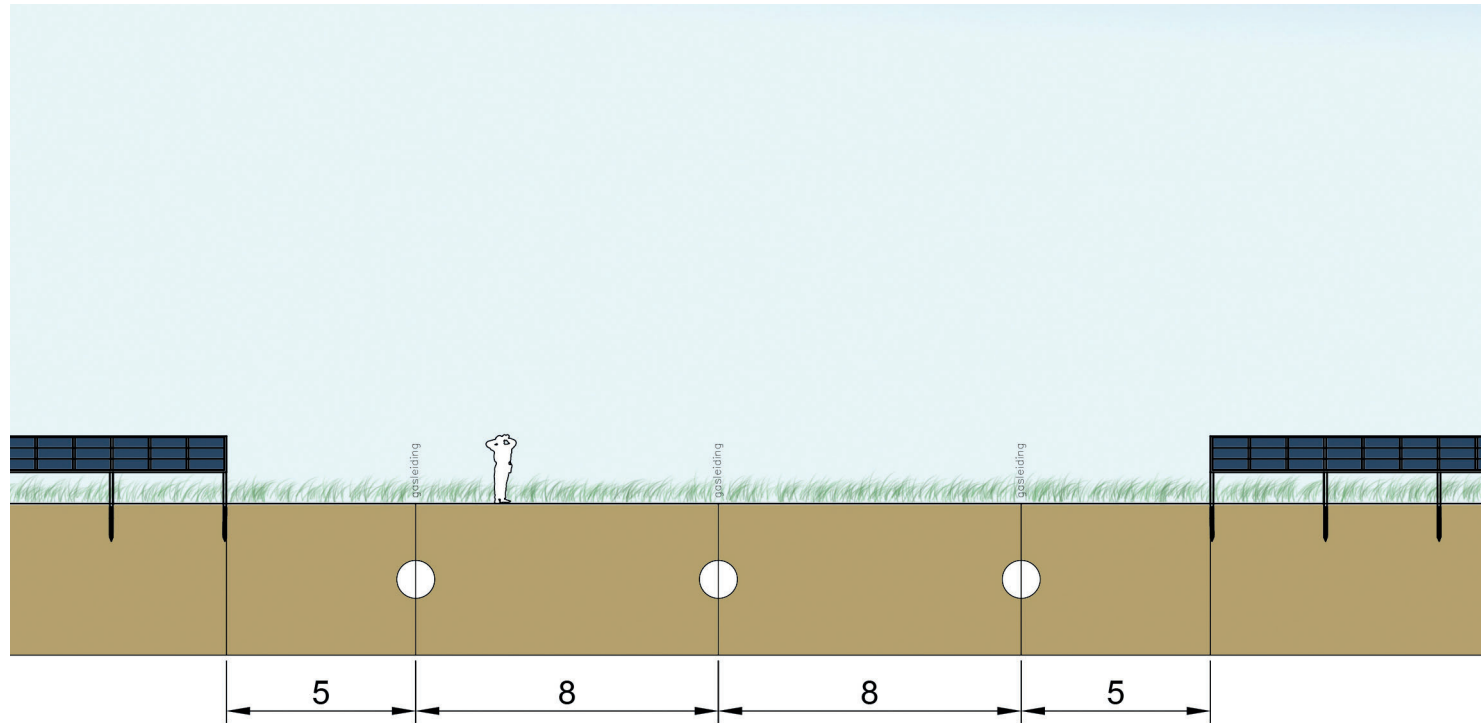
Profielen - midden op het terrein

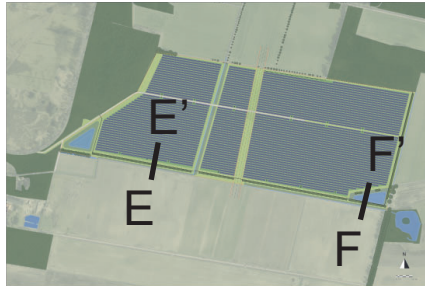
C - C'

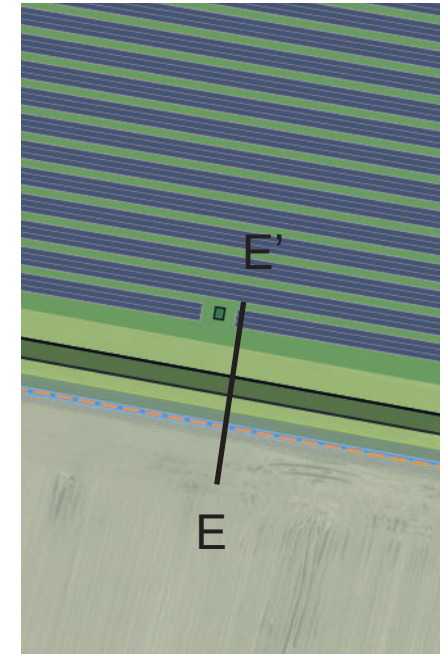
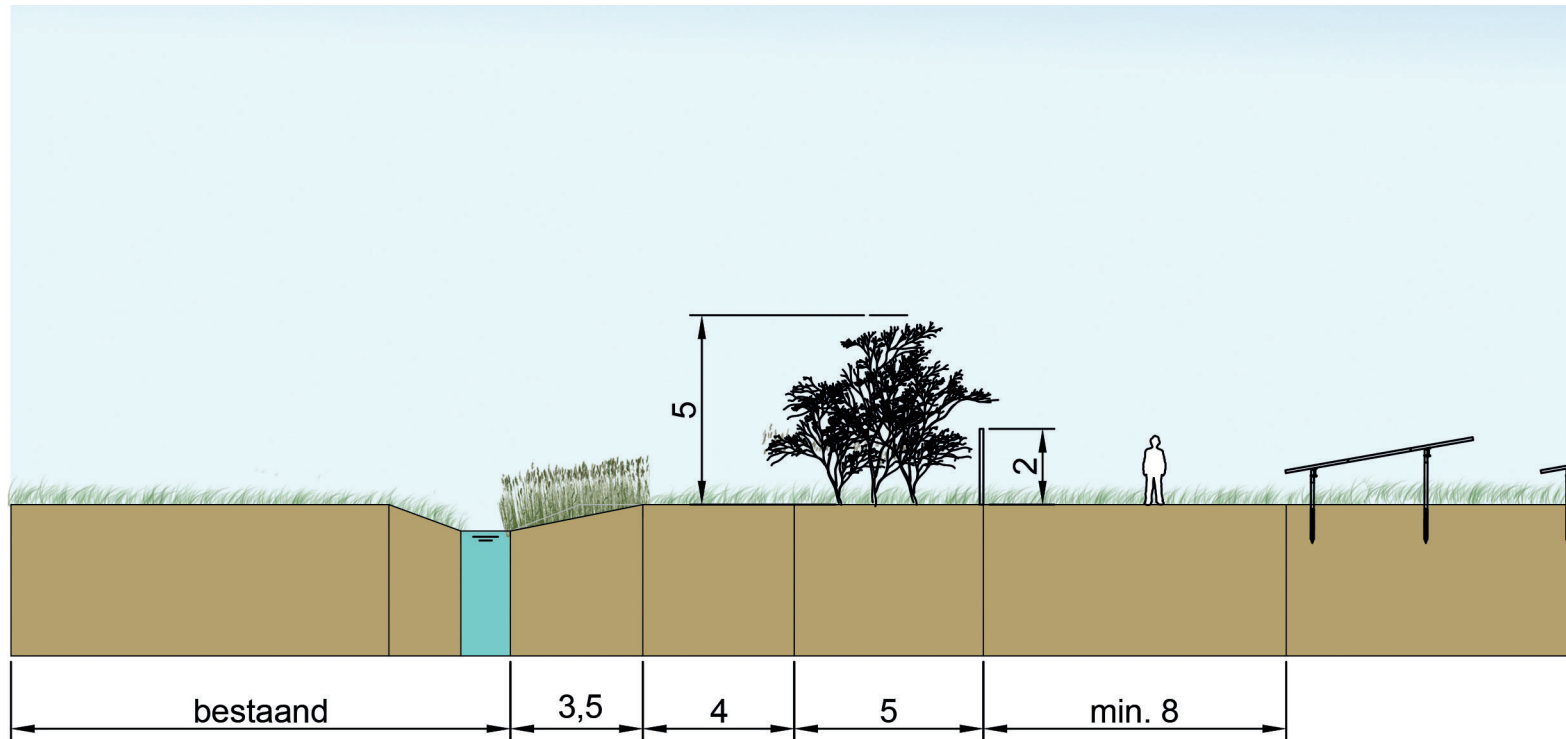
D - D'

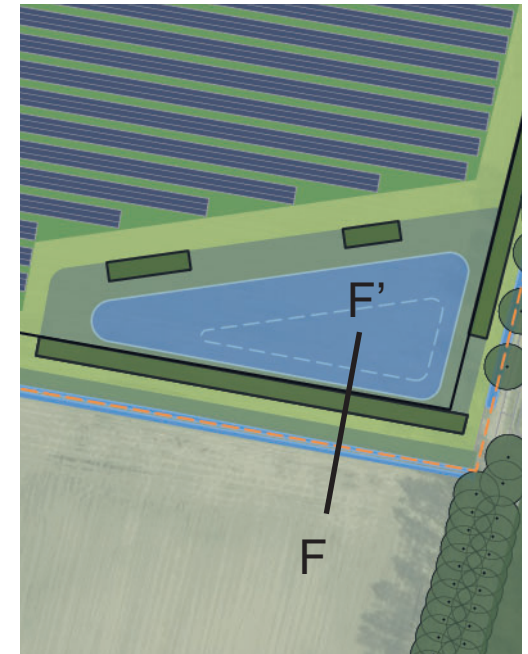
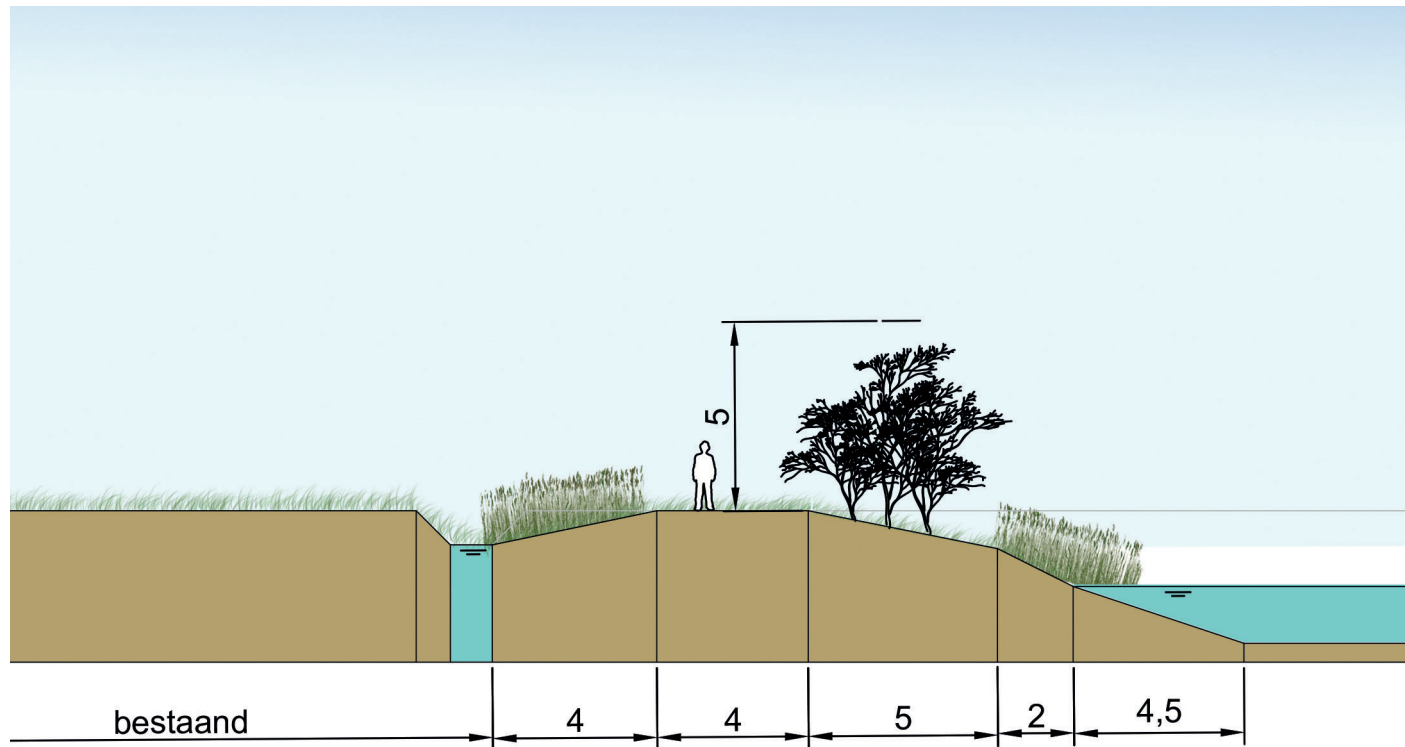
Profielen - sloten aan de zuidzijde

E - E'

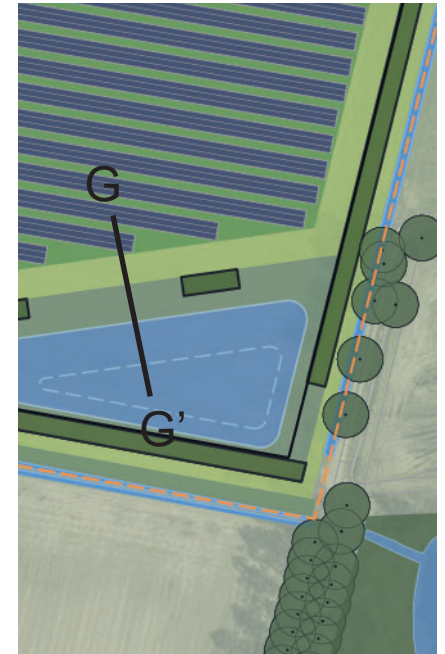
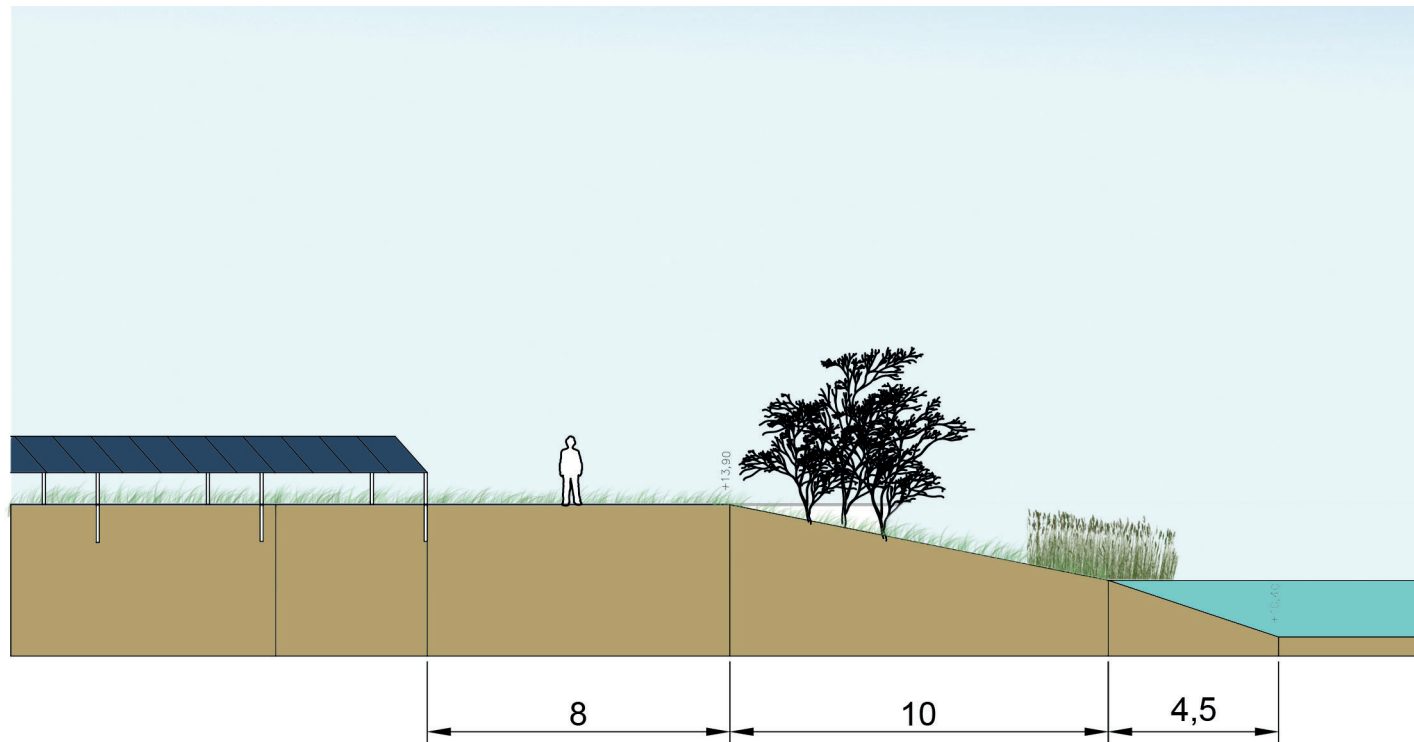
F - F'

Profielen - zuidwesthoek rond de poel

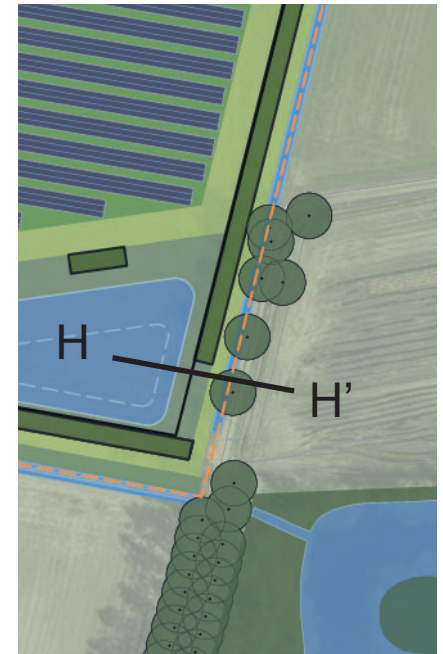
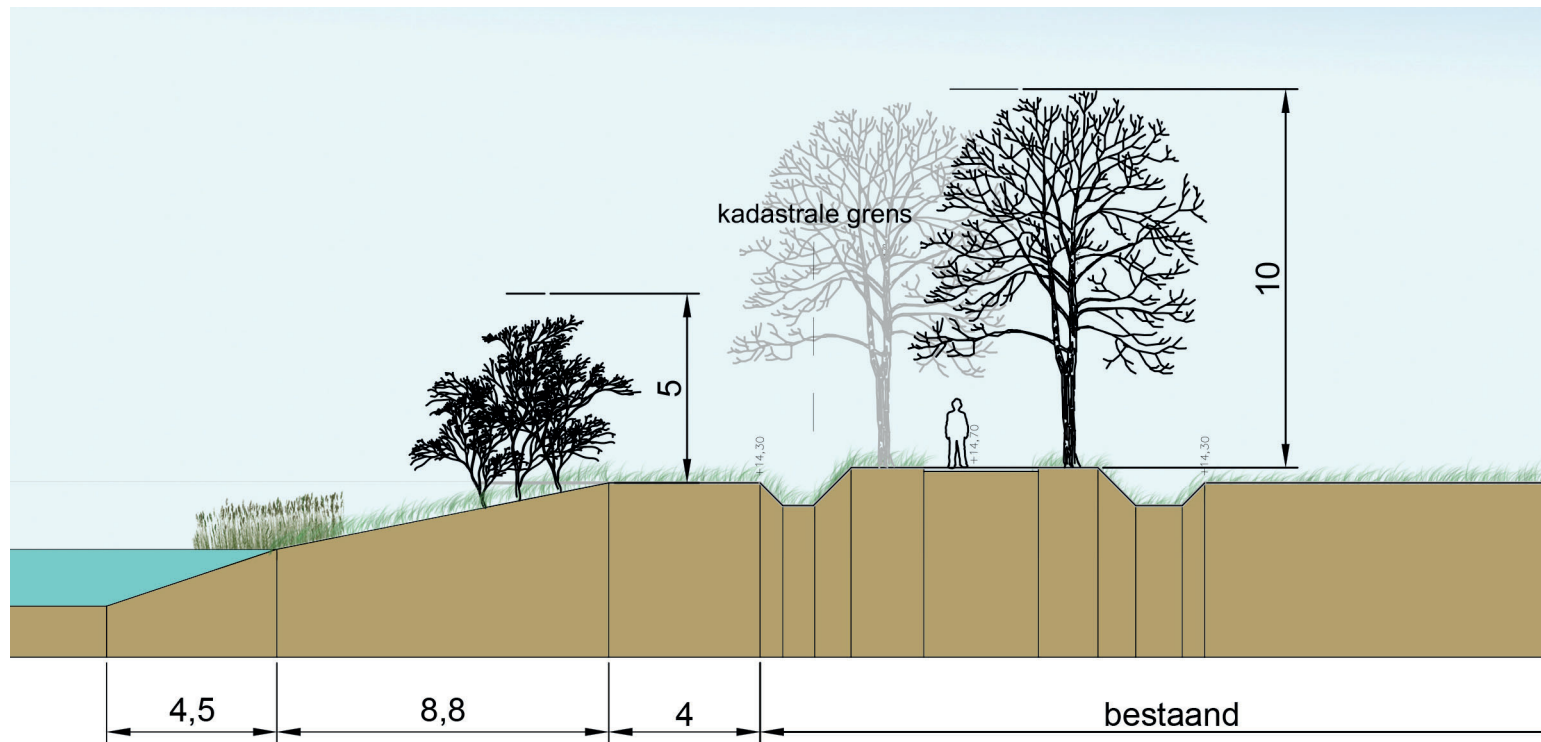

G - G'

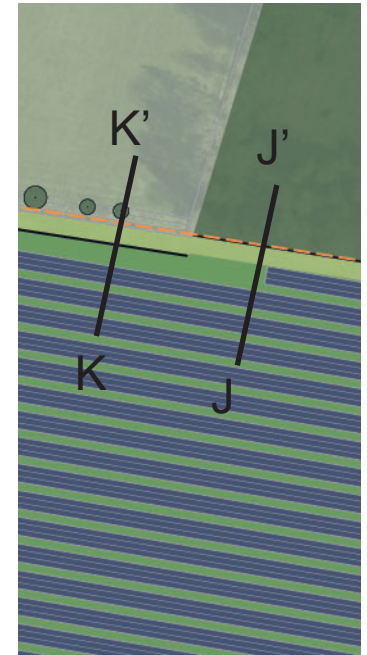
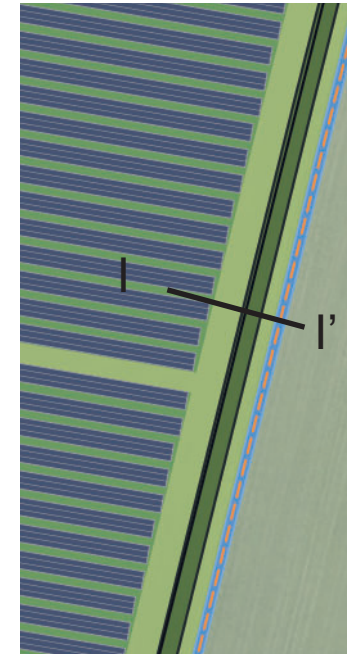
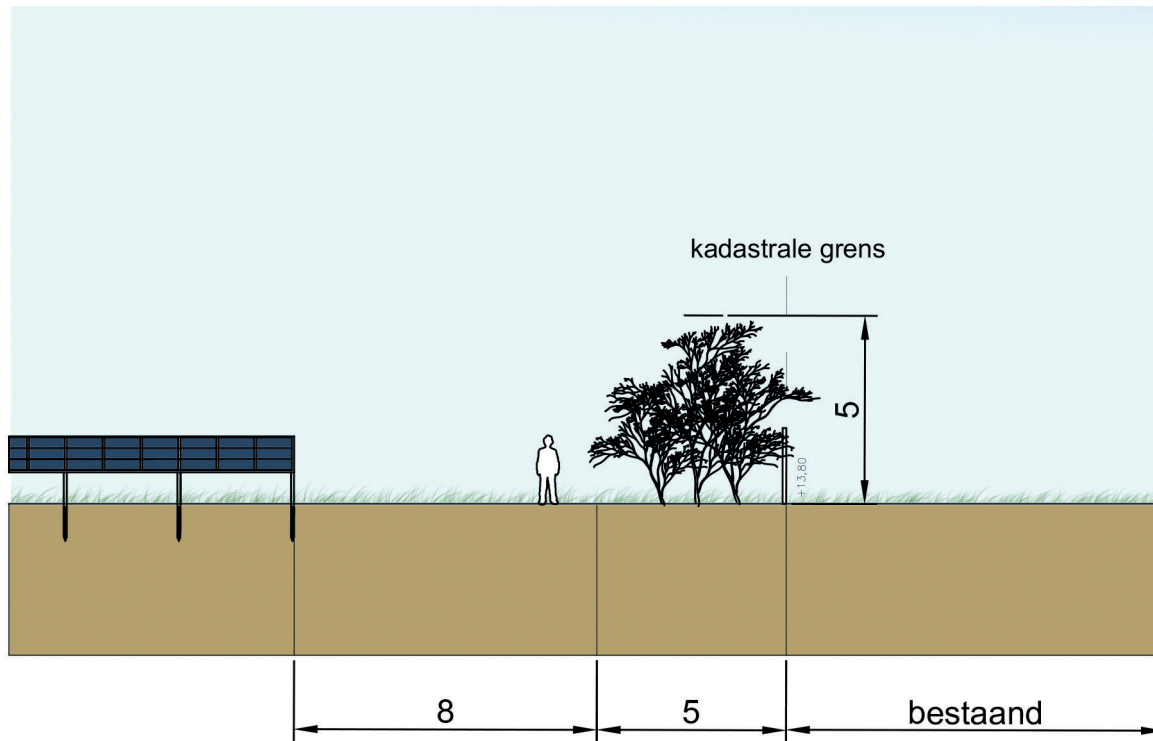
H - H'

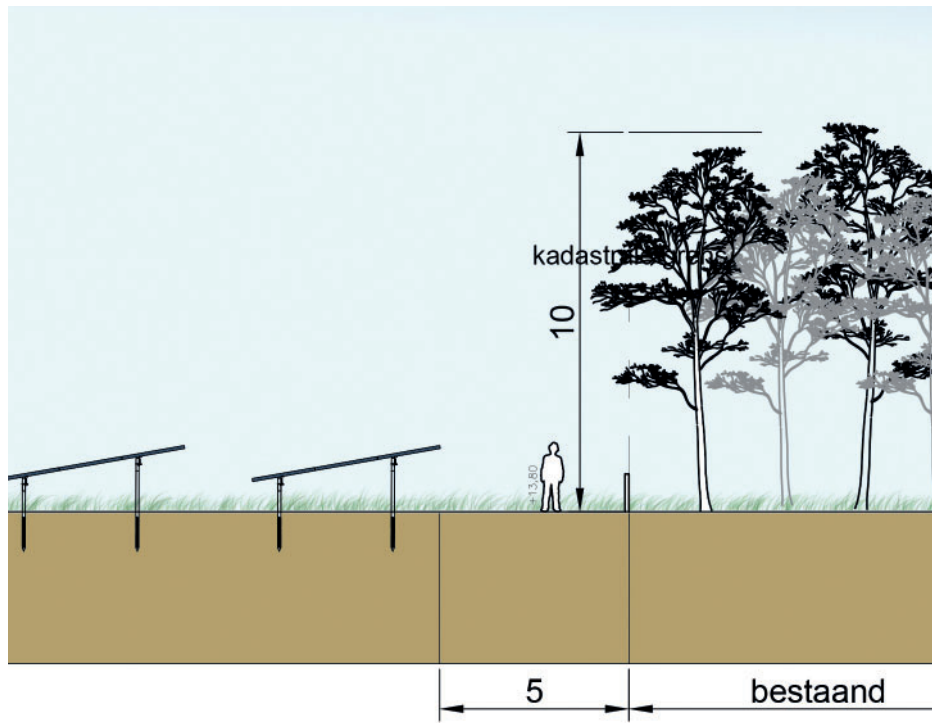
Profielen - noord- en oostrand

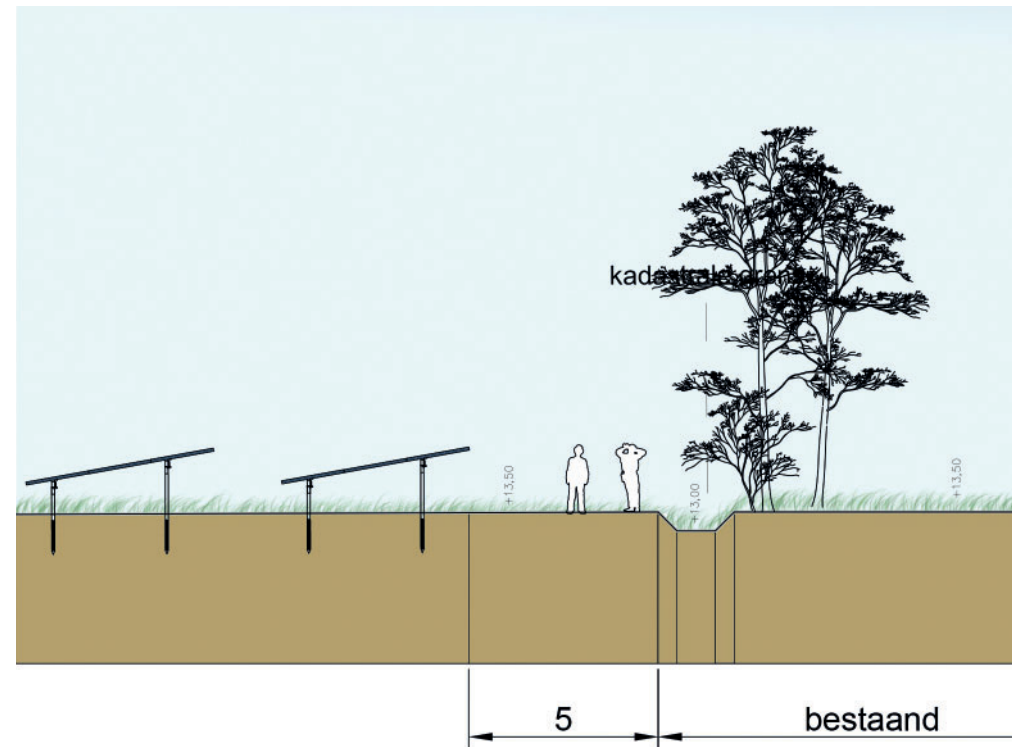
I - I'

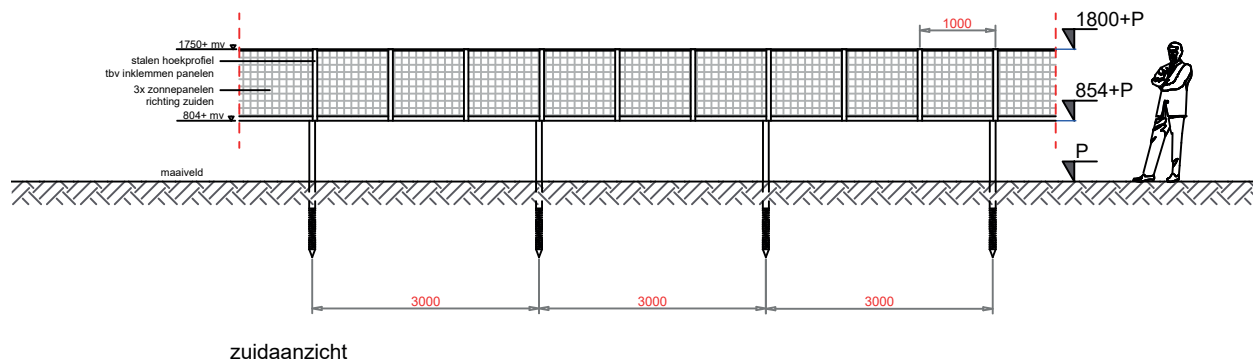
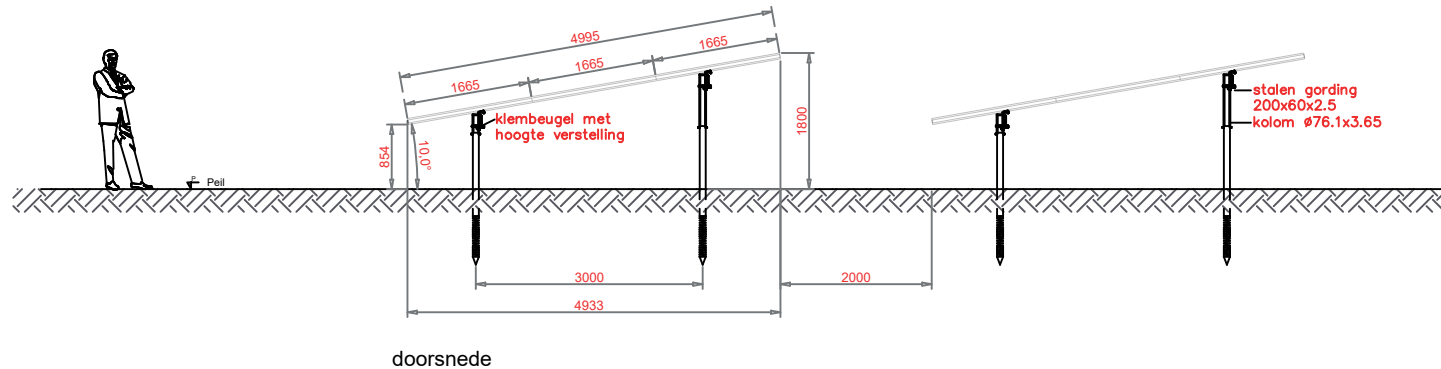
J - J'

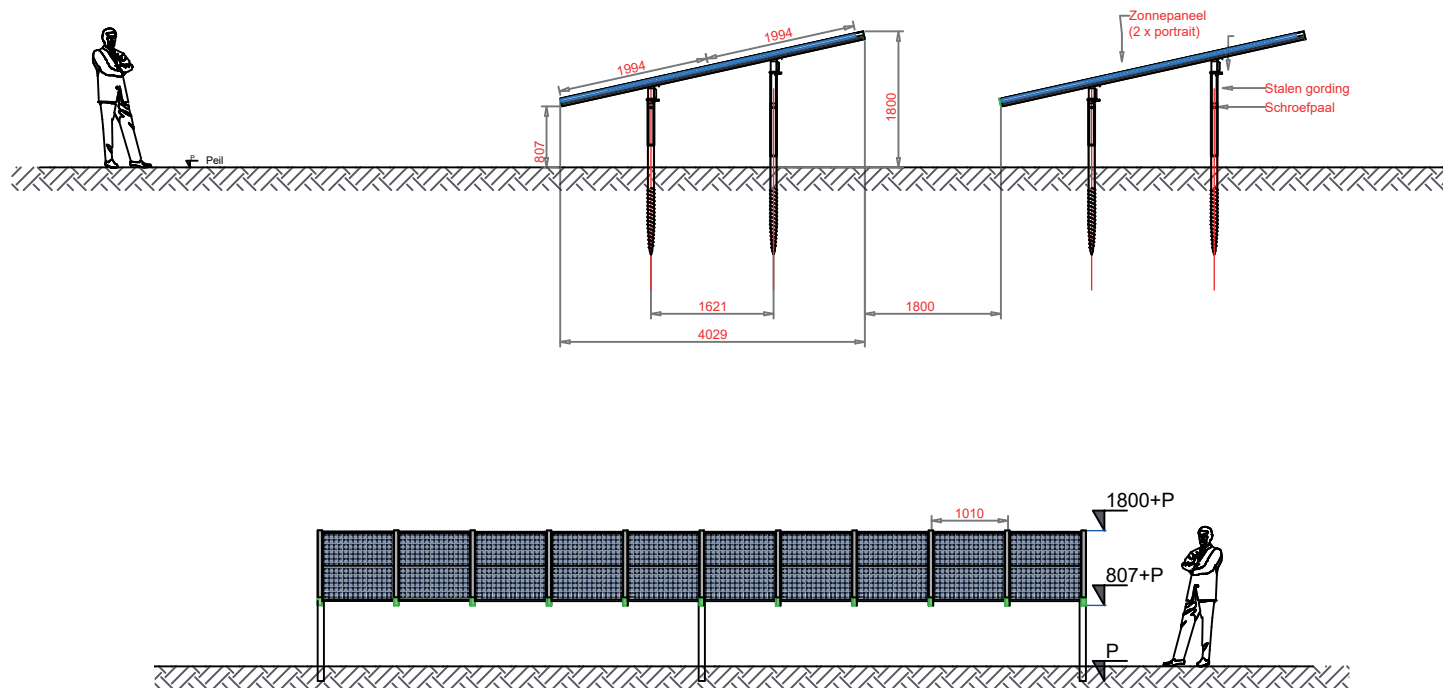
K - K'

Techniek - Technisch profiel - op schroefpalen drie panelen hoog

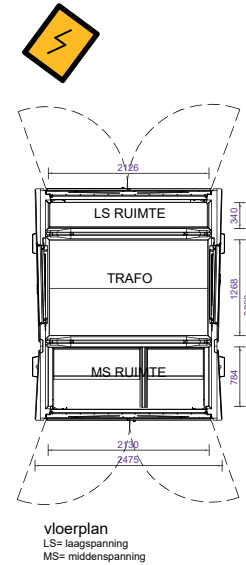
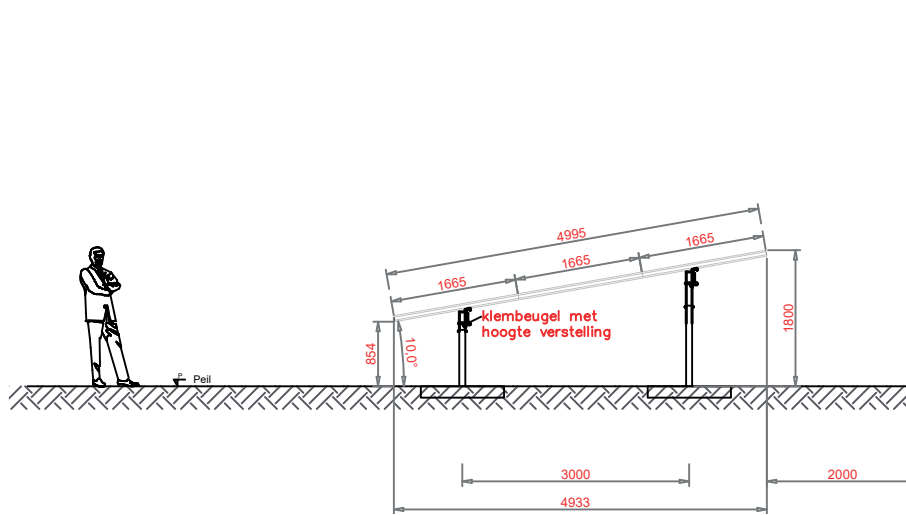
Techniek - Alternatief technisch profiel - op schroefpalen 2 panelen hoog

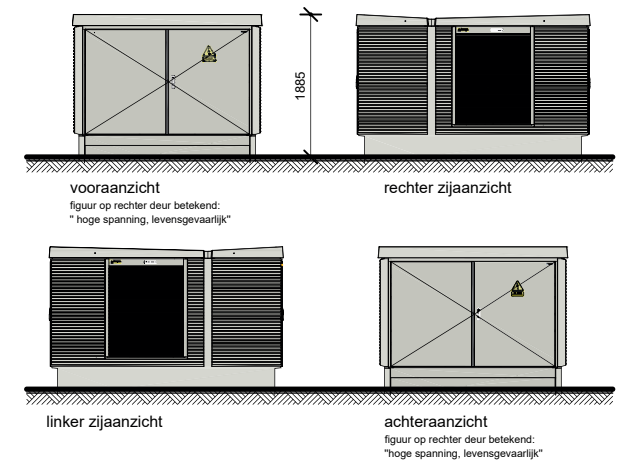

Techniek

- Alternatief technisch profiel - op betonplaten
- Technische gegevens trafo's

vloerplan+ aanzichten trafo

Referentiebeeld: Hekwerken

Trafo: details

Aantal: 10 stuks

Locatie: max. afstand tot trafo is minder dan 400 m.

Kleur: gedekte kleurstelling, bij voorkeur neutraal grijs.

GroenLeven
zonne-energie

Colofon

Landschappelijke inpassing
Zonnepark Pesse

ir. Reinout Lindemans
Lindemans Landschapsarchitecten

i.o.v. HerBo Groenleven BV

December 2018

Zuiderend 83
9203 TK Drachten
0512 530615
www.lindemanslandschapsarchitecten.nl

Bijlage 2   Plattegrond met maatvoering

1. Landschappelijke inpassing met ecologische maatregelen:

Gevolgen inrichting landschappelijke inpassing incl. ecologische maatregelen:

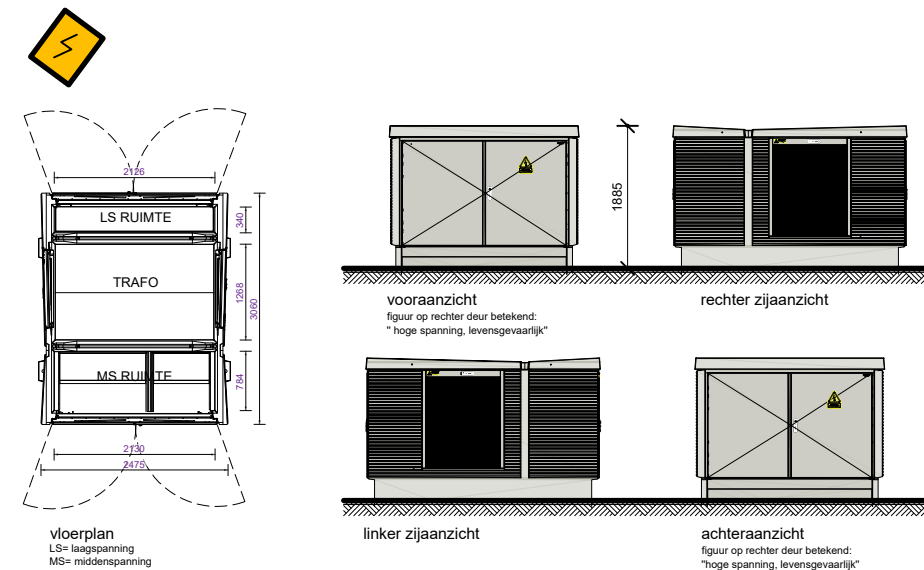
- 1: 345 m² talud poel op stuifzand grond
- 2: 900 m² talud natuurvriendelijke oever op terrein met hoge archeologische verwachtingswaarde
- 3: 225 m² talud natuurvriendelijke oever op terrein met hoge archeologische verwachtingswaarde
- 4: 300 m² talud natuurvriendelijke oever op dekzandrug
- 5: 1300 m² talud natuurvriendelijke oever 'in' dal
- 6: 4700 m² poel incl. taluds 'in' dal

Overleg met landgoed Zwarte water over aanplant houtsingel.
Buiten het projectgebied.

Toegang Hendrik Reindersweg
Poort in hekwerk

Beschermingszone gastransportleidingen.
Langs de buitenste leidingen 5 m afstand.
Totaal 26 m breed.

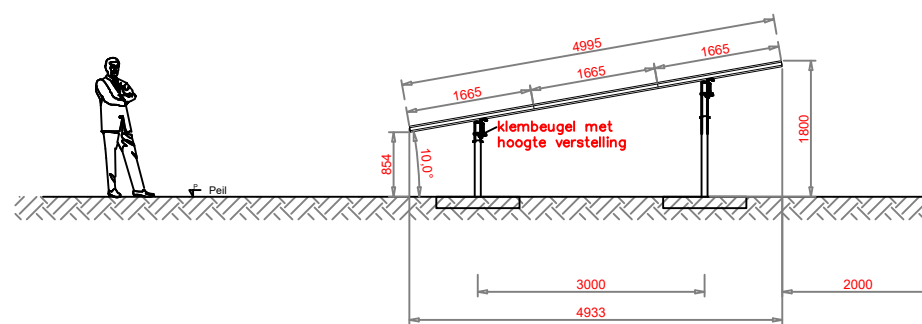
Toegang Zwarte water
Poort in hekwerk

vloerplan+ aanzichten trafo

Trafo: details

- Aantal: 18 stuks
- Locatie: max. afstand tot trafo is minder dan 400 m.
- Kleur: gedekte kleurstelling, bij voorkeur neutraal grijs.

LEGENDA

- Bestaand bos
- Bestaande boom
- Heesterbeplanting (Inheemse soorten)
- natuurvriendelijke oever, talud 1:5
- Bloemrijkgrasland
- Poel
- Zonnepanelen
- Trafo
- Hekwerk (met poort)

Tekeningoverzicht:

- A Vervallen
- B Plankaart definitief ontwerp (met ecologische maatregelen) 1: 2000 met technische profielen
- C Profielen en details
- D Plankaart WEST 1:1000
- E Plankaart OOST 1:1000
- F Vervallen
- G Tekening maatvoering WEST 1:1000
- H Tekening maatvoering OOST 1:1000

Zonnepanelen:

Aantal: 107.184 panelen

Afmeting paneel: 1665x1000x35mm
Opstelling: Zuid 10°

REV	DATUM	OMSCHRIJVING	Get	Gez
01				
02				
03	23/08/18			
04	30/11/2018			

OPDRACHTGEVER:

HerBo GroenLeven BV
De Ynfteart 7-400 Heerenveen

PROJECT:

Zonnepark Pesse

ONDERWERP:

Plankaart definitief ontwerp

GETEKEND: RJL

DATUM: 18-06-2018

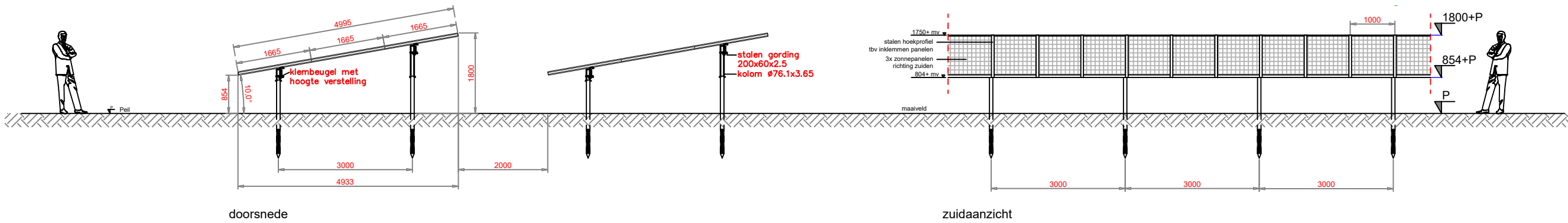
GEZIEN: 00134_B_R04.1

SCHAAL: 1:2000

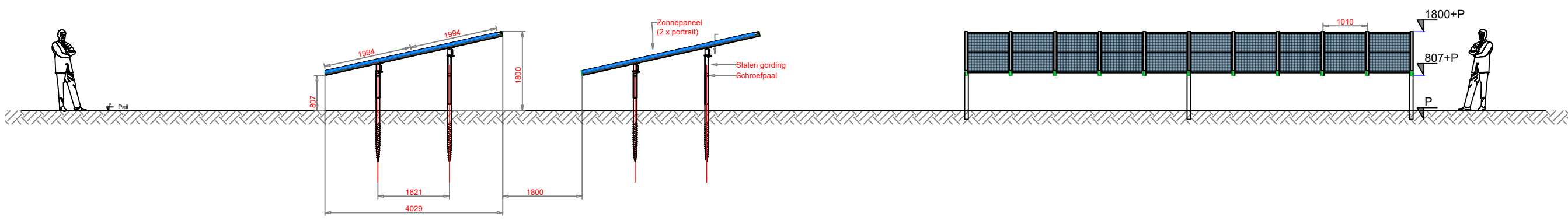
FORMAAT: A1

GroenLeven
zonne-energie

© THIS DRAWING IS COPYRIGHT AND SHOULD NOT BE USED OR REPRODUCED FOR ANY PURPOSE OTHER THAN FOR WHICH IT IS SUPPLIED WITHOUT OUR WRITTEN CONSENT

Technisch profiel voorkeursopstelling: 3 panelen hoog, maximaal 1,80 m hoog.

Technisch profiel alternatieve opstelling: 2 panelen hoog, maximaal 1,80 m hoog.

Bijlage 3   Watertoets

Van: [REDACTED]@wdodelta.nl>
Datum: 18 mei 2018 om 14:26
Onderwerp: watertoets Zonnepark Hendrik Reindersweg
Aan: '[REDACTED]@groenleven.nl' <[REDACTED]@groenleven.nl>

Geachte mevrouw [REDACTED]

Op 9 mei 2018 heeft u op www.dewatertoets.nl het digitale watertoets formulier ingevuld. Op basis van deze digitale toetsing valt uw ontwikkeling onder de normale procedure. Als onderdeel van de normale procedure beoordeelt het waterschap de informatie die is ingestuurd bij de digitale toetsing.

Na bestudering van de informatie bij uw voorgenomen plan en het maken van een afweging komt uw plan in aanmerking voor de korte procedure.

Concreet betekent dit dat u direct door kunt gaan met de planvorming onder de voorwaarde dat u de standaard waterparagraaf uit dit bericht toepast (volledige tekst tussen onderstaande lijnen). Deze tekst is hieronder weergegeven en dient u één op één over te nemen in bijvoorbeeld het bestemmingsplan. In deze waterparagraaf is het wateradvies van het waterschap automatisch verwerkt. Het waterschap Drents Overijsselse Delta beschouwt hiermee het plan als afgehandeld.

STANDAARD WATERPARAGRAAF KORTE PROCEDURE

In het kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het verplicht ruimtelijke plannen te 'toetsen op water', de zogenaamde watertoets. De watertoets is een waarborg voor water in ruimtelijke plannen en besluiten. Deze waterparagraaf heeft betrekking op Zonnepark Hendrik Reindersweg te Pesse.

Relevant beleid

Het beleid van het waterschap Drents Overijsselse Delta staat beschreven in het waterbeheerplan 2016-2021. Specifiek voor het stedelijke gebied heeft het waterschap het beleid geformuleerd in 'Water Raakt!'. Daarnaast is de Keur een belangrijk regelstellend instrument waarmee in ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden. U kunt de genoemde documenten raadplegen op onze site www.wdodelta.nl.

Invloed op de waterhuishouding

Het plan heeft geen schadelijke gevolgen voor de waterkwaliteit en ecologie. Binnen het bestemmingsplan worden niet meer dan tien wooneenheden gerealiseerd en de toename van het verharde oppervlak bedraagt niet meer dan 1500 m². Binnen het plangebied is geen sprake van (grond)wateroverlast.

Voor de aanleghoogte wordt een ontwateringsdiepte geadviseerd van minimaal 80 centimeter. Dit is de afstand tussen de gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) en onderzijde bouwvloer. Bij het bouwen zonder kruipruimte kan worden volstaan met een kleinere ontwateringsdiepte. Om wateroverlast binnen woningen en bedrijven te voorkomen adviseren wij om een drempelhoogte van 30 centimeter boven het straatpeil te hanteren (as van de weg). Voor lager gelegen ruimtes, zoals kelders en parkeergarages, wordt aandacht besteed aan het voorkomen van wateroverlast door bijvoorbeeld instromend hemelwater.

Voorkeursbeleid hemelwater

(Onderstaande tekst graag specificeren wat van toepassing is voor uw plan. Daarbij vragen wij u om het verbreed gemeentelijke rioleringsplan (vGRP) van de gemeente te raadplegen en rekening te houden met het hemelwaterbeleid van de gemeente. Wij vragen u om dit te beschrijven in deze waterparagraaf.)

Bij de afvoer van overtollig hemelwater moet het afstromend hemelwater ter plaatse in de bodem dan wel op het oppervlaktewater worden teruggebracht. Het waterschap heeft de voorkeur om het hemelwater, daar waar mogelijk, te infiltreren in de bodem. Oppervlakkige afvoer naar de infiltratievoorziening en infiltratie via wadi's heeft daarbij de voorkeur. Als oppervlakkige infiltratie niet mogelijk is, is ondergrondse infiltratie door middel van bijvoorbeeld een infiltratierool (IT-riool) of infiltratiekratten een mogelijkheid. Als infiltratie niet mogelijk is dan kan hemelwater via een bodempassage worden geloosd op oppervlaktewater. De afvoer van overtollig hemelwater uit het plangebied mag, ongeacht de toegepaste methode, niet tot wateroverlast leiden op aangrenzende percelen of het omliggende watersysteem. Schoon hemelwater (bijvoorbeeld vanaf dakoppervlakken) kan direct worden afgevoerd naar oppervlaktewater.

Watervergunning (of melding) op grond van de Keur

Het wateradvies dat is afgegeven in het kader van de watertoets is geen watervergunning of melding. Gaat u werkzaamheden verrichten in de beschermingszone van een waterstaatswerk (dus: een dijk of een watergang)? Wordt hemelwater afgevoerd op oppervlaktewater of wordt er grondwater onttrokken? Dan moet u een watervergunning aanvragen op de website: www.omgevingsloket.nl. Op basis van de door u ingevulde gegevens ziet u hieronder welke watervergunning u nodig heeft. Indien hieronder geen specificatie staat, hoeft u geen watervergunning aan te vragen.

A watergangen

In het plan bevindt zich een A-watergang en/of B-watergang. Deze watergangen hebben een belangrijke functie voor de waterafvoer- en berging. Deze watergangen staan op de legger van het waterschap en de Keur is van toepassing. Volgens de Keur zijn alle activiteiten die plaatsvinden in, op of langs watergangen van het waterschap vergunningsplichtig. Voor minder ingrijpende activiteiten hebben zijn algemene regels vastgesteld. Hierdoor kan er sprake zijn van vrijstelling of hoeven deze activiteiten alleen te worden gemeld. Er is in het plan rekening gehouden met de Keur van het waterschap. Er wordt tijdig melding gemaakt of een vergunning aangevraagd.

Watertoetsproces

De initiatiefnemer heeft het Waterschap Drents Overijsselse Delta geïnformeerd over het plan door gebruik te maken van de digitale watertoets. De beantwoording van de vragen heeft er toe geleid dat de korte procedure van de watertoets is toegepast. De bestemming en de grootte van het plan hebben een geringe invloed op de waterhuishouding in ruimtelijke zin.

Deze conclusie is automatisch getrokken op basis van de ingevoerde gegevens op www.dewatertoets.nl. Het proces van de watertoets is goed doorlopen. Het waterschap Drents Overijsselse Delta gaat akkoord met het plan.

Met vriendelijke groet,

[Redacted Signature]

Beleidsadviseur

Waterschap Drents Overijsselse Delta
[Dokter van Deenweg 186, 8025 BM Zwolle](https://www.drents-overijsselse-delta.nl/)
Postbus 60, 8000 AB Zwolle
T. [Redacted]

Volg ons:

Bijlage 4   Ecologische Quicksan

Bureau Waardenburg bv Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

NOTITIE

OPDRACHTGEVER

HERBO GROENLEVEN BV

DE YNFEART 7-400, 8447 GM HEERENVEEN

TELEFOON: 0513 200 959

DHR. J. TEN BRINKE

DATUM: 10-5-2018
ONS KENMERK: 18-0415/AleBr
UW KENMERK:
AUTEUR: Drs. A. Brouwer
PROJECTLEIDER: Drs. A Brouwer
STATUS: eindrapportage
CONTROLE: G.H. Bonhof

Ecologische inventarisatie zonne-akker H. Reindersweg, Pesse gemeente Hoogeveen

Inleiding

Bij Pesse bestaan plannen om een akkerbouwgebied te gebruiken voor een zonne-akker. Om de uitvoerbaarheid van het project te toetsen, is een inventarisatie van natuurwaarden uitgevoerd. Het doel hiervan is om na te gaan of aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb)¹ of het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid noodzakelijk is. Naast het raadplegen van diverse bronnen zoals atlassen, waarnemingsoverzichten en digitale bronnen (Waarneming.nl en Telmee.nl) is het projectgebied ten behoeve van de inventarisatie op 8 mei 2018 bezocht door een ecooloog van Bureau Waardenburg. De weersomstandigheden tijdens het veldbezoek waren: onbewolkt 22 °C, zwakke oostenwind.

Projectgebied

Het projectgebied is gelegen op ca. 1,5 kilometer ten noordoosten van Pesse direct ten oosten van het natuurgebied Nuilerveld. Het betreft in hoofdzaak grootschalige en intensief gebruikte akkerbouwpercelen van in totaal bijna 32 ha. Planten anders dan de cultuurgewassen komen op de percelen vrijwel niet voor. Alleen langs de randen komen plaatselijk enkele eiken-berkensingels voor en zandpaden met enige kruidachtige vegetaties die wijzen op voedselrijke omstandigheden. Het projectgebied grenst aan de

---

¹ De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en betreft zowel soortenbescherming als bescherming van (Europese) natuurgebieden.

westkant aan een eiken-berkenbosje. Actuele natuurwaarden op de percelen zijn erg laag. In noord-zuidrichting worden de percelen doorsneden door een diepe greppel, die een deel van het jaar watervoerend is. Door de percelen loopt in west-oostrichting een zandpad. Het gebied heeft een grofmazige, open structuur. De onderstaande foto's geven een impressie van het projectgebied.

Het perceel gezien van west naar oost, op de voorgrond het Nuilerveld

Het perceel gezien vanuit twee locaties vanuit het centrale zandpad richting westen

Soortenbescherming

Onderdeel van de Wnb is soortenbescherming van planten en dieren. Dit betreffen:

- alle van nature in Nederland in het wild voorkomende vogels die vallen onder de Vogelrichtlijn (Wnb art. 3.1-3.4);
- dier- en plantensoorten die beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (Wnb art. 3.5-3.9);
- nationaal beschermde dier- en plantensoorten genoemd in de bijlage van de wet (Wnb art. 3.10-3.11).

Van deze laatst genoemde groep beschermde soorten mogen provincies een zogenaamde 'lijst met vrijstellingen' opstellen (Wnb art. 3.11). Voor de soorten op deze lijst geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verboden genoemd in art. 3.10 eerste lid van de Wnb.

Inventarisatie

binnen een straal van een kilometer rond het projectgebied komen verschillende beschermde diersoorten voor. Het betreft vogels, zoogdieren, amfibieën, reptielen en vissen. Op grotere afstand komen ook beschermde vaatplanten, en insecten voor. Indien van toepassing worden relevante soorten in onderstaande tekst betrokken.

Op basis van het veldbezoek blijkt dat het projectgebied en de directe omgeving een beperkte natuurwaarde kent. Een uitzondering betreft het aangrenzende Nuilerveld, een droog heidegebied waar diverse aan droge heide geboden soorten leven. Hier komen onder

meer levendbarende hagedis en heikikker voor. De percelen zelf bestaan geheel uit akkerbouwland. Langs de randen en langs de slootkanten komen onder meer smalle weegbree, scherpe boterbloem, veldzuring en hondsdrif voor.

Behoudens één veldleeuwerik zijn op de akkerpercelen tijdens het veldbezoek geen vogels of andere fauna waargenomen. De akkers kunnen verder wel worden benut als foerageergebied voor zwarte kraai, houtduif, ekster, ransuil en buizerd. Tevens kunnen veldmuis en aardmuis aangetroffen worden. Uit de omgeving van het projectgebied is het voorkomen van das en steenmarter bekend. Verblijfplaatsen van genoemde soorten komen in het projectgebied niet voor. Das en steenmarter kunnen hooguit incidenteel van het projectgebied gebruik maken om te foerageren. Tevens kunnen vleermuizen als gewone dwergveermuis, laatvlieger en rosse vleermuis op het terrein en in de omgeving foerageren. Gezien het zeer open karakter zal het gebied geen hoogwaardig foerageergebied voor vleermuizen vormen en zullen deze soorten zich vooral langs de randen van het gebied ophouden.

Verblijfplaatsen van vleermuizen alsmede nesten van jaarrond beschermde vogels komen op en rond het terrein niet voor. Op het terrein (waar de zonnepanelen zijn gepland) is verder geen bebouwing aanwezig waar zich verblijfplaatsen voor vleermuizen of vogels met een jaarrond beschermde nestplaats in zouden kunnen bevinden. Uit de omgeving van het projectgebied is het voorkomen van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten bekend, zoals huismus, boomvalk, steenuil en ransuil. Deze soorten nestelen hoog in de bomen of boomholtes (steenuil) of in gebouwen (huismus). Er zijn geen nesten van of geschikte boomholten voor deze dieren aangetroffen in het projectgebied. In de aangrenzende bosjes rond het Nuilerveld kunnen deze soorten wel voorkomen. Beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen. Deze zijn gezien het voedselrijke karakter in de percelen en het gebruik, ook niet te verwachten. Ook vissen en beschermde insectensoorten komen niet in het projectgebied voor.

In de directe omgeving van het projectgebied zijn enkele beschermde amfibieën en reptielen bekend zoals heikikker en levendbarende hagedis. Reptielen zijn in de omgeving van Pesse gebonden aan heide, vennetjes en veenterreinen. Gezien het intensieve beheer van de landbouwpercelen komen beschermde reptielen zeker niet voor in het projectgebied. Ook beschermde amfibieën als heikikker en poelkikker komen in de omgeving van het projectgebied voor. De heikikker is vooral gebonden aan heide en veenterreinen of zeer extensief beheerd grasland. In het projectgebied wordt deze soort daarom niet verwacht. De poelkikker is voor de voortplanting gebonden aan voedselarme (oligotrofe) poelen of wateren (soortenstandaard Poelkikker, RVO, 2014). Het winterbiotoop bestaat doorgaans uit droger terrein met bijvoorbeeld muizenholen onder boomwortels, stobben en dergelijke. Geschikte poelen en sloten ontbreken in het projectgebied. Ook als winterbiotoop is het kale akkerbouwgebied niet geschikt. Zowel heikikker als poelkikker komen met name voor in en rond het Nuilerveld.

Daarnaast kunnen in het projectgebied, met name langs de slootranden, nationaal beschermde amfibieën voorkomen, zoals gewone pad en bruine kikker. Voor deze te

verwachten soorten in het projectgebied geldt in de provincie Drenthe een vrijstelling van de verbodsartikelen van de Wnb bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Toetsing

Als gevolg van de plannen gaan geen nesten of verblijfplaatsen van vleermuizen en vogels met jaarrond beschermde nesten verloren. Er verdwijnen geen opgaande structuren die van belang zoude kunnen zijn voor vleermuizen. Als gevolg van de ontwikkelingen gaat geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen verloren. Dat geldt ook voor steenmarter en das (indien aanwezig). Verblijfplaatsen van deze soorten komen niet in het projectgebied voor.

Als gevolg van de werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van enkele algemene, maar landelijk beschermde amfibieën- en zoogdiersoorten worden vernietigd en verstoord. Dit betreft mogelijk soorten als gewone pad, bosspitsmuis en veldmuis. Ook kunnen hierbij enkele exemplaren worden gedood. De te verwachten beschermde soorten worden niet in hun voortbestaan bedreigd en vallen in de vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen van de provincie Drenthe. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht van de Wet natuurbescherming. Overige beschermde zoogdieren, amfibieën en reptielen (anders dan waarvoor een vrijstelling geldt) worden niet in het projectgebied verwacht. Ook voor de poelkikker is geen geschikt leefgebied aanwezig.

In de omgeving van het projectgebied kunnen jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn van vogels zoals ransuil, huismus en torenvalk. Het projectgebied vormt geen hoogwaardig foerageergebied voor vogels. Ook na de inrichting van het terrein blijft het gebied een waarde als foerageergebied behouden. In de omgeving is verder voldoende alternatief foerageergebied voor vogels aanwezig. Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd, kunnen in gebruik zijnde nesten van vogels in de directe omgeving worden vernietigd of verstoord. Vernietiging is bij wet verboden. Verstoring was tot 1 januari bij wet verboden (Flora- en faunawet), en dit lijkt voor veel soorten zo te blijven onder de Wet natuurbescherming die 1 januari 2017 in werking is getreden. Vernietiging of verstoring van in gebruik zijnde nestplaatsen kan voorkomen worden door bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen. Een standaardperiode voor het broedseizoen is er niet; van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen ongeveer van 15 maart tot 15 juli duurt.

Gebiedsbescherming

Voor onderhavig projectgebied is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming relevant: de Wnb en de provinciale structuurvisie en verordening.

Wet natuurbescherming

In de Wnb is de bescherming van specifieke natuurgebieden geregeld. Het betreft de Natura 2000-gebieden, die een internationale bescherming genieten. Plannen en projecten met negatieve effecten op deze gebieden zijn vergunningsplichtig. Relevant daarbij is dat

de Wnb een externe werking kent. Van externe werking is sprake als activiteiten buiten een Natura 2000-gebied van invloed zijn op de natuurwaarden in een Natura 2000-gebied.

Inventarisatie

Het projectgebied ligt niet in en grenst niet aan een beschermd gebied in het kader van de Wnb. Het meest nabijgelegen beschermde gebied betreft het Natura 2000-gebied Dwingelderveld, op een afstand van ca. 1,5 kilometer ten westen van het projectgebied

Toetsing

Gezien de ligging van het projectgebied (ten opzichte van beschermde gebieden) en de aard van de ontwikkeling worden met betrekking tot het voorgenomen plan op voorhand geen negatieve effecten op beschermde natuurgebieden verwacht. Het plan heeft in het kader van de Wnb geen negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van natuurlijke habitats en soorten. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Wnb nodig.

Natuurnetwerk Nederland

In Nederland kennen we de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), dat tegenwoordig ook Natuurnetwerk Nederland (NNN) wordt genoemd. Het NNN is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland en vormt de basis voor het nationale natuurbeleid. Het NNN is als beleidsdoel opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (en bijbehorende Besluit algemene regels ruimtelijke ordening). De begrenzing en ruimtelijke bescherming van het Provinciale NNN is uitgewerkt in de Omgevingsvisie Drenthe en de bijbehorende Provinciale Omgevingsverordening Drenthe (provinciaal ruimtelijk natuurbeleid).

inventarisatie

Het projectgebied maakt geen deel uit van het NNN, maar grenst in het westen wel aan een onderdeel van NNN namelijk het Nuilerveld. Ook aan de noordoostzijde van het perceel ligt een bosgebiedje dat onderdeel is van het NNN.

toetsing

Gezien de aard van de ontwikkelingen worden met betrekking tot het voorgenomen plan geen negatieve effecten op beschermde gebieden van het NNN verwacht. De activiteit is op het punt van natuur niet in strijd met het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid.

Conclusie

Op basis van de uitgevoerde ecologische inventarisatie is gezien de aangetroffen terreinomstandigheden en de aard van de ontwikkeling een voldoende beeld van de natuurwaarden ontstaan.

Uit de ecologische inventarisatie is naar voren gekomen dat geen nesten of vaste verblijfplaatsen van jaarrond beschermde vogels, of beschermde soorten van andere soortengroepen voorkomen. Enkele algemeen voorkomende beschermde zoogdieren en amfibieën vallen onder de provinciale vrijstellingsregeling. Tevens is er geen sprake van een essentieel verlies van foerageergebied voor beschermde soorten. Nader onderzoek in

het kader van de soortenbescherming (Wnb) is niet noodzakelijk. Bij de planning van de werkzaamheden moet wel rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels.

Nader onderzoek in het kader van de gebiedenbescherming (Wnb en het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid) is niet noodzakelijk. Het aanvragen van een vergunning van de Wnb voor de beoogde activiteiten is niet nodig. Het plan is daarnaast op het punt van het NNN niet in strijd met de Provinciale Omgevingsverordening.

Met inachtneming van het broedseizoen van vogels is een ontheffing van de Wnb voor soorten of een vergunning op grond van de Wnb voor gebieden op voorhand niet nodig voor de beoogde activiteiten. De ontwikkeling is daarnaast op het punt van provinciaal ruimtelijk natuurbeleid niet in strijd met de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe.

Op voorhand kan in redelijkheid worden gesteld dat natuurwet en -regelgeving de uitvoerbaarheid van het ruimtelijke plan niet in de weg staat.

Aanbevelingen

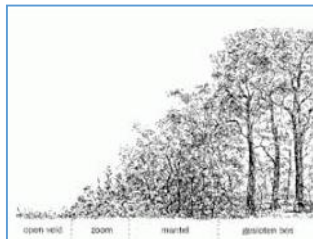
Vaak wordt een zonnepark aangelegd op een bedrijventerrein of agrarische grond zonder noemenswaardige natuurwaarde. Het is in de praktijk ook lastig extra natuurwaarde te creëren omdat de oppervlakte zoveel mogelijk gebruikt moet worden voor de opwekking van zonne-energie. Daarnaast moet rekening gehouden worden met schaduwwerking waardoor de ontwikkeling van bos niet gewenst is. Niettemin kan met een gering aantal vierkante meters de inrichting zo worden vorm gegeven dat er toch ruimte ontstaat voor een beperkt aantal planten en dieren. Op die wijze kan een zekere meerwaarde voor de biodiversiteit ontstaan. Daarbij kan worden ingespeeld op de natuurlijke gesteldheid van de bodem en de waterhuishouding. Tussen de zonnepanelen zelf zijn ook kansen voor beperkte natuurwaarden.

1. Tussen de zonnepanelen kan een zadenmengsel van inheemse bloemen van vochtig tot droog schraalland worden ingezaaid. Welk mengsel meest geschikt is hangt af van het gewenste beheer i.v.m. de zonnepanelen.
2. Maaien en afvoeren, de eerste jaren bij voorkeur twee keer per jaar, heeft een verschralende werking waardoor kruiden en bloemen meer kans krijgen. Er kan ook overwogen worden om het terrein extensief te laten begrazen door bijvoorbeeld schapen of geiten. Ook dit bevordert de diversiteit.
3. Als er binnen een perceel gericht waterafvoer plaatsvindt, kan dat naar een paar poelen worden geleid, alwaar het water wordt vastgehouden. Lager gelegen delen van het terrein of plekken met slecht doorlatende ondergrond zijn hiervoor extra geschikt. Het lijkt erop dat het gehele plangebied vrij hoog is gelegen en een diepe grondwaterstand heeft, waardoor voor poelen wel diep gegraven zal moeten worden. Poelen bieden kansen voor amfibieën als bruine kikker en poelkikker en de oeverzones hebben een meerwaarde voor vlinders en libellen.

Gezien de hoge ligging (ca. 13 m +N.A.P.) heeft het gebied weinig potentie voor weidevogels. Er is in het projectgebied niet specifiek een deelgebied aan te wijzen met een hoge natuurpotentie. Het perceel ten noorden van het projectgebied is in het provinciaal

beleid aangewezen voor droge dooradering. Meer struweel, bosjes en of singels zijn hier gewenst. Qua mogelijkheden voor natuurontwikkeling kan dan ook het beste aangesloten worden bij het bestaande bos in het westen en de spaarzame singels langs de zuidkant.

Langs de randen van het perceel zouden lage singels ontwikkeld kunnen worden met lagere mantel- en zoomvegetaties met soorten als hulst, hazelaar, meidoorn, sleedoorn, vlier en Gelderse roos.

Een dergelijke mantel is van grote waarde voor diverse zangvogels, vlinders en andere insecten. Ook kan ruimte worden gecreëerd voor lage struiken en kruiden zoals braam, gewoon duizendblad, smalle weegbree en echte kamille. Omdat de mantel- en zoomvegetatie relatief laag blijft is er geen hinder van schaduwwerking.

Ook op andere plaatsen langs de randen kan mogelijk ruimte worden gevonden voor lage boomsoorten als haagbeuk, hazelaar, vlier, meidoorn, sleedoorn met ter weerszijden een strook bloem- en kruidenrijk grasland. Ook hier geldt hoe breder de groenstrook hoe rijker aan planten en dieren. Een groenstrook van 10 meter breed heeft al een aanzienlijke meerwaarde voor flora en fauna.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met Alewijn Brouwer .

Akkoord voor uitgave:

Kwaliteitszorg Bureau Waardenburg bv

G.H. Bonhof

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Marketing Drenthe

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau

Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Bijlage 1

Effectenindicator Natura 2000 gebied Drentsche Aa

Bijlage 5   Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Verslagen van de informatiebijeenkomst en gesprekken met omwonenden zijn vanwege privacy overwegingen niet online gepubliceerd.

Bijlage 6   Reactienota vooroverleg

In het kader van het vooroverleg 3.1.1. Wro is de conceptvergunning aanvraag voorgelegd aan verscheidene vooroverlegpartners. Van meerdere partijen zijn reacties ontvangen. In de meeste gevallen betrof het een akkoord omdat geen belangen van de partners in het geding waren. De provincie Drenthe en het waterschap Drents Overijsselse Delta hebben een inhoudelijke reactie gegeven. Hieronder wordt daar verder op ingegaan.

Provincie Drenthe

Het plan tot aanleg van het zonnepark past binnen het ruimtelijk- en energiebeleid van de provincie om te komen tot een duurzame energievoorziening in de provincie Drenthe. Een onderdeel van de gewenste energietransitie is het stimuleren van een hogere productie van zonnestroom. In die zin geeft het plan dan ook geen aanleiding tot op- of aanmerkingen. De provincie vindt wel dat de opgenomen passage over de zonneladder nadere aandacht behoeft.

Reactie gemeente

Op dit punt is de motivering aangevuld. De motivering is in paragraaf 3.3 onder Afwegingskader Zonne-energie Hogeveen verder uitgewerkt. Feit is dat met de voorgaande treden uit de ladder niet aan de energieopgave kan worden voldaan.

Inzetten op alle stappen van de zonneladder:

Om aan de gemeentelijke klimaatdoelstelling te kunnen voldoen dient in 2040 circa 6.000 Tj aan duurzame energie opgewekt te worden. Dit komt overeen met het huidige energieverbruik in de gemeente. Op één hectare kunnen circa 3.000 zonnepanelen worden geplaatst. Hiermee kan jaarlijks ongeveer 3,7 Tj duurzame energie mee worden opgewekt. Om Hogeveen energieneutraal te krijgen met zonneparken is 1621 hectare aan zonnepark nodig. Dit komt overeen met circa 4.863.000 zonnepanelen. Dit is geen realistisch scenario. Als gemeente zetten we daarom in op het opwekken van duurzame energie op daken (stap 1) en zoveel mogelijk op andere plaatsen in het bebouwde gebied (stap 2). Met deze stappen zijn we al enkele jaren zeer intensief bezig, in de vorm van tal van projecten en regelingen gericht op het stimuleren van bedrijven, inwoners, organisaties en verenigingen. En hoewel het aantal zonnepanelen op daken en binnen de bebouwde kom aanzienlijk is toegenomen de laatste jaren weten we zeker dat stap 3 ook nodig is (buiten bebouwd gebied) om energieneutraal te worden. De urgentie van de energietransitie is dermate hoog dat we op de bovengenoemde drie stappen van de zonneladder inzetten en geen afwachtende houding aannemen tot de capaciteit van stap 1 en 2 volledig zijn benut. Hieronder geven we een nadere toelichting op onze inspanningen met betrekking tot stap 1, 2 en 3.

Stap 1: Op daken

De gemeente Hogeveen faciliteert eigenaren van zowel woningen als bedrijfsgebouwen zoveel mogelijk om zonnepanelen op daken aan te brengen. Op de gemeentelijke website is een zonnekaart voor alle daken binnen de gemeente te raadplegen. Hieruit blijkt of er voldoende zoninstraling op het dak aanwezig is voor zonnepanelen. Met een rekenmodule kan berekend worden wat de investering in zonnepanelen zal gaan opleveren. Er zijn verschillende campagnes voor huiseigenaren geweest, bijvoorbeeld "Zon zoekt Drent" om mensen bewust te maken van het voordeel van zonnepanelen. De gemeente biedt hiervoor leningen aan om de aanschaf van zonnepanelen te kunnen financieren. Hogeveense bedrijven worden regelmatig uitgenodigd voor bijeenkomsten over het plaatsen van zonnepanelen. Diverse bedrijven hebben al opdracht gegeven voor het plaatsen ervan. Nieuwe bijeenkomsten volgen. Het aantal zonnepanelen op daken is in de afgelopen jaren behoorlijk toegenomen. In 2012 waren er nog slechts 1.000 zonnepanelen aanwezig, in 2017 waren dit al 15.000 geregistreerde zonnepanelen. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren nog flink gaat toenemen. Uit dit aantal blijkt wel dat er nog een lange weg te gaan is om hiermee een significante rol te spelen bij het behalen van de klimaatdoelstelling.

Stap 2: Binnen bebouwd gebied

Er wordt door de gemeente naar mogelijkheden gezocht om binnen het bebouwde gebied zonnepanelen te kunnen plaatsen. Voorbeeld hiervan is het overkappen van parkeerterreinen. Hiervoor worden gesprekken gevoerd met ontwikkelaars.

Stap 3: Buiten bebouwd gebied

Uit de bovenstaande getallen blijkt dat het, vanwege de klimaatopgave, noodzakelijk is om ook zonne-energie op te wekken in het buitengebied. Hier kunnen significante hoeveelheden duurzame energie worden opgewekt. De gemeente zet daarom gelijktijdig in op het opwekken van zonne-energie op daken, binnen bebouwd gebied en buiten bebouwd gebied.

Cultuurhistorie en landschap

Het provinciale belang cultuurhistorie is in en om het plangebied gering en valt om die reden in de sturingscategorie 'respecteren'. Ook vanuit de CHW-kaart Hoogeveen zijn er geen hoog gewaardeerde waarden in het plangebied zoals ook in de ruimtelijke onderbouwing staat beschreven. Het plangebied ligt in een jonge veldontginning, dat de rationele verkavelingsstructuur (rechte sloten en akkers) verklaart. Ten westen van het plangebied ligt het restant van heidegebied Nuilerveld. Aan de noordkant ligt een bosje.

Rondom het plangebied zijn dus natuurlijke en cultuurhistorische relictten. Overblijfselen van het landschap voor het ontgonnen was. De provincie hecht eraan (zoals de categorie 'respecteren' vanuit provinciaal beleid beoogt) deze cultuurhistorische elementen ter inspiratie mee te nemen in de plannen voor het zonnepark. De provincie heeft in een separate mail aangegeven hoe hier mogelijk vorm en inhoud aan kan worden gegeven. Als voorbeeld wordt het idee meegegeven om het zandpad van de Hendrik Reindersweg door te trekken en deze ten noorden van het plangebied aan te laten sluiten op het zandpad langs het Zwarte Water.

Reactie gemeente

In de conceptvergunning aanvraag is per abuis de landschappelijke inpassing niet als onderdeel van de ruimtelijke onderbouwing opgenomen. Initiatiefnemer heeft nadien de stukken aangepast en daar is de landschappelijke inpassing ook bij opgenomen. Daarin worden de omliggende natuurlijke- en cultuurhistorische waarden beschreven en wordt aangegeven op welke wijze die elementen ter inspiratie zijn meegenomen in de planvorming. Zo zal het projectgebied in de toekomstige situatie een bijdrage leveren aan de lokale ecologische kwaliteit door als verbindingszone te fungeren en biedt de aanleg van poelen de mogelijkheid om het terrein geschikter te maken voor amfibieën en insecten. Daarop aanvullend wordt de hoofdwatgang eenzijdig ingericht als natuurvriendelijke oever waarmee een natte verbinding over het terrein wordt gevormd.

De bestaande beplanting aan de oost- en westzijde van het terrein blijven behouden. Hierdoor worden delen van het terrein door schaduwwerking niet geschikt voor zonnepanelen. Ter plaatse worden dan ook twee poelen aangelegd. Deze poelen worden tot in het keileem gegraven en worden deels 1,5m diep. De noordoever krijgen een zeer flauwe helling om ze voor amfibieën geschikter te maken. Ter hoogte van de oostelijke poel wordt de struweelbeplanting onderbroken, zodat de poel vanaf de weg Zwarte Water zichtbaar is. Om het zonnepark heen worden de gronden ingevuld door een bloemrijkgrasland. Het zonnepark levert hierdoor een bijdrage aan de lokale ecologische kwaliteit door als verbindingszone te fungeren. Daarnaast biedt de aanleg van poelen de mogelijkheid om het terrein geschikter te maken voor amfibieën en insecten. Het idee om het zandpad van de Hendrik Reindersweg door te trekken is meegegeven aan de initiatiefnemer om dit element ter inspiratie mee te nemen in de verdere verloop van de ontwikkeling.

Archeologie

De ruimtelijke onderbouwing is voor het aspect archeologie niet door de provincie te beoordelen. Mogelijk wordt de archeologische vrijstellingsgrens (1.000 m²) overschreden. Om te komen tot een adequate onderbouwing van het plan is het belangrijk het aspect archeologie in de ruimtelijke onderbouwing aan te passen en de mate van bodemverstoring te verduidelijken om te kunnen beoordelen of de bodem ingrepen de onderzoeksvrijstellingsgrenzen overstijgen. Als dat het geval is, is archeologisch onderzoek nodig.

Reactie gemeente

De gewenste ontwikkeling is getoetst aan het geldende archeologisch beleid van de gemeente Hogeveen welke is vastgesteld op 24 november 2016. Het plangebied is gelegen op gronden met een archeologische verwachtingswaarde (Waarde - Archeologie 3) waar inderdaad een vrijstellingsgrens van 1.000 m² voor geldt. De ruimtelijke onderbouwing is aangepast met het definitief ontwerp van de beoogde ontwikkeling waarin is aangetoond dat de vrijstellingsgrens wordt overschreden. De overschrijding komt vooral vanwege de beoogde graafwerkzaamheden ten behoeve van de landschappelijke inpassing. Daarom zal voorafgaand aan de start van de bouwwerkzaamheden een inventariserend veldonderzoek worden uitgevoerd door een archeologisch en/of opgravingsbevoegde instantie op basis van een vooraf aan de gemeente overgelegd plan van aanpak. De bevindingen van het veldonderzoek worden binnen vier weken na afronding van het veldwerk en minimaal 2 weken voor de start van bouwwerkzaamheden schriftelijk aan de gemeente ter beoordeling worden voorgelegd.

Combinatiemodel

In de nu nog in procedure zijnde herziening van de Provinciale omgevingsverordening (POV) wordt nadrukkelijk gekeken naar combinatiefuncties bij zonneparken om hiermee zo efficiënt mogelijk om te gaan met de schaarse ruimte. Met andere woorden, waar kan winning van energie ruimtelijk gecombineerd worden met andere ruimtelijke opgaven, zoals landbouw of natuur. Dit kan bijvoorbeeld door stevigere landschappelijke structuren en versterking van de ecologie. Ook kan gezocht worden naar mogelijkheden voor recreatieve routes (ontsluiting van het landelijk gebied) die tevens een bijdrage leveren aan de bewustwording van deze duurzaamheidsopgave.

Reactie gemeente

Hoewel het combinatiemodel ten tijde van het opstellen van het plan formeel geen onderdeel is geweest van de planvorming, immers het was toen nog onderdeel van nog vast te stellen beleid, is wel gestreefd naar het doel van het combinatiemodel, namelijk het zo optimaal mogelijk combineren van functies, kwaliteiten en strategische opgaven in het voorliggende plan. Wij hebben een zorgvuldige afweging gemaakt ten aanzien van de te beschermen kwaliteiten in het gebied (bijvoorbeeld archeologie, aardkundige waarden, landschap en water), de kansen voor toe te voegen waarden en de strategische opgave die er ligt ten aanzien van de energietransitie. Dit geldt overigens niet alleen voor dit plan. Dit is ook de basis van het vastgestelde gemeentelijke afwegingskader zonne-energie, dat gebruikt wordt als toetsingskader voor de plannen. Combinatiegebruik op de locatie is daarnaast mogelijk, door een ecologische meerwaarde realiseren.

Waterschap Drents Overijsselse Delta

In de aanvraag worden twee alternatieven voor de landschappelijke inpassing gepresenteerd. Bij één van de alternatieven is een natuurvriendelijke oever geprojecteerd op de watergang van het waterschap. Het waterschap verzoekt om in het kader van de watervergunning overleg te voeren met het waterschap. Het waterschap wenst daarom de initiatiefnemers van het plan tijdig op de hoogte te stellen van een aanvraag watervergunning. In het plan bevindt zich namelijk een A-watergang. Deze watergang heeft een belangrijke functie voor de waterafvoer- en berging. Deze watergang staat op de legger van het waterschap en de Keur is van toepassing. Volgens de Keur zijn alle activiteiten die plaatsvinden in, op of langs watergangen van het waterschap vergunningsplichtig.

Voor minder ingrijpende activiteiten zijn algemene regels vastgesteld. Hierdoor kan er sprake zijn van vrijstelling of hoeven deze activiteiten alleen te worden gemeld. In het kader van de watertoets heeft het waterschap geen opmerkingen op het plan. De watertoets is echter geen watervergunning. Er moet dus tijdig een vergunning worden aangevraagd via het omgevingsloket of via de website van het waterschap.

Reactie gemeente

De aanvraag is aangepast waarbij van de twee alternatieven een keuze is gemaakt. Gekozen is voor het alternatief met een natuurvriendelijke oever geprojecteerd op de watergang van het Waterschap. Initiatiefnemer zal dan ook in overleg gaan met het waterschap en zal tijdig een vergunning aanvragen via het omgevingsloket of via de website van het waterschap.

Bijlage 7   Reactienota zienswijzen

Reactienota zienswijzen zonnepark Hendrik Reindersweg 14b (voorlopig adres) te Pesse

De ontwerp omgevingsvergunning (WABO) zonnepark locatie Hendrik Reindersweg 14b te Pesse heeft van 6 december 2018 tot en met 16 januari 2019 voor een periode van 6 weken ter inzage gelegen. In deze periode zijn in totaal 4 zienswijzen (waarvan 1 van een omwonende) ingediend. Alle zienswijzen zijn afzonderlijk beantwoord. Reclamant van zienswijze 3 heeft in het kader van het vooroverleg 3.1.1. Wro de conceptvergunning aanvraag toegestuurd gekregen, maar is niet in de mogelijkheid geweest daar een reactie op te geven. Om die reden heeft reclamant een zienswijze ingediend. Hieronder is per ontvangen zienswijze puntsgewijs een samenvatting gegeven. In de opvolgende tekst is hier op gereageerd. Indien op basis van de ingediende zienswijze een onderdeel in de vergunningaanvraag is gewijzigd dan wel aangepast dan is dat vermeld.

Ingediende zienswijzen:

Zienswijze 1, (Landgoed Het Zwarte Water);

Zienswijze 2, (NFM & HDL);

Zienswijze 3, (Gasunie);

Zienswijze 4, (Inwoner Pesse);

Zienswijze 1, (Landgoed het Zwarte Water)

1A Biodiversiteit en landschapskwaliteit

Reclamant geeft aan dat de moeite die zij doen ter versterking van de biodiversiteit en landschapskwaliteit ernstig wordt benadeeld door het zonnepark in het projectgebied. Reclamant onderkent het belang van energietransitie, maar heeft de indruk dat de gemeente Hoogeveen in de haast om haar energiedoelen te bereiken, tekortschiet in zorgvuldigheid bij haar afwegingen.

Reactie gemeente

De inzet van reclamant ter versterking van de biodiversiteit en landschapskwaliteit wordt door de gemeente op prijs gesteld.

Met betrekking tot de afwegingen die zijn gemaakt is te vermelden dat de aanvraag van initiatiefnemer zorgvuldig is bekeken. In het Afwegingskader zonne-energie Hoogeveen is door de gemeente aangegeven welke gebieden uitgesloten zijn voor de realisatie van zonneparken. Dit om diverse redenen waaronder landschapskwaliteit. Voor het overige heeft het beleid een uitnodigend karakter waarbij aan de hand van randvoorwaarden een betreffende locatiekeuze gemotiveerd moet worden, zodat dat het zonnepark geen afbreuk doet aan aanwezige landschappelijke- en cultuurhistorische waarden (zoals vastgelegd in de gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaart) en aan aanwezige natuurwaarden. Naar mening van de gemeente voldoet het initiatief aan de bovengenoemde aspecten van het afwegingskader.

1B Beleidskader

De gemeente geeft in haar conceptafwegingskader (december 2018) aan dat in de omgeving van Pesse maximaal 10% van het landschapstype “Jonge ontginning zand” (totaal 1820 ha, dus 180 ha) mag worden benut. Het is niet duidelijk hoe die rekenom van 10% gemaakt gaat worden.

Reactie gemeente

De berekening zoals die door reclamant wordt gesteld is juist. Van de totale oppervlakte van een bepaald landschapstype mag 10% ingevuld worden met zonneparken, waarna een evaluatie zal plaatsvinden. Voor het zonnepark aan de Hendrik Reindersweg is het landschapstype ‘Zand jonge veldontginningen’ van toepassing. In dit landschapstype zijn op dit moment drie zonneparken vergund met een totale oppervlakte van 55 hectare, wat gelijk staat aan 3,02%. Met onderhavig zonnepark Hendrik Reindersweg komt daar 32 hectare bij, waardoor het totaal 4,78% bedraagt.

1C Inpassing in het landschap

De grootschaligheid van het voorliggende zonnepark in het kleinschalige landschap is volgens reclamant buitenproportioneel en getuigt niet van een zorgvuldige inpassing.

Het zonnepark zou niet alleen vanaf de openbare weg aan het zicht onttrokken moeten worden maar ook vanaf de aangrenzende natuurgebieden. De natuurbeleving vanuit het landgoed wordt namelijk aangetast door directe zicht op het zonnepark.

Daarop aanvullend dient inpassing in het landschap volgens het afwegingskader binnen de plangrenzen zelf te gebeuren, wat niet het geval is in het voorliggende plan. Het zonneparkpark is nu gepland strak tegen de grens van het landgoed met een minimale omzoming. Reclamant stelt een omzoming voor van minimaal 20 m breed met struiken en bomen over de gehele grens van het landgoed. Dit zou tevens ruimte bieden aan enige ecologische compensatie.

Reactie gemeente

Het realiseren van een zonnepark gaat gepaard met een adequate landschappelijke inpassing die gebaseerd is op de randvoorwaarden die de gemeente Hoogeveen heeft geformuleerd. Dat houdt in dat de landschappelijke inpassing gebaseerd wordt op de kenmerken van het zandgebied, om zo een blijvende landschappelijke impuls aan het gebied te geven.

De landschappelijke inpassing voorziet in beplanting aan de zuid- en oostzijde met heestersingels. Aan de noord- en westzijde wordt bestaande beplanting gebruikt. Vanaf de openbare wegen gaat het zonnepark op in de bosschages aan de horizon. De landschappelijke inpassing wordt dan ook binnen het projectgebied gerealiseerd.

De landschappelijke inpassing is voorgelegd aan de gemeente en akkoord bevonden.

1D Grootschaligheid vanwege ligging van twee zonneparken naast elkaar

Door de grootschaligheid van de combinatie van de twee zonneparken, wordt het gebied tussen de Reindersweg en de spoorlijn Zwolle-Groningen nagenoeg afgesloten voor natuurlijke migratie. Een gemeentelijke visie hierop zou kaders kunnen bieden voor de inrichting van zonneparken. Die visie is er niet. Reclamant stelt voor in dit gebied stroken van voldoende omvang te reserveren zodat noord-zuid migratie in stand kan blijven. Daarnaast kunnen voor de uitwisseling tussen verschillende natuurpercelen steppingstones een meerwaarde opleveren. De geplande poeltjes zijn hier fraaie voorbeelden van, maar te minimaal ten opzichte van het oppervlak industrieel gebruik.

Reactie gemeente

Wat betreft de natuurlijke migratie kan worden opgemerkt dat het gebied niet wordt afgesloten voor soorten. Hekwerken reiken niet tot in de grond en sloten blijven open. Het voorstel wat door reclamant wordt gegeven wordt ter kennisgeving aangenomen.

1F Biodiversiteit en beheer

Volgens reclamant wordt op geen enkele wijze aangetoond dat met het realiseren van het zonnepark een blijvende impuls voor het landschap wordt gerealiseerd, op de twee kleine poeltjes na. Landelijk wordt voor natuurcompensatie een verhouding 60% zonnepark en 40% natuur als richtlijn genoemd. Een dergelijke verhouding biedt kansen voor biodiversiteit en natuurcompensatie voor het industrieel gebruik van het landelijk buitengebied. De gemeente zou een dergelijke norm moeten toevoegen aan haar afwegingskader.

Reactie gemeente

De stelling dat door het project de biodiversiteit afneemt is niet onderbouwd. Ten opzichte van het huidige agrarische gebruik van de locatie is het niet aannemelijk dat dit het geval is. Daar staat tegenover dat het project ruimschoots aan de door reclamant genoemde verhoudingen voldoet zoals op te merken is uit de hieronder opgenomen tabel. Daaruit blijkt namelijk dat het percentage zonnepark niet 60%, maar 55% bedraagt.

Panelen en trafo's	17,6 ha	55%
Gras (paden tussen panelen)	7,5 ha	24%
Ecologische maatregelen, bestaande uit: Water poelen en verbreden sloot, Taluds poelen Natuurvriendelijke oever en Heesterbeplanting.	2,3 ha	7%
Gras in de randen	4,1 ha	13%
Pad	0,2 ha	1%
Totaal	31,7 ha	100%

De stelling dat de ecologische effecten onvoldoende zijn onderzocht is evenmin onderbouwd. Voor het project is door een gerenommeerd bureau een natuurtoets uitgevoerd, waarbij tevens aanbevelingen zijn gedaan voor ecologische verbeteringen van de omgeving. Deze aanbevelingen zijn ook in het project doorgevoerd. Dit blijkt ook uit de genoemde percentages. Daarbij wordt door de Wageningen University & Research (WUR) onderzoek gedaan naar de effecten van zonneparken. De zonneparken van initiatiefnemer worden daarbij gemonitord. Initiatiefnemer is voornemens om ook in dit project weer monitoring toe te passen.

1G Werkwijze gemeente

Zowel de ecologische inventarisatie als de landelijke inpassing zijn uitgevoerd in opdracht van de initiatiefnemer van het zonnepark. De gemeente heeft niet middels consultatie door onafhankelijke deskundigen aangetoond dat de rapportages naar een goede balans van belangen hebben gezocht.

Reactie gemeente

Het klopt dat de ecologische inventarisatie door een gerenommeerd bureau is uitgevoerd. Deze natuurtoets is vervolgens door specialisten binnen de gemeente beoordeeld en voldoende bevonden. Wij zien geen aanleiding of noodzaak om de natuurtoets ook door onafhankelijke (derden) deskundigen te beoordelen en zijn van mening dat er voldoende is gezocht naar een goede balans van belangen.

1H Beheer van het zonnepark

Het beheer van het park is sterk bepalend voor de natuurwaarde. De omschrijving van het beheer is onvoldoende en de beschreven drukbegrazing met schapen levert meestal een averechts effect op. Een specifiek omschreven beheerplan met natuurdoelen zouden aan de vergunning verbonden moeten worden. Hierbij kan gedacht worden aan 1 of 2- jaarlijks maaien met afvoeren, geen schapen en een tussentijdse evaluatie waarin mogelijkheden voor aanpassingen van beheer zijn opgenomen.

Reactie gemeente

In het landschappelijke inpassingsplan behorende bij de ruimtelijke onderbouwing wordt ingegaan op de aanleg, het beheer en onderhoud van de inpassing van het zonnepark.

Zo zullen de grasvegetaties in het zonnepark 1x per jaar gemaaid en afgevoerd worden. Deze delen worden gefaseerd gemaaid, zodat er altijd stukken met hoog gras zijn als dekking en zaden kunnen rijpen. Na aanleg wordt het gehele terrein ingezaaid met een geschikt natuurlijk grasmengsel.

Het beheer is erop gericht deze grasvegetatie in stand te houden. De natuurvriendelijke oevers en de oevers van de poelen worden 1x in de twee jaar gemaaid. Opschot van jonge bomen wordt na het broedseizoen, 's zomers gemaaid. Wanneer de oeverplanten te dominant worden wordt hun aandeel in de poelen tot 30% teruggebracht. Hierdoor krijgen onderwaterplanten meer kans waardoor de ecologische waarde van de poelen toeneemt. De heestersingels kunnen vrij uitgroeien. Wanneer de heesters hoger dan 5 m worden zullen ze gesnoeid worden.

1I Ecologische effecten

Er is nog te weinig bekend over de ecologische effecten van zonneparken en zeker niet over projecten van een dergelijke omvang in een landschappelijke omgeving. Reclamant stelt voor eerst de effecten van de al vergunde parken goed te evalueren voordat in dergelijke grootschalige nieuwe initiatieven wordt toegestemd.

Reactie gemeente

In de ruimtelijke onderbouwing behorende bij de ontwerpvergunning wordt in hoofdstuk 4 aandacht besteed aan alle milieuaspecten die mogelijk een rol spelen bij de aanleg en het in werking hebben van een zonnepark. Uit de verschillende onderzoeken is gebleken dat er geen belemmeringen op milieugebied zijn die de realisatie van een zonnepark op deze locatie tegen gaan. Daarnaast zijn er geen redenen om aan te nemen dat op het vlak van de genoemde aspecten onvoldoende kennis is.

Zienswijze 2, (NFM)

2A Onderbouwing locatiekeuze

Reclamant geeft aan dat voldoende zonne-energie van groot belang is om de omslag te maken naar een volledig duurzame energievoorziening en grondgebonden zonnecentrales daaraan een belangrijke bijdrage kan leveren. Grondgebonden zonnecentrales hebben vergeleken met zonnepanelen op daken en binnen bebouwd gebied een veel grotere impact op landschap en samenleving. Zeker als ze, zoals in dit geval, een grote schaal hebben, zijn gepland op gronden in het landelijk gebied, grenzen aan natuurgebieden en er alternatieven voor handen zijn. Dergelijke zonnecentrales zouden, ook volgens het gemeentelijke afwegingskader en het provinciale beleid, alleen gerealiseerd moeten worden als ze voldoen aan een aantal strikte eisen en de uitkomst zijn van een zorgvuldige ruimtelijke afweging. Reclamant is van mening dat daarvan in dit geval onvoldoende sprake is. Reclamant ligt dit nader toe door voorbeelden te benoemen vanuit het provinciaal beleid, zoals artikel 3.30 van de provinciale omgevingsverordening en paragraaf 5.5.2 van de provinciale omgevingsvisie. Beide voorbeelden zien toe op de drie treden van de zonneladder. Reclamant is dan ook van mening dat in zijn algemeenheid de zonneladder in de ruimtelijke onderbouwing niet serieus wordt toegepast. Voor reclamant is het dan ook niet duidelijk hoe groot de noodzaak tot het realiseren van grondgebonden projecten precies is, wat de werkelijke opgave is en waarom zulke grote oppervlaktes aan zonnepanelen worden vergund. Ook geeft reclamant voorbeelden van andere locaties waar onbenutte ruimte aanwezig is en waar zonneparken van vergelijkbare omvang gerealiseerd zouden kunnen worden.

Reactie gemeente

Om aan de gemeentelijke klimaatdoelstelling te kunnen voldoen dient in 2040 circa 6.000 Tj aan duurzame energie opgewekt te worden. Dit komt overeen met het huidige energieverbruik in de gemeente. Op één hectare kunnen circa 3.000 zonnepanelen worden geplaatst. Hiermee kan jaarlijks ongeveer 3,7 Tj duurzame energie mee worden opgewekt. Om Hoogeveen energieneutraal te krijgen met zonneparken is 1621 hectare aan zonnepark nodig. Dit komt overeen met circa 4.863.000 zonnepanelen. Dit is geen realistisch scenario.

Als gemeente zetten we daarom in op het opwekken van duurzame energie op daken (stap 1) en zoveel mogelijk op andere plaatsen in het bebouwde gebied (stap 2). Met deze stappen zijn we al enkele jaren zeer intensief bezig, in de vorm van tal van projecten en regelingen gericht op het stimuleren van bedrijven, inwoners, organisaties en verenigingen. Hoewel het aantal zonnepanelen op daken en binnen de bebouwde kom aanzienlijk is toegenomen de laatste jaren weten we zeker dat stap 3 ook nodig is (buiten bebouwd gebied) om energieneutraal te worden. De urgentie van de energietransitie is dermate hoog dat we op de bovengenoemde drie stappen van de zonneladder tegelijkertijd inzetten en dus geen afwachtende houding aannemen tot de capaciteit van stap 1 en 2 volledig zijn benut. Hieronder geven we een nadere toelichting op onze inspanningen met betrekking tot stap 1, 2 en 3.

Stap 1: Op daken

De gemeente Hogeveen faciliteert eigenaren van zowel woningen als bedrijfsgebouwen zoveel mogelijk om zonnepanelen op daken aan te brengen. Op de gemeentelijke website is een zonnekaart voor alle daken binnen de gemeente te raadplegen. Hieruit blijkt of er voldoende zoninstraling op het dak aanwezig is voor zonnepanelen. Met een rekenmodule kan berekend worden wat de investering in zonnepanelen zal gaan opleveren. Er zijn verschillende campagnes voor huiseigenaren geweest, bijvoorbeeld "Zon zoekt Drent" om mensen bewust te maken van het voordeel van zonnepanelen. De gemeente biedt hiervoor leningen aan om de aanschaf van zonnepanelen te kunnen financieren. De Hogeveense bedrijven zijn uitgenodigd voor bijeenkomsten over het plaatsen van zonnepanelen. Diverse bedrijven hebben opdracht gegeven voor het plaatsen ervan. Na de bouwvakantie volgt een nieuwe bijeenkomst. Het aantal zonnepanelen op daken is in de afgelopen jaren behoorlijk toegenomen. In 2012 waren er nog slechts 1.000 zonnepanelen aanwezig, in 2017 waren dit al 15.000 geregistreerde zonnepanelen. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren nog flink gaat toenemen. Uit dit aantal blijkt wel dat er nog een lange weg te gaan is om hiermee een significante rol te spelen bij het behalen van de klimaatdoelstelling.

Stap 2: Binnen bebouwd gebied

Er wordt door de gemeente naar mogelijkheden gezocht om binnen het bebouwde gebied zonnepanelen te kunnen plaatsen. Voorbeeld hiervan is het overkappen van parkeerterreinen. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met ontwikkelaars.

Stap 3: Buiten bebouwd gebied

Uit de bovenstaande getallen blijkt dat het, vanwege de klimaatopgave, noodzakelijk is om ook zonne-energie op te wekken in het buitengebied. Hier kunnen significante hoeveelheden duurzame energie worden opgewekt. De gemeente zet daarom gelijktijdig in op het opwekken van zonne-energie op daken, binnen bebouwd gebied en buiten bebouwd gebied.

2B Draagvlak en betrokkenheid directe omgeving

Reclamant geeft aan dat ten aanzien van het maatschappelijke draagvlak geldt dat dit simpelweg ontbreekt. Als directe burens zou reclamant (mede) dat maatschappelijke draagvlak moeten vormen, maar zij kunnen zich bepaald niet in deze ontwikkeling vinden. Reclamant is eigenaar en beheerder van direct aangrenzende gronden die grotendeels tot het NatuurNetwerk Nederland (NNN) behoren. Naast het Nuilerveld aan de westrand, (onderdeel van de NNN) betreft dit ook het veentje/moerasbosje in de zuidoostelijke hoek. Initiatiefnemer had dus ten minste reclamant op voorhand kunnen informeren over het initiatief tot het aanleggen van een zonnecentrale, zodat hun bijzondere belangen bij de planvorming hadden kunnen worden betrokken. Dat is niet gebeurd waardoor niet wordt voldaan aan de derde trede van de zonneladder. Omdat niet aan de provinciale zonneladder uit de Omgevingsvisie wordt voldaan en de Omgevingsverordening daar in artikel 3.30 naar verwijst, is niet alleen sprake van strijd met de Omgevingsvisie maar ook met de Omgevingsverordening zelf.

Reactie gemeente

Een zonnepark in het buitengebied kan inderdaad alleen op een positieve houding rekenen wanneer het initiatief voorzien is van een breed maatschappelijk draagvlak en kan rekenen op betrokkenheid vanuit de directe omgeving. In de ruimtelijke onderbouwing is aangegeven op welke wijze de initiatiefnemer draagvlak voor zijn plan in de directe omgeving heeft geacht te creëren. Gedurende de terinzagetermijn zijn op het ontwerp omgevingsvergunning (WABO) vier zienswijzen binnengekomen, waarvan één zienswijze van een directe omwonende. Daarmee is aangetoond dat voornemen op kan rekenen op betrokkenheid vanuit de directe omgeving. Door het college van burgemeester en wethouders zal beslist worden of hiermee is voldaan aan de voorwaarden vanuit het afwegingskader zonne-energie.

Met betrekking tot de zonneladder verwijzen wij naar de reactie op zienswijze 2A.

2C Combinatie van functies

In het provinciaal beleid wordt bij zonneparken de eis gesteld dat sprake moet zijn van een combinatie met andere functies en op die wijze het zonnepark op gebiedsniveau tot integrale meerwaarde leidt. Reclamant is van mening dat hier geen sprake van is. Dat was wel mogelijk geweest indien in het ontwerp rekening was gehouden met een verhouding tussen zonnepanelen en landschappelijke inpassing van circa 60-40.

Reactie gemeente

Hoewel het combinatiemodel ten tijde van het opstellen van het plan formeel geen onderdeel is geweest van de planvorming, immers het was toen nog onderdeel van nog vast te stellen beleid, is wel gestreefd naar het doel van het combinatiemodel, namelijk het zo optimaal mogelijk combineren van functies, kwaliteiten en strategische opgaven in het voorliggende plan. Wij hebben een zorgvuldige afweging gemaakt ten aanzien van de te beschermen kwaliteiten in het gebied (bijvoorbeeld archeologie, aardkundige waarden, landschap en water), de kansen voor toe te voegen waarden en de strategische opgave die er ligt ten aanzien van de energietransitie. Dit geldt overigens niet alleen voor dit plan. Dit is ook de basis van het vastgestelde gemeentelijke afwegingskader zonne-energie, dat gebruikt wordt als toetsingskader voor dergelijke plannen. Combinatiegebruik op de locatie is daarnaast mogelijk, door een ecologische meerwaarde realiseren. Zoals reclamant ook aangeeft is dit mogelijk doordat met onderhavig zonnepark een verhouding tussen zonnepanelen en landschappelijke inpassing wordt gehanteerd van circa 55-45, zoals dat ook in de reactie op zienswijze 1F nader is toegelicht.

2D Afwegingskader zonne-energie Hoogeveen

In het afwegingskader wordt een stap 0 gehanteerd voor gebieden waar zonneparken niet zijn toegestaan. Onder meer wordt het NNN genoemd. Reclamant geeft aan dat hoewel het zonnepark niet binnen het NNN-gebieden is geprojecteerd, grenst het hier wel direct aan. Een zonnepark op deze locatie fungeert als een barrière voor fauna die de NNN-gebieden vanuit zuidelijke richting willen bereiken. Een veel robuustere inpassing en ecologische inrichting van het zonnepark had juist kunnen bijdragen aan het tot stand brengen van een ecologische verbinding met het NNN-gebied dat net ten zuiden van het zonnepark ligt. Reclamant meent dat dit een gemiste kans is.

Reactie gemeente

Het klopt inderdaad dat het afwegingskader een stap 0 kent voor gebieden waar zonneparken worden uitgesloten. Deze stap is niet relevant voor onderhavig zonnepark, vanwege de ligging buiten deze gebieden, zoals reclamant ook stelt. Met onderhavig zonnepark wordt wel degelijk een robuuste inrichting en ecologische inrichting gerealiseerd, zoals dat ook in de reactie op zienswijze 1F nader is toegelicht.

2E Uitvoerbaarheid

Voor een succesvolle exploitatie van het zonnepark is het noodzakelijk een aansluiting te realiseren op het stroomnet. In de ruimtelijke onderbouwing wordt hier geen duidelijkheid over verschaft. Bij de stukken is slechts een niet te interpreteren bijlage ('Akkoord verklaring 16-11-2018 door Enexis (geanonimiseerd)') toegevoegd. Dat achten we echter onvoldoende om te kunnen concluderen dat daadwerkelijk een netaansluiting kan worden gerealiseerd. Ook geeft reclamant aan dat er sprake is van grote opstoppen op het Noordelijke elektriciteitsnet.

Reactie gemeente

De netbeheerder heeft ook aan ons medegedeeld nog niet voorbereid te zijn op een grote toeloop van nieuwe zonneparken. Door de grote toeloop van zonneparken zijn knelpunten ontstaan waardoor voor toekomstige zonneparken niet altijd direct voldoende capaciteit kan worden geboden op het net.

De gemeente vindt het belangrijk dat voorafgaand aan de procedure, de initiatiefnemer zekerheid geeft dat zijn toekomstige zonnepark ook echt kan worden aangesloten op het net.

Om dit te garanderen dienen initiatiefnemers aan te tonen dat het voorgenomen zonnepark kan worden aangesloten op en de op te wekken energie kan leveren aan het net. Het alleen aansluiten van het zonnepark is namelijk niet voldoende voor een succesvolle exploitatie, want ook dient de opgewekte energie daadwerkelijk op het net te kunnen worden getransporteerd.

In de praktijk wordt dit bewerkstelligd door een aansluit- en transportgarantie, zoals die als bijlage ('Akkoord verklaring 16-11-2018 door Enexis (geanonimiseerd)') bij de vergunning is gevoegd. Deze reservering is voldoende om het voorgenomen zonnepark aan te sluiten op het net en de opgewekte energie te transporten over het net.

2F samenhang met naastgelegen initiatief Zonnepark Zwarte Water

Reclamant merkt op dat in de ruimtelijke onderbouwing niet wordt ingegaan op het naastgelegen zonnepark Zwarte Water. Wanneer beide initiatieven gerealiseerd zouden worden is er volgens reclamant geen sprake van een afstand tussen zonneakkers die in verhouding staan tot het landschap. Dit omdat een vrijwel aaneengesloten zonnepanelenveld van 57 hectare zal ontstaan. Volgens reclamant is dit een schaalniveau dat niet past op deze plek, maar er zou in dat geval toch minimaal door de gemeente moeten worden aangedrongen op een samenhangend plan waarin serieus gekeken wordt naar het creëren van een structurele blijvende landschappelijke meerwaarde. Een extra reden voor deze zorgen is het feit dat het veentje/moerasbosje van reclamant in de zuidoost hoek van het projectgebied als gevolg van beide ontwikkelingen tussen twee zonnepanelenvelden in komt te liggen. In beide plannen worden geheel verschillende voorstellen gedaan voor de invulling van de randen, wat volgens reclamant een negatief effect zal hebben op de kwaliteit en beleving van dit gebiedje.

Reactie gemeente

Het uitgangspunt bij het kiezen voor locaties wordt gevormd door de beleidsnota Afwegingskader zonne-energie Hoogeveen. Dit beleid kenmerkt zich door een uitnodigend karakter waarbij op voorhand geen locaties worden aangewezen en slechts enkele locaties worden uitgesloten. Initiatiefnemer heeft in de ruimtelijke onderbouwing hun keuze voor de locatie gemotiveerd. Deze motivering is door de gemeente beoordeeld en akkoord bevonden. Bij die keuze zijn wij ervan bewust dat wanneer beide initiatieven tot realisatie komen er een grotere oppervlakte aan zonnepanelen bij elkaar komen. Echter zijn wij van mening, net als het overgrote deel van de nabij gelegen bewoners, dat dit een acceptabele situatie is. Ook zijn wij van mening dat de structurele blijvende landschappelijke meerwaarde op een serieuze wijze wordt ingevuld.

2G Bewonersparticipatie

Bij zonneparken hecht iedereen (provincie, gemeente, initiatiefnemers) zeer aan betrokkenheid van en draagvlak bij omwonenden en mogelijkheden voor bewonersparticipatie. Reclamant merkt echter op dat de uitwerking hiervan in dit project uitermate beperkt is. Mogelijk wordt dit zonnepark dan ook een park waar bewoners wel individueel financieel zouden kunnen participeren, maar er verder feitelijk geen enkele verbinding wordt gecreëerd met deze nieuwe energiecentrales in het landschap. Ook dit ziet reclamant aan als een gemiste kans. Er zijn namelijk veel meer mogelijkheden voor bewonersbetrokkenheid.

Reactie gemeente

In de ruimtelijke onderbouwing is aangegeven op welke wijze de initiatiefnemer draagvlak voor zijn plan in de directe omgeving heeft geacht te creëren en welke participatiemogelijkheden zij bieden. Gedurende de terinzagetermijn zijn op het ontwerp omgevingsvergunning (WABO) vier zienswijzen binnengekomen, waarvan één zienswijze van een directe omwonende. Daarmee is aangetoond dat voornemen op kan rekenen op betrokkenheid vanuit de directe omgeving.

Door het college van burgemeester en wethouders zal beslist worden of hiermee is voldaan aan de voorwaarden vanuit het afwegingskader zonne-energie.

Zienswijze 3, (Gasunie)

3A Aardgastransportleiding

Op de verbeelding is het zonnepark over de aardgastransportleiding geprojecteerd. Aan weerszijden van de leidingen dient een beschermingszone van 5 meter te worden vrijgehouden.

De Ontwerp-Plankaart (bijlage 1 van de omgevingsvergunning) geeft aan dat in overleg met de leidingbeheerder een hekwerk binnen de beschermingszone van de leiding wordt geplaatst.

Reclamant wenst dat het hekwerk op minimaal 5 meter van de leiding wordt geprojecteerd, zodat de grens van de beschermingszone goed zichtbaar is.

Reactie gemeente

Na een afstemming tussen reclamant en initiatiefnemer is gebleken dat een hekwerk over de beschermingszone geen belemmeringen oplevert, mits ter plaatse van de beschermingszone in overeenstemming wordt gewerkt met de afspraken die er zijn voor werkzaamheden nabij aardgastransportleidingen. Met het voorgenomen zonnepark wordt hieraan voldaan. De voorwaarden die gesteld worden voor werkzaamheden nabij de aardgastransportleiding worden als voorwaarden in de omgevingsvergunning opgenomen.

De palen van het hekwerk worden de beschermingszone geprojecteerd waarbij het hekwerk over de grond plaatsvindt. Reclamant heeft bevestigd dat dit akkoord en afdoende is.

3B Kathodische bescherming (KB)

Reclamant merkt op dat in de ruimtelijke onderbouwing onvoldoende aandacht is besteed of wordt voldaan aan de voorwaarde, dat de zonne-systemen geen externe beïnvloeding van de kathodische bescherming (KB) op de leiding veroorzaken. De KB kan worden beïnvloed door spanningstrechtters in de bodem ter plaatse van de leidingen. Indien een zonnepark voldoet aan de voorwaarden die door reclamant in de zienswijze worden genoemd, is aannemelijk dat de KB niet wordt aangetast en mag een leiding in de directe omgeving van het park komen te liggen. Voordat wordt overgegaan tot vergunningverlening, verzoekt reclamant om aan te tonen dat aan deze voorwaarden wordt voldaan.

Reactie gemeente

Initiatiefnemer zal voorafgaande aan de vergunningverlening de nodige informatie aan reclamant verschaffen waaruit is op te merken dat voldaan wordt aan de voorwaarden zoals die in de zienswijze van reclamant worden gesteld. De technische voorwaarden die daarin worden gesteld maken namelijk onderdeel uit van de basisvoorwaarden waarmee initiatiefnemer te werk gaat.

Zienswijze 4, (Inwoner Pesse)

4A Informeren omwonenden

Reclamant geeft aan op geen enkele wijze te zijn benaderd door initiatiefnemer en is dan ook niet op de hoogte gesteld van het voorgenomen zonnepark. Wel is reclamant door de grondeigenaren op de hoogte gesteld en is er een informatieavond georganiseerd. Echter was reclamant op vakantie en hebben zij ook geen persoonlijke uitnodiging gekregen voor de informatieavond.

Dit alles staat haaks op de goede contacten welke reclamant gewend is van de initiatiefnemer van het naastgelegen zonnepark Zwarte Water. Hierdoor krijgt reclamant het gevoel, dat het hier alleen gaat om geld.

Voor het voorgenomen zonnepark is geen communicatie geweest met omwonenden, dit ook niet in het dorpshuis waarbij mensen samen konden meedenken aan participatie in het park en invulling in het landschap, maar is er toch een aanvraag ingediend terwijl er een nieuw afwegingskader in de maak is.

Reactie gemeente

Zoals reclamant zelf ook aangeeft is reclamant benaderd en is reclamant informatie verschaft. Of dit door de initiatiefnemer zelf is gedaan of door de grondeigenaren maakt daarin geen verschil. De essentie is dat reclamant over het voornemen is geïnformeerd.

De betreffende informatieavond was georganiseerd door de initiatiefnemer, zonder inbreng van de gemeente. De informatieavond is ook gepubliceerd in het lokale weekblad en was door eenieder in te zien. De gemeente heeft geen inbreng gehad op wie uitgenodigd werd of waar de avond georganiseerd werd. De gemeente was wel aanwezig bij deze avond, net als circa 20 inwoners uit Pesse, waarvan 6 directe burens die op een afstand van 200 meter of minder van het zonnepark wonen. De gemeente betreurt de afwezigheid van reclamant. Aan de hand van tekeningen, plattegronden en dwarsprofielen konden de aanwezigen kennis nemen van het plan. Aanwezigen lieten blijken in te stemmen met het voornemen om op deze locatie. Ook zijn een tweetal opmerkingen door omwonenden meegegeven die een doorvoering hebben gekregen in het ontwerp, danwel de uitvoering van het project. Omwonenden hebben dus ook meegedacht aan participatiemogelijkheden bij- en invulling van het zonnepark.

Het voorgenomen zonnepark is getoetst aan het vigerende afwegingskader. Dit omdat het nieuwe afwegingskader nog niet is vastgesteld. De aanpassingen die in het nieuwe afwegingskader worden doorgevoerd zijn wel als aandachtspunten meegegeven aan initiatiefnemer en daar is gehoor aan gegeven.

4B Ecologie

Met de komst van het voorgenomen zonnepark verandert een enorm aaneengesloten stuk natuur tot een zonnepark. Het Zwarte Water is inderdaad een uniek stukje van de gemeente, relatief veel grond en weinig bewoners, maar waar geen mensen wonen, kunnen dieren vrij hun gang gaan en dat is ook zeker aan het Zwarte Water het geval. Diverse soorten vormen het landschap. Het naastgelegen zonnepark Zwarte Water wat reeds vergund is, maakt al een inbreuk op de leefomgeving van vele dieren, maar met nóg een park aangrenzend aan het reeds vergunde park gaat er een uniek stukje Hoogeveen verloren en ontstaat er een oppervlakte van 55 hectare aan zonnepanelen. 1 km aaneengesloten hekwerk, waar geen dier doorheen kan. Twee parken op 1 locatie, dat is teveel.

Reactie gemeente

In het kader van de vergunningaanvraag is voor de ruimtelijke onderbouwing in het voorjaar van 2018 een ecologisch onderzoek uitgevoerd. Uit dat veldonderzoek is gebleken dat het projectgebied mogelijk van belang kan zijn voor enkele algemeen beschermde soorten met een landelijke vrijstelling en voor enkele soorten zonder deze vrijstelling. Om negatieve effecten op deze soorten te voorkomen zijn aandachtspunten benoemd waarmee tijdens de realisatie van het zonnepark rekening moet worden gehouden (conform de wetgeving, Wet natuurbescherming). Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen die gelden ten aanzien van natuur- en soortenbescherming. Wat betreft de natuurlijke migratie kan worden opgemerkt dat het gebied niet wordt afgesloten voor soorten. Hekwerken reiken niet tot in de grond en sloten blijven open.

